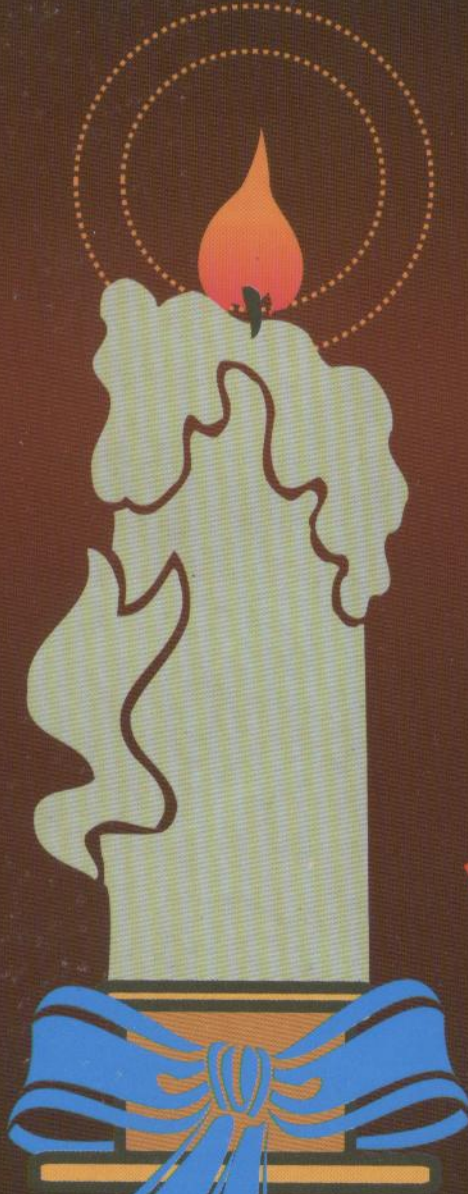

MOTİF

HALK OYUNLARI EĞİTİM DERNEĞİ DERGİSİ YIL:5 SAYI:19 FİYATI:500.000 TL.

Yeni Bin Yıl'a Doğru...

Halk Oyunları Kostümleri İmalat ve Kiralama

Geleneksel giyimde Uzman Kuruluş

İsmail Ekmekçioğlu

KOSTÜM TURİZM ORGANİZASYON SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Tel: +90(212) 238 00 63 - 235 24 83 (pbx) Faks: +90(212) 254 42 29 GSM: +90(532) 321 64 97

www.matekostum.com.tr

Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü
Ekber Yeşilyurt

Kültür Sanat Danışmanı
Doç.Dr. Şenel Önaldı

Danışma Kurulu Başkanı
Doç.Dr. Fikret Değerli

Danışma Kurulu
Ekber Yeşilyurt
Emin Mancı
Fikret Değerli
M.Zeki Baykal
Sabahattin Türkoğlu
Şenel Önaldı

Bu Sayıda Katkıda Bulunanlar

Abuzer Akbıyık
Adnan Koç
Ahmet Alınca
Ali Cavaz
Burhan Tarlabası
Can Etili
Cüneyt Bekar
Eda Bakkalbaş
Ekber Yeşilyurt
Erol Aktı
Fethi Karakeçili
Gökten Ay
Gürbüz Aktaş
Gürbüz Hadi Göğebakan
Orhan Türkoğlu
Sabahattin Türkoğlu
Şevki Aksoy
Zeki Baykal

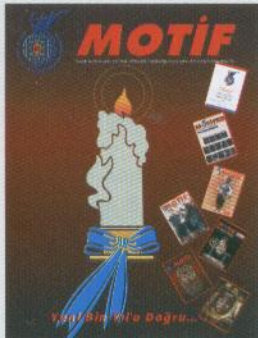
Reklam ve Haber Merkezi Sorumluları
Sacide Güngör - Eda Bakkalbaş - Derya Barth
Gonca Bozyel - Aşlı Demirtaş - Zeynep Yazıcı
Emine Kalkan - Üzeyir Bölükbaşı - Mehmet Haksseven

Hukuk Müşaviri
Av. Zeycan Kültük

Muhabir
M. Zeki Baykal

Yönetim Yeri
Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği
Fevzipaşa Cad. No:124/2 Atıkali-Fatih/İSTANBUL
Tel:0.212. 531 61 68
Fax:0.212. 635 52 43

Dizgi, Grafik, Yayına Hazırlık, Baskı
NUNU TANITIM
EYÜP YOLU ALTIPARMAK İŞ MERKEZİ NO:12/18
GAZİOSMANPAŞA -İST.
Tel:0.212. 615 70 02 - 615 72 23

Fiyat 500.000.-TL

Dergimizde yayınlanan yazıların tüm sorumluluğu yazarlarına, yayınlanan ilanların tüm sorumluluğu ilan sahiplerine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. MOTİF Dergisi süreli bir yayındır.

Üçayda bir ücretli olarak yayınlanır. Gönderilen yazıların yayımlanıp yayımlanmayacağı yayın kurulunun kararıdır. Gönderilen yazılar geriye iade edilemez.

İÇİNDEKİLER.....

Milenyum'a İmza Atacak Nice Sevinçlere

Motif 5. Geleneksel Halk Bilim Ödülleri

Basında Ödül Töreni

Türk Halk Müziği'nin Araştırılmasına Yönelik Fikirlerin Ortaya Atılması

Yabancılar Gözüyle Türk Folkloru

Türk Halk Müziği'nde "Tavır" ve "Yöre Ağzı"nın Önemi

Türk Halk Oyunlarının İşlevi

Bir Görüş ... Ödül Enflasyonu

Halk Kültürü ve Toplum Yapısı

Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarı'nda Halk Kültürü Üzerine Bir Söyleşi

Halk Oyunlarımızın Sahne Sanatları İçindeki Yeri, Oyunlarımız ve Biz

Konulu Halk Danslarımızın Tiyatral ve Dramatik Özellikleri

Sahada Derleme Sorunları İzmir Sempozyumu'nun Ardından

Halk Oyunlarımızdaki Yozlaşma

Bilgi Çağında Türk Halk Müziği

Halk Oyunlarının Bireyin Gelişimine Etkisi

Diyarbakır Seyirlik Oyunları ve Seçme Manileri

Şanlıurfa Halk Oyunları

Milli Eğitim Sistemi İçinde "Müzik Öğretmeni"nin Yeri ve Önemi

Mavi, Van Gölü'nde Bir Başkadır

Motif'ten Haberler

Milenyum'a İmza Atacak Nice Sevinçlere

Değerli okurlar;

Dünya ikibin yılını geride bırakırken insanoğlu bir kez daha zaman ne çabuk geçiyor sözünün doğruluğunu hatırlıyor. Koca 1999 yıl tarihe karışırken, dünya ise milenyum'a imza atacak. Nice sevinçlerin ve acıların yaşandığı geçmiş süreçte; insanoğlu çağın ve zamanın akışı içinde ileriye yönelik yaşamının zorunluluğunu hissederek yaşadı.

Teknolojik, ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel değişimlerle tanık olup, yeni bin yıla merhaba dedi.

Çağa ve zamana ayak uydurmayı bir görev adleden insan geçen bir asır boyunca mutluluk, rahat ve huzur dolu gelecek günler için savaştı, acılar çekti ve gözyaşları döktü. Peki bir asır boyunca yalnızca teknoloji mi değişti yoksa, teknolojik gelişmişlik adına değişen hiçbir şey yok muydu? Yeniliklere kucak açan Dünya ne fedakarlıklarda bulundu?

Bu soruları tarih kitapları elbetteki yanıtlamakta. Ancak bu ve bunun gibi daha birçok soruyu ulusların halkı çok daha yüreктen yanıtlayacaktır.

Geçmişde verilen bağımsızlık mücadeleleri ile kurulan yeni bir ülkenin sınırları içerisinde oluşmuş

kültür değerleri yenilikler ve gelişmeler ile beraber olduğu gibi yaşatılıp korunabildi mi?

Dünya ülkeleri çağa ayak uydurma sevdasında oluşmuş maddi ve manevi kültür değerlerinden taviz vermekten çekinmediler. Yenilikçilik adına, modernlik adına vazgeçebilen bir ülkenin başka milletlerin esareti altında yaşamak zorunda kalacağı unutulmuş gibiydi. Oysa ki milli kültürü ve öz kültürü ile millet olarak dimdik ayakta kalabilmek, birlik ve beraberliğin, kalkınma ve yücelmenin en sağlam bağı olduğu düşüncesi bazı ülkelerin en güçlü olabilmeye savaşımı içerisinde unutulup gitti.

Modernlik ve gelişmişlik arayışı içerisinde olan ülkeler bunu elbette ki elde ettiler. Ancak bu, bazı güç dengesi oluşturan ülkelerin kendi kültürlerini teknoloji ile birlikte aşılmasına engel teşkil etmedi. Kazanan kim oldu? Kültürel yozlaşma içerisinde yaşamaya mahkum edilen genç nesiller mi, yoksa kültürüyle birlikte teknoloji satan ülkeler mi?

Maalesef ki gelecek nesiller yaşanan kültürel yozlaşmalar ile son bin yılın hikayesini dinlerlerken kültürlerini yeterince tanıyamamış olmanın verdiği acı ile içleri burulacak. Bu durum geçmişine saygısı olmayan bir ulus için tedavisi zor bir yara olarak her zaman kanayacaktır.

Geçen bin yıllara veda ederken, gelecek arasında bir köprü vazifesi gören maddi ve manevi kültür öğelerine sahip çıkmak, yaşatıp yaygınlaştırmak her ulusun asli görevi olmalı. Gelecek yüzyıllarda, geçmişte yapılan hatalar tekrarlanmamalı. Düşünen ve üreten bir ulus tarihi ve kültürel değerlerine sahip çıkarak yeni umutlara, yeni gelişmelere kucak açmalıdır.

Yeni bir asrın başlangıcı olan 2000 yılında sağlık, mutluluk ve huzur dolu günler dilerim.

Saygılarımla.

Zehra Bayraktar

MOTİF

5. Geleneksel Halk Bilim Ödülleri

Ödül dağıtımında Osmanlı Devletinin Kuruluşunun 700. yılı münasebetiyle Büyük Ödülü Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı aldı.

Ekber YEŞİLYURT
Halkbilimci - Ressam

Eski yüzyılın bittiği, yeni bin yılın başladığı zaman biriminden sizlere seslenmenin güzelliğini yaşıyorum.

Yeni bin yılda kalbiniz hangi güzel şeyler için çarpıyorsa Tanrı onları size versin.

1999 yılında ülkemiz ve dünya birçok felakete sahne oldu. Bu nedenle satırlarına başlamadan 2000 yılı için böyle bir temennide bulunmak istedim.

Sevgili okurlar; geçen yıl Cumhuriyetimizin Kuruluşunun 75. yılı bu yıl ise, Osmanlı Devletinin Kuruluşunun 700. yıl dönümü törenlerle kutlandı. Bu kutlamalar mutlulukla yapılırken, gerek ülkemizde, gerekse dünyada depremler, sel baskınları, fırtınalar birbirini kovaladı. Tatlı ve acı olayları iç içe yaşadık. Acılar bir daha olmasın inşallah...Ancak güzel olayları yaşarken bunlardan birisi de Motif 5. Halk

Bilim Ödülleri Dağıtım Töreni oldu.

Dünyada çirkin olaylarda cezalandırma, güzel olanları da ödüllendirme varolmuştur. Ödüllendirmelerden birisi

de Motif Halk Bilim Ödülleri olmuş ve gerçek anlamda ilkeli çalışmalara imzalar atmış olan kişi, kurum ve kuruluşlara bu ödüller verilmiştir.

Geleneksel hale gelen ödül töreni bu yıl Osmanlı Devletinin 700. Kuruluş yıldönümü nedeniyle daha görkemli olmuş ve kutlamalar törenlerle Eresin Otel'de gerçekleşmiştir.

M. Zeki Baykal (Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Başkanı), Ekber Yeşilyurt (Gazeteci-Ressam), Doç. Fikret Değerli (İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölüm Başkanı), Sabahattin Türkoğlu (Kültür Bakanlığı Yıldız Sarayı Müzesi Müdürü), Doç. Dr. Şenel Önalı (İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Çalgı Yapım Bölüm Başkanı), Emin Mancı (Dernek Yönetim Kurulu Üyesi)'nden oluşan ödül tespit komisyonu titiz çalışmaları sonucunda Türkiye genelinde folklorla hizmeti geçen kişi, kurum ve kuruluşlar arasında yapılan değerlendirmeler sonucunda 14 dalda ödül tespit etmiş ve Osmanlı Devletinin Kuruluşunun 700. yıldönümü nedeniyle bu yıl ilk defa büyük ödül konulmuştur.

Ödül Töreni Eresin Otel salonlarında bir kokteyl düzenlenerek İstanbul protokolünden sanatçı ve folklor camiasının katılımıyla gerçekleşmiştir.

Takdimciliğini Fatih Mühürdar'ın yaptığı ödül töreninden önce Motif'in on yılı aşkın çalışmaları multivizyondan misafirlere görüntülerle sunulmuş ve daha sonra geçen yıl ödül alan kişi, kurum ve kuruluşlar birkez daha sunularak ödül dağıtım törenine geçilmiştir.

Tespit edilen dallarda Büyük Ödülü Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Maddi Folklor Ürünlerini Derleme Ödülü Prof. Dr. Zeki Kuşoğlu, Medya Halk Bilim Ödülü Erşan Başbuğ, Türk Folkloruna Katkı Sağlayan Kuruluş Ödülü Milli Eğitim Bakanlığı Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Daire Başkanlığı, Halk Müziği Teşvik Ödülü Orhan Hakalmaz, Halk Müziği Araştırma Ödülü Niyazi Yılmaz, Halk Müziği Hizmet Ödülü Muzaffer Akgün, Halk Oyunları Organizasyon Ödülü İstanbul Turizm Folklor Derneği, Halk Oyunları İcra Ödülü Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Halk Sanatları Derneği, Halk Oyunları Hizmet Ödülü Müslüm Abay, Halk Bilim Onur Ödülü Türk Dünyası Araştırma Vakfı, Halk Bilim Hizmet Ödülü Prof. Dr. Sadık Tural, Halk Bilim Teşvik Ödülü Ahmet Çakır, Halk Bilim Araştırma Ödülü Mevlüt Özhan, Halk Bilim Araştırma Teşvik Ödülü ise Selim Cihanoğlu'na layık görüldü.

Ödüller davetliler tarafından ödül sahiplerine veya temsilcilerine sunuldu. Ödül dağıtımdan sonra ünlü mankenlerden; Tuğba Özay, İlknur Soydaş, Aylin Arasil, Nilgün Han, Ece Pirim, Fulya Pirim, Özge Sayman, Gökçe Yanardağ, Sevilay Öztürk, Nilüfer Silsüpür, Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü kreasyonu ile Osmanlı giysilerini gösterir bir defile sundular.

Ödül Töreni'nde Arkadaşlarımız MOTİF Mikrofonlarını Misafirlere Yöneltti... Bakın Ne Dediler...

İyi akşamlar. Kendinizi tanıtır mısınız?

Ben Dünder Yıldız. Halk Müziği sanatçısıyım. Derneğimiz hakkında düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Derneğiniz çalışmalarını çok beğeniyorum ve tüm yüreğimle Motif'i çok sevdiğimi söylemek istiyorum. Yaptığınız her organizasyona elimden geldiğince katılmaya çalışıyorum. Bu tür vesilelerle biraraya gelmekten mutluluk ve kıvanç duyuyorum.

Motif ile birlikte birçok televizyon programında da çalıştık. Birlikte oynadık, çaldık, söyledik. Açıkçası çalışmalarınızda olumsuz hiçbir şey görmedim. Görmüş olsaydım inanırım bunu sizlere direkt olarak söyledim. Yaptığınız çalışmaları alkışlıyorum. Ve her zaman sizlerin yanında olduğumu bilmenizi istiyorum.

İyi akşamlar. Sizi tanıyabilir miyiz?

Ben Erol Aktı. İ.T.Ü. TMDK öğretim görevlisiyim. Derneğimizi tanıyor musunuz?

Elbette tanıyorum. Onlar da beni tanıyorlar ki geçtiğimiz yıl bana da plaket verme nezaketini gösterdiler. Bu tanışıklık bu kadarla da kalmıyor. Derneğinizin tüm faaliyetlerinde bulunmaya itina gösteriyorum. Çünkü kaçırırsam; biliyorum ki "tüh" çekip çok üzüleceğim. Sağolsun arkadaşlarınız da her tür organizasyona şahsımı bizzat davet ediyorlar. Kısacası derneğinizi tanımaktan ziyade kendimi Motif ailesinin birer üyesi gibi görüyorum.

Derneğimizden beklentileriniz neler?

Çok genç bir dernek olmanıza rağmen yaptığınız

organizasyonlar ile çok geniş yankılar uyandırabilmeyi başarabiliyorsunuz. Umarım bu tutarlı ve istikrarlı yükselişiniz otantizm konusunda da sürer. Ve ayrıca çok fedakar bir başkanınız var. Kıymetini bilmenizi isterim.

Sayın Sümer Ezgü öncelikle hoşgeldiniz. Derneğimiz hakkında düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Halk oyunlarından yetişen biri olarak kalbim sizlerle birlikte attığı için derneğinizi ve derneğin yapmış olduğu faaliyetleri yakından takip ediyorum. Bu akşam da çok güzel bir organizasyonun içerisinde diğer sanatçı arkadaşlarımla birlikte, Türk kültürü adına yapılan bu hizmete destek vermek mutluluk veriyor. Bildiğiniz gibi birçok halk oyunları derneği var ve ben hepsine sıcak bakıyorum. Ama Motif'in başka bir çabası var. Motif Dergisi'ni çıkartıyor. Bir derginin çıkartılması ne kadar zor işe buna süreklilik kazandırıp istikrarlı bir şekilde yayınlıyor olmak daha da zor. İdeallik gerektiren bir iş. Bu idealistliğinden dolayı Motif'i kutluyor ve destekliyorum. Bir de bu akşam hep birlikte yaşadığımız geleneksel Motif Halkbilim Ödülleri Töreni var. Bence bu ödül töreni çok önemli bir hizmet. Neticede konunun içinden; kişi, kurum ve kuruluşlar ödüllendiriliyor. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği sadece halk oyunları öğreticiliği ile kalmamış, başka misyonları da yüklenmiş bir kuruluş. Motif'i gönülden destekliyorum.

Sayın Kadir Demirel Hoşgeldiniz. Bu akşamki organizasyonumuzda siz değerli sanatçılarımızı da bir arada görmekten mutluluk duyuyoruz. Daha önceden Motif'i tanıyor muydunuz? Bu akşam için düşünceleriniz neler?

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği ile birkaç televizyon programında birlikte çalıştık. Ayrıca TGRT ekranlarından da tanıyorum. Oyuncu arkadaşlarımızın performansı açıkçası beni büyüledi. Ancak bu akşamki organizasyonunuzda gördüm ki Motif Halk Oyunları yaptığı hizmetin yanında halkbilimine de akademik boyutta hizmet etmekte. Bu tür etkinliklere ihtiyacımız var. Çünkü kültürel yozlaşmanın yaşandığı günümüzde folklorumuzun yaşatılması çok önemli. Anadolu'nun kültürel zenginliğinin yavaş yavaş ortaya çıktığı günümüzde bu tür teşvik edici ödüllerin gelecek kuşaklara örnek teşkil edeceğine inanıyorum. Derneğinizi ve yönetim kurulunuzu bu güzel çalışmalarından dolayı tebrik ediyorum.

Merhaba. Sizi tanıyabilir miyiz?

İsmim Gürbüz Hadi Göğebakan. İ.T.Ü TMDK öğretim görevlisiyim. Okulumuz açtığı günden beri halk oyunlarına hizmet ediyoruz. Öğrencilere halk oyunlarını sevdirip, yaşatıp yaymaları için eğitim veriyoruz. Umarız onlar bizlerden daha iyi, daha güzel şeyler yapacaklar. Çünkü onlar akademik eğitim alıyorlar.

Bu akşamki organizasyonumuz için düşünceleriniz nelerdir?

Böyle güzide bir derneğin böylesi güzel bir geceyi hazırlaması çok güzel. Motif Halkbilim Ödülleri Töreni biz halk bilimcilere gurur veriyor. Derneğiniz çok zor bir görevi başarıyor. Biliyorsunuz bu tür organizasyonlar çok masraf ister. Bugün halk oyunlarına hizmet eden birçok dernek var. Ancak hepsi kendi yağları ile kavruluyor. Oysa Motif tüm zorluklara rağmen her türlü organizasyonun üstesinden geliyor. Bu sebeple genç başkanınız Zeki Bey'i, yönetim kurulunu ve tüm elemanlarınızı tebrik ediyorum.

Motif Halkbilim Ödülleri Töreni'ne hoşgeldiniz. Sizi tanıyabilir miyiz?

Bedri Aysel, Türk Halk Müziği sanatçısıyım. Motif'i tanıyor musunuz?

Evet Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'ni tanıyorum. Derneğinizle iç içe birçok çalışmalarımız oldu. Güzel kardeşlerimizin şahsıma çok destekleri oldu. Herşeyden önce onlara huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Dernek çalışmalarımız hakkında eksik gördüğünüz yönler var mı?

Derneğinizi tanıdığım günden bu güne her an ileriye yönelik adımlar atan, hatta folklor adına koşan bir tutum görüyorum. İleriye gitmek, camiaya yenilikler kazandırmak, herşeyden önemlisi Türk Gençliği'ne halkbilimini ve halk oyunlarını benimsetip sevdirmeye çalışması takdire şayan. Ayrıca bu akşam olduğu gibi

Motif'in yaptığı her organizasyonda halkbilim camiasının ve sanatçı arkadaşlarımızın hepsini biraraya toplayabiliyor olması derneğin başarısını açıkça ortaya koyuyor.

Sayın Selim Cihanoğlu, bu geceki ödül törenimizde ödül alacak kişilerden birisi de sizsiniz. Öncelikle sizi tebrik ediyoruz. Bu gece için düşünceleriniz neler?

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği yönetim kuruluna, Motif Dergisi'ne ve ödül tespit komisyonuna sonsuz teşekkürler. Bilim adamlarının anılması, hatırlanması çok güzel bir olay. Dernekler arasında ilk olarak gerçekleştirilen Motif Halk Bilim Ödüllerinin ileriki yıllarda da devamını diliyorum. Profesyonelce çalışmayı kendisine ilke edinmiş derneğinizin tüm faaliyetlerini yakından takip ediyorum. Özellikle Motif Dergisi'nin istikrarlı bir şekilde halkbilim camiasına sunulması büyük bir başarı. Tek kelime ile muhteşem bir organizasyon. Yapılan emekler, çalışmalar nezih bir topluluğun huzurunda ödüllendiriliyor. Bundan daha gurur verici bir şey olabilir mi?

İyi akşamlar. Sizi tanıyabilir miyiz?

KKTC Halk Sanatları Derneği başkanıyım. İsmim Ali Nebih.

Bu akşam düzenlenen Motif Halk Bilim Ödülleri Töreni hakkında düşüncelerinizi alabilir miyiz?

5. Motif Halkbilim Ödülleri Töreni'nde bizim de derneğimiz Halk Oyunları İcra Ödülü ile ödüllendirildi. Öncelikle bize bu ödülü layık gören derneğimize teşekkür ediyoruz. Şimdiye kadar yurt içinde ve yurt dışında birçok ödül aldık. Ancak bu akşam alacağımız ödül bizlere çok değişik duygular hissettirdi. Türk folkloruna gönül vermiş kişilerle biraradayız. Bu bizim için bir onur. Motif Derneği böylesi nezih bir topluluğu biraraya getirerek halkbiliminin gelişimi açısından büyük bir görevi yerine getirmiş

tıpkı bizim gibi kültürel içerikli bir dergiyi yayınlamakla birçok misyonu üstlenmiş durumda. Kendi elemanlarının yanısıra bu konuda gönül vermiş profesyonel insanların araştırmalarının yayınlandığı bir dergi. Ayrıca baskı kalitesi de çok güzel. Gerek amatörlerin ve gerekse profesyonel folklorcuların, halkbilimcilerin ihtiyaç duyduğu bir dergi.

Merhaba. Sizi tanıyabilir miyiz?

İsmim Muhittin Yıldırım. M.E.B. Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Kurslar Şubesi müdürüyüm. Öncelikle böyle bir organizasyonu düzenlediği için Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'nin saygıdeğer yöneticilerini bir kez daha kutluyorum. Bu güzel çalışmaların ve etkinliklerin devam etmesini diliyorum.

Derneğinizin çalışmalarını nasıl buluyor sunuz?

Derneğinizin çalışmalarını yakından takip ediyorum. Bildiğiniz gibi Halk Eğitim Merkezleri Genel Müdürlüğü' müze bağlıdır. Bu kurumlar halk oyunları, halk müziği, enstrüman öğretimi gibi faaliyetler ile çok yakından ilgili devlet kuruluşlarıdır. Bu bağlamda derneğiniz ile ortak birtakım çalışmalarımız da oldu. Ve ayrıca 1996 yılında kurumumuz Motif Halkbilim Ödülleri ile ödüllendirilmişti. Bu sebeple Motif'in yaptığı çalışmalara ve etkinliklere yakın sayılırız. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'nin bu güzel çalışmalarını destekliyoruz. Ve Motif Dergisi gibi eşi az bulunan bir halkbilim dergisini de yayınlıyor olmasından dolayı da sizleri tebrik ediyorum.

Hoşgeldiniz. Sizi tanıyabilir miyiz?

Merhaba. İsmim Serdar Bombacı. Bandırma'da halk oyunları öğretmenliği görevini yürütmekteyim.

Derneğimizi tanıyor musunuz? Düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Evet tanıyorum. Özellikle derneğinizin yayın organı

olan Motif Dergisi beni daha çok ilgilendiriyor ve bu derginin Türkiye geneline yayılmasında kendimi de sorumlu hissediyorum. İçeriği, konu kapsamı, dizaynı, kalitesi ile bir bütünlük teşkil eden bu derginin tanıtımı adına benim gibi birçok halk bilimciye görev düşmekte. Açıkçası, böyle bir derginin yayınlanmasını ben konservatuardan beklerdim. Ancak Türk folklorunun, halkbiliminin gelecek nesillere aktarımında aracılık yapacak olan bu derginin bir dernek tarafından çıkartılabiliyor olması, o derneğin ayrıcalıklı özelliğini ortaya koyar.

İyi akşamlar. Kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim Niyazi Yılmaz. TRT emekli sanatçısıyım.

Derneğimizi daha önceden tanıyor muydunuz?

Derneğinizizi yeni tanıdım. Ancak kendilerini acizane çok takdir ettim. Büyük bir çalışmanın içinde buldum. Kültürümüze yaptığı hizmetlerden dolayı tebrik ediyorum.

Bu akşamki organizasyon için neler düşünüyor sunuz?

Tek kelime ile harika. Ayrıca bu akşam benim için ayrı bir önemi var. O da 5. Motif Halkbilim Ödülleri Töreni'nde benim de Halk Müziği Araştırma Ödülü ile ödüllendirilmiş olmamdır. Bu sebeple tüm ödül tespit komisyonuna teşekkür ediyorum.

Derneğinizden beklentileriniz nelerdir?

Beklentilerimiz az değil. Ancak bu akşam düzenlenen organizasyon sizlerin ne kadar başarılı olduğunu yeterince gösteriyor. Ayrıca milli kültürümüzü, milli değerlerimizi her kıymetli taş gibi, altın gibi, cevher gibi muhafaza edip yaymalarını istiyorum. İnanın sizler bu amaç doğrultusunda çalıştıkça biz mutluluk duyuyoruz.

Merhaba. Sizi tanıyabilir miyiz?

İsmim Ali Serdaroğlu. İstanbul Turizm Folklor Derneği'nin başkanıyım.

Bu akşam siz de kurumunuz adına ödül alıyorsunuz.

Öncelikle sizi tebrik ediyoruz. Dernek çalışmalarınızı nasıl buluyor sunuz?

İstanbul Turizm Folklor Derneği olarak aldığımız bu ödül bizleri mutlu etti. Kurumumuza bu ödülü layık gören tüm yönetim kuruluza teşekkür ediyorum. Derneğinizi çalışmalarını elbette takip ediyoruz. Neticede aynı amaç için uğraşan kurumlarız. Derneğiniz güzel çalışmalara imza atarak başarı grafiğini yükseltmekte olan bir dernek. Konu halk oyunları, halk kültürü olunca, her türlü çalışma desteklenmelidir. Bizler de elimizden gelen her türlü katkıyı yaptığımızı inanıyoruz. Tek beklentimiz Motif'in bu hizmetlerinin devam etmesi ve diğer kurumlara örnek teşkil ederek onların da iştirak etmelerini sağlamasıdır.

Sayın Orhan Hakalmaz, öncelikle hoşgeldiniz. 5. Motif Halkbilim Ödülleri Töreni'nde siz de Halk Müziği Teşvik Ödülü ile ödüllendirildiniz. Sizi tüm halk müziği severler adına tebrik ediyoruz. Bu akşamki organizasyonumuzu nasıl buldunuz?

Organizasyonunuz tek kelime ile harika. Bu tür ödüller biz sanatçıların ruhunu doyuran ödüller. Kelimelerin aciz kaldığı durumlarda bir sanatçının ödüllendirilmesi o sanatçı için çok büyük bir mutluluk. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği de böyle bir misyonu üstlenerek güzel bir girişimde bulunmuş. Tek temennim bu ödüllerin geleneksel hale getirilerek her yıl düzenlenmesi ve halk müziğine gönül vermiş genç arkadaşlarımızı teşvik edici bir nitelik kazanmasıdır.

Derneğimizi daha önceden tanıyor muydunuz?

Gerçeği söylemek gerekirse Motif'in faaliyetlerini yalnızca televizyon ekranlarından tanıyordum. Motif Dergisi'nin de birkaç sayısını temin etme şansım olmuştu. Ancak bu akşamki organizasyonunuzu gördükten sonra kaçırdığım faaliyetleriniz için üzülüyorum. Bundan sonra inşallah ben de sizler için elimden geleni yapacağım. Mesela televizyon programına başladığımda

programımda sizlere de yer vermeyi düşünüyorum. Ayrıca çalışmalarınızdan dolayı sizleri kutluyorum.

Sayın Fikret Değerli hoşgeldiniz. Bu tür etkinliklerin gerçekleştirilmesini gençlerimiz açısından değerlendirecek olursanız neler söylemek ister siniz?

Bu tür faaliyetler gençlerin geleceğini hazırlayacakları atılımlardır. Onları teşvik edecek, onlara moral verecek, onlara gelecekte yapacakları çalışmalarda nelerle uğraşacakları gerektiğini gösterecek bir ışıktır. Onlar bu tür faaliyetleri yaparlarken geçmişte gördükleri bu değerlendirmelerin ileride kendilerine mal olacağını düşünerek hareket edecekler ve daha iyi çalışmalara imza atacaktırlar. O bakımdan gençler için halkbilimi adına yapılan çalışmalarda en güzel gösterge, en güzel işarettir.

Motif Dergisi hakkındaki düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Acı bir gerçeği söylemek istiyorum. Türkiye'de maalesef halkbilim alanında, halk kültürü alanında sürekli bir dergi çıkartmak pek mümkün olamıyor. Daha önceleri birkaç dernek, birkaç kurum çıkartmayı denedilerse de devam ettiremediler. Motif bu işi başarıyla ve istikrarlı bir şekilde sürdürmekte. Durum böyle olunca halkbilimi alanında yapılan çalışmaların değerlendirileceği, bilimsel yazıların yayınlanabileceği yayın organları, dergiler bulmak zor oluyor. İnsanlar yaptıkları çalışmayı arşivlerinde kendileri için saklamak zorunda kalırlar. Halbuki yayın organları bu belgelerin kamuya mal edilmesini sağlayan en güzel araçlardır. Motif Dergisi'nin bana göre en büyük başarısı istikrarlı ve sürekli olarak devam ettirilmesidir. Bu da tabii bu camia için, folklor camiası için, halk kültürü camiası için önemli bir adım, önemli bir göstergedir. Ayrıca yayınlanmaya başlandığı günden beri Motif Dergisi'nin içinde olmak bana gurur veriyor.

İyi akşamlar. Sizi tanıyabilir miyiz?

İsmim Sabiha Tansuğ. Halkbilimciyim.

Derneğimizi daha önceden tanıyor muydunuz?

Elbette ki tanıyordum. Geçmiş yıllarda Motif Halkbilim Ödülleri Töreni'nde ben de ödüllendirildim. Faaliyetlerinizi yakinen takip ediyorum ve bu seneki davetiye kartlarınızın üzerindeki resim de benim kitabımdan alınmış. İsmi "Çiçeklerin Dili Bursa". Bu beni çok mutlu etti. Bir koca gençlik folkloru hizmet adına yaptığım çalışmalar ile geçti. Ömrün yettiği yere kadar da bu hizmetim devam edecek. Bu akşam burada senelerdir folkloru hizmet eden arkadaşları görüyorum. Ama bunların yanısıra genç bir nesilde görüyorum. İnanın çok duygulandım. Artık bu hizmet genç kuşaklara geçmekte. Bizlere de fikirlerimizle yardımcı olmak ve yol göstermek görevi düşüyor. Mesela siz Motif'li gençler fevkalade güzel bir dergi yayınlıyorsunuz. Bu çok zor bir iş. Ama sizler azimlisiniz. Yılmadan araştırıyorsunuz, girişimlerde bulunuyorsunuz. Arkadaşlarınız beni de birçok kez arayıp yaptığım araştırmalar ile ilgili yazı istediler. İnanın şu an kendimi yargılıyorum. Ancak benim de işlerimin yoğunluğu bu konu ile ilgili sizlere yardımımı engelledi. Hatta bu akşam buraya gelirken bir yazı getirmeyi düşündüm. Ancak yazımı fotoğraflarla da çeşitlendirmeyi uygun görüp ileriki bir tarihe erteledim. Ama sizlere söz veriyorum ve her zaman yanınızda olduğumu bilmenizi istiyorum.

Merhaba. Sizi tanıyabilir miyiz?

Müslüm Abay. Ben de bu akşam burada ödül alan şanslı kişilerden biriyim. Halk Oyunlarına Hizmet Ödülü ile ödüllendirildim.

Duygu ve düşünceleriniz nelerdir?

Türkiye'de folklor geleneklerimizin yaşatılması adına

bu tür hizmetlerde bulunan kişileri tebrik ediyorum. Türk folkloruna 50 sene zurnam ve kılanetim ile hizmet verdim. Şimdiye kadar hiçbir kurum ya da kuruluş beni böyle bir ödüle layık görmemişti. Ancak Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği bu güzel organizasyonunda yaptığım hizmetleri ödüllendirdi. Bu benim için onur verici bir ödül. Beni en çok korkutan ve endişelendiren konu bizlerden sonra gelen nesillerin bu güzellikleri yaşatıp gelecek kuşaklara aktarmakta duyarsız kalmalarıdır. Ancak bu akşam burada öylesine genç ve dinamik bir gençlik görüyorum ki bu tüm endişelerimi siliyor. Türk folklorunu emin ellere teslim ettiğimizi görüyorum. Bu da bizler için en büyük mutluluk.

Merhaba. Sizi tanıyabilir miyiz?

İsmim Ali Cavaz. İ.T.Ü. TMDK öğretim görevlisiyim.

Derneğimiz hakkındaki düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği halk kültürüne çok ciddi bakan, bu konuda gençleri teşvik eden, konuya ciddi ve samimi yaklaşan nadir kuruluşlardan biri. Kuruluşundan bu güne aktif olarak halkbilimcileri bir araya getirip, konuda çalışmalar yapan kişileri ödüllendirmekte. Yaptığı çalışmalar ile gelişen bir ivme gösteren Motif'in çalışmalarını sevgi ve hayretle izliyorum. Daha da gelişmesini canı gönülden istiyorum.

Motif Dergisi hakkındaki düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Motif Dergisi gibi bir derginin Türkiye'de yayınlanıyor olmasını çok olumlu buluyorum. Folklor alanında bir eksiği tamamlıyor. Bu güne kadar yapılan araştırmaların bu tür yayın organlarında yayınlanmamış olması açıkça bir kayıptır. Motif böylesi içerikli bir dergiyi istikrarlı bir şekilde yayınlıyor olmakla büyük bir başarıya imza atıyor bence. Bu sebeple sizleri tebrik ediyorum.

Basında Ödül Töreni...

Güneş Gazetesi 21.11.1999

Gözcü Gazetesi 21.11.1999

Ünlü mankenler sundu

Ünlü mankenler Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü tarafından hazırlanan Osmanlı kıyafetlerini sundular. **Tarkan ABDULLAHOĞLU**

Osmanlı rüzgârı

Podyumlarda Osmanlı rüzgârına esmeye devam ediyor. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği tarafından düzenlenen 5. Motif Halk Bilim Ödülleri'nin dağıtım töreni Eresin Otel'i'nde gerçekleşti. Gece düzenlenilen defilede, Osmanlı döneminden kalma giysileri İknur Soydaş, Tuğba Özyay, Aylin Arasıl, Nilgün Han, Ece Pirim, Fulya Pirim, Özge Sayman ve Sevilay Öztürk gibi podyumların ünlü mankenleri sergiledi.

Türkiye'de Akşam Gazetesi 21.11.1999

Nostaljik gelinlikler

Beylerbeyi Olgunlaşma Enstitüsü öğrencilerinin hazırladığı Osmanlı gelinlikleri zariflikleri ile davetlilerin gözlerini kamaştırdı. Mankenler "Gelinliklerimiz hazır, ama damat bulamadık" diyerek espiri yaptılar.

Bu defile Clinton'a kısmet olmadı

- İstanbul Topkapı Eresin Otel'de düzenlenen bir defile ile Osmanlı tarzı kıyafetler davetlilere tanıttı. Tuğba Özyay, İknur Soydaş, Aylin Arasıl, Nilgün Han, Ece Pirim, Fulya Pirim, Özge Sayman, Gökçe Yanardağ gibi ünlü mankenlerin sunduğu kıyafetler büyük ilgi ile izlendi.
- ABD Başkanı Bill Clinton'un yoğun programı nedeniyle izleyemediği defilede en çok gelinlikler dikkat çekti. Defileyi izleyen davetliler "Osmanlı tarzı kıyafetler, modern kıyafetleri geride bıraktı. 2000 yılının modasının öncülüğünü Osmanlı kıyafetleri yapacak" dediler. **► Sinan DOKER**

Milliyet Gazetesi 21.11.1999

El işi şıklık

Serdar Benli

Motif Halk Oyunları Derneği ve Motif Dergisi'nin geleneksel "Halk Bilim Ödülleri Töreni"nin beşincisi Topkapı Eresin Otel'de gerçekleştirildi. Gece, Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen defile büyük ilgi gördü. Ece Pirim, Nilgün Han, Gökçe Yanardağ, Tuğba Özyay, İknur Soydaş, Özge Özsayman, Aylin Arasıl, Fulya Pirim, Nilüfer Silsüpür ve erkek manken Tarkan Akkan, Osmanlı çizgilerinden esinlenerek hazırlanan padişah, sultan giysileri, kaftanlar ve geleneksel Türk işleme teknikleri uygulananakarı gerçekleştirilen çağdaş çalışmalarını podyuma taşıdı.

Gökçe Yanardağ ve Ece Pirim...

Güzel mankenlerin tanıttığı kıyafetler, sanat ve sosyetenin ünlüleri tarafından çok beğenildi.

Osmanlı kıyafetleri büyüledi

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği ve Motif Dergisi'nin düzenlediği "5. Motif Halk Bilim Ödülleri" önceki akşam Eresin Otel'de sahiplerini buldu. Osmanlı İmparatorluğu'nun 700. yıldönümü münasebetiyle düzenlenen defilede, Sabancı Kız Olgunlaşma Enstitüsü'nce hazırlanan kreasyonlar sergilenildi. Birbirinden güzel kıyafetleri İknur Soydaş, Tuğba Özyay, Aylin Arasıl, Nilgün Han, Ece Pirim gibi ünlü mankenler tanıttı.

■ Deniz BOY

Halk bilimleri dalında eserler veren ünlü isimler ödülleri aldı.

Bizim Gazete 29.11.1999

Halk Oyunları Eğitim Derneği (MOTİF)'nin "1999 Halkbilim Ödülleri" ni alan sanatçılar, güzel bir dayanışma örneği sergilediler.

Motif'in Ödülleri dağıtıldı

Motif 1999 Halkbilim Ödülleri sahiplerine verilirken, Kültür Bakanlığı'nın 10. Devlet Türk Süsleme Sanatları Sergisi Yarışması ve Devlet Resim ve Heykel Sergisi çerçevesindeki yarışmada ödül kazananlar belli oldu.

HALK Oyunları Eğitim Derneği (MOTİF)'nin "1999 Halkbilim Ödülleri" Topkapı Eresin Otel'de düzenlenen törenle sahiplerine verildi.

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Başkanı M. Zeki Baykal'ın başkanlığındaki Ekber Yeşilyurt, Doç. Fikret Degerli,

Sebahattin Türkoğlu, Doç. Dr. Şenel Önal ve Emin Mancı'dan oluşan ödül tesbit komisyonu, "Osmanlı Devleti"nin Kuruluşunun 700. Yılı Büyük Ödülü'nü Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'na verdi. "Halk Bilim Ödülü" Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'na, "Türk

Folkloruna Katkı Sağlayan Kuruluş Ödülü" ise M. E. B. Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzletim Daire Başkanlığı'na büyük görüldü. Ödüller şöyle:

Maddi Folklor Ürünlerini Deleme Ödülü: Prof. Dr. Zeki Kuşoğlu, Halk Bilim Hizmet Ödülü: Prof. Dr. Sadık Tural, Halk Oyunlarını İcra Ödülü: KKTC Halk Sanatları Derneği, Halk Oyunları Organizasyon Ödülü: Ali Serdaroğlu (İstanbul Turizm Folklor Derneği), Halk Müziği Hizmet Ödülü: Muzaffer Akgün, Halk Bilim Araştırma Ödülü: Mevlüt Özhan, Medya Halk Bilim Ödülü: Erşan Başbuğ, Halk Oyunları Hizmet Ödülü: Abamüslim Abay, Halk Bilim Araştırma Tesvik Ödülü: Selim Cihanoglu, Halk Bilim Tesvik Ödülü: Ahmet Çakır, Halk Müziği Araştırma Ödülü: Niyazi Yılmaz, Halk Müziği Hizmet Ödülü: Orhan Hakalınaz, Coşkulu geçen gecede konuşan Motif Derneği Başkanı M. Zeki Baykal, Türk kültürünün değerlerini yaşatmanın amaçladıklarını söyledi. Bu arada Kültür Bakanlığı'nın 10. Devlet Türk Süsleme Sanatları Sergisi Yarışması ve Devlet Resim ve Heykel Sergisi çerçevesindeki yarışmada ödül kazananlar da belli oldu.

Motif'in ödülleri alanlar arasında yılların hocası Muzaffer Akgün de vardı. Akgün'e "Halk Müziği Hizmet Ödülü"nü İzzet Altınmeşe verdi.

Türkiye Gazetesi 24.11.1999

Ödül haftası

Motif 1999 Halkbilim Ödülleri sahiplerine verilirken, Kültür Bakanlığı'nın 10. Devlet Türk Süsleme Sanatları Sergisi Yarışması ve Devlet Resim ve Heykel Sergisi çerçevesindeki yarışmada ödül kazananlar belli oldu.

● MEHMET NURİ YARDIM

Bu yılın son ödülleri de artık sahiplerini bulmaya başladı. Halk Oyunları Eğitim Derneği (MOTİF)'nin "1999 Halkbilim Ödülleri" Topkapı Eresin Otel'de düzenlenen törenle sahiplerine verildi. Gecede ayrıca halk oyunları da ağır oldu. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Başkanı M. Zeki Baykal'ın başkanlığındaki Ekber Yeşilyurt, Doç. Fikret Degerli, Sebahattin Türkoğlu, Doç. Dr. Şenel Önal ve Emin Mancı'dan oluşan ödül tesbit komisyonu, "Osmanlı Devleti"nin Kuruluşunun 700. Yılı Büyük Ödülü'nü Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'na verdi. "Halk Bilim Ödülü" Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'na, "Türk Folkloruna Katkı Sağlayan Kuruluş Ödülü" ise M. E. B. Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzletim Daire Başkanlığı'na büyük görüldü. Ödüller şöyle: Maddi Folklor Ürünlerini Deleme Ödülü: Prof. Dr. Zeki Kuşoğlu, Halk Bilim Hizmet Ödülü: Prof. Dr. Sadık Tural, Halk Oyunlarını İcra Ödülü: KKTC Halk Sanatları Derneği, Halk Oyunları Organizasyon Ödülü: Ali Serdaroğlu (İstanbul Turizm Folklor Derneği), Halk Müziği Hizmet Ödülü: Muzaffer Akgün, Halk Bilim Araştırma Ödülü: Mevlüt Özhan, Medya Halk Bilim Ödülü: Erşan Başbuğ, Halk Oyunları Hizmet Ödülü: Abamüslim Abay, Halk Bilim Araştırma Tesvik Ödülü: Selim Cihanoglu, Halk Bilim Tesvik Ödülü: Ahmet Çakır, Halk Müziği Araştırma Ödülü: Niyazi Yılmaz, Halk Müziği Hizmet Ödülü: Orhan Hakalınaz, Coşkulu geçen gecede konuşan Motif Derneği Başkanı M. Zeki Baykal, Türk kültürünün değerlerini yaşatmanın amaçladıklarını söyledi. Bu arada Kültür Bakanlığı tarafından düzenlenen "10. Devlet Türk Süsleme Sanatları Sergisi Yarışması" da sonuçlandı. "Devlet Çini Deseni", "Devlet Ebru", "Devlet Hüsn-i Hat", "Devlet Miyanisi" ve "Devlet Tezhip" yarışmalarını kazananlar belli oldu. Yarışmanın sonuçları şöyle: Devlet Çini Deseni Yarışması: Funda Köcer, Tabak desen; Ayşel Köyüncü-Kitap desen; Hülya Önal-Şar-yon; Devlet Ebru Yarışması: Tufan Sara-Ebru 1,

Motif'in ödülleri alanlar arasında yılların hocası Muzaffer Akgün de vardı. Akgün'e "Halk Müziği Hizmet Ödülü"nü İzzet Altınmeşe verdi.

Devlet Ebru Yarışması'nda ödül alan Ekber Çakır, geleneksel sanatımızın japonya'da tanınmasını sağlayan genç bir usta.

Yılmaz Eneş-Gül (Kırımızı), Ekrem Çokan-Gitirgen, Devlet Hüsn-i Hat Yarışması: Tahsin Kurt-Ayaz-i Kerem, Ali Rıza Özcan-Ayaz-i Kerem, Adem Sakal-Besnelme, Devlet Miyanisi Yarışması: Ömer Köç-Osmanlı Devleti'nin 700. Yılı, Nurhayat Köseoğlu-Kozku, Devlet Tezhip Yarışması: Münevver Özdallı-Ye Hazretü Sultan Hoca, Ferhan Şenel-Ayetel Kürsi, Zehra Davacı-Tezhip

60. Devlet Resim ve Heykel Sergisi kapsamında düzenlenen "10. Devlet Türk Süsleme Sanatları Sergisi Yarışması" da sonuçlandı. "Devlet Çini Deseni", "Devlet Ebru", "Devlet Hüsn-i Hat", "Devlet Miyanisi" ve "Devlet Tezhip" yarışmalarını kazananlar belli oldu. Yarışmanın sonuçları şöyle: Devlet Çini Deseni Yarışması: Funda Köcer, Tabak desen; Ayşel Köyüncü-Kitap desen; Hülya Önal-Şar-yon; Devlet Ebru Yarışması: Tufan Sara-Ebru 1,

60. Devlet Resim ve Heykel Sergisi kapsamında düzenlenen "10. Devlet Türk Süsleme Sanatları Sergisi Yarışması" da sonuçlandı. "Devlet Çini Deseni", "Devlet Ebru", "Devlet Hüsn-i Hat", "Devlet Miyanisi" ve "Devlet Tezhip" yarışmalarını kazananlar belli oldu. Yarışmanın sonuçları şöyle: Devlet Çini Deseni Yarışması: Funda Köcer, Tabak desen; Ayşel Köyüncü-Kitap desen; Hülya Önal-Şar-yon; Devlet Ebru Yarışması: Tufan Sara-Ebru 1,

Türkiye Gazetesi 21.11.1999

Podyumda Osmanlı rüzgârı

5. Motif Halk Bilim Ödülleri töreninde, Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü'nün hazırladığı "Osmanlı Kıyafetleri" büyük takdir topladı

■ İSTANBUL -Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'nin, halk müziği, halk oyunları ve halk bilimine hizmeti geçen kişi, kurum ve kuruluşlara verdiği "5. Halk Bilim Ödülleri" sahiplerini buldu. Osmanlı İmparatorluğu'nun 700. yılının da kutlandığı, Topkapı Eresin Otel'deki törene, çok sayıda davetli katıldı.

■ Gecede, Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü tarafından hazırlanan "Osmanlı Kıyafetleri" büyük bir ihtişamla tanıtıldı. İlgili izlenen defilede, ünlü mankenler İlinur Soydas, Tuğba Özay, Aylin Arasil, Nilgün Han, Ece Pirim Fuyla Pirim, Özge Sayman, Gökçe Yanardağ ve Nilüfer Silsüpür görev aldı.

● CELAL ERBAŞ

Ünlü mankenlerin tanıttığı kıyafetlerin, büyük emek harcanarak hazırlandığı dikkat çekti.

Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü'nün hazırladığı kıyafetler, tam bir Osmanlı ihtişamı içerisinde tanıtıldı.

Türk Halk Müziği'nin Araştırılmasına Yönelik Fikirlerin Ortaya Atılması

Prof. Dr. Can ETİLİ

İ.T.Ü. TMDK Temel Bilimler Bölüm Başkanı

Türk Halk Müziği ile ilgili ezgilerin derlenmesi ve toplanması konusunda Cumhuriyet Dönemi öncesinde çalışmaların yapıp yapılmadığını, yapılmışsa kimler tarafından gerçekleştirildiği üzerinde durulması gereken önemli bir husustur. Fikir vermesi bakımından kısa da olsa, bu konuya değinenin yararlı olacağına inanmaktayım. Cumhuriyet Dönemi öncesinde derlemeler, Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında, Türkiye'de Türk Halk Müziği araştırmalarının daha çok yabancı bilim adamları veya azınlıklar tarafından gerçekleştirildiği söylenebilir. Örneğin; Enno Litmann, W.F. Minorski, R.P. Vardapet Komitas, Felix Von Luschan (1)

Türkiye'de "Müzik Folkloru" konusunda fikirlerin ortaya atılması kolay olmamıştır. Balkan Savaşı'nın yenilgisi acı bir şekilde yurdu sarmış, gerek halkı, gerek aydınları derin üzüntüye boğmuştu. Savaştan yenilmiş çıkan diğer devletlerde olduğu gibi, ulusları ayakta tutup, canlı kalacak sihirli bir güce gerek duyulmuştur. Dönemin yazarları, fikir adamları ve müzisyenleri belli bir fikir etrafında birleşerek çeşitli dergi ve gazetelerde bu konuyu sürekli olarak işlemişlerdir. Bu güç, "Milli Şuur" ve "Milli Dayanışma"nın doruk noktasına ulaştığı "Türkçülük ve Milliyetçilik" akımlarının sağladığı ruhta yatmaktadır. Milli kültüre dayalı bir müziğin varlığı, Türk Toplumunda milli birliği sağlamak için büyük bir etken olarak gösterilmiştir. THM'nin derlenmesi ile ilgili fikirler, bu akımların desteği ile ortaya atılmıştır. Fikir adamları Cumhuriyet Dönemi'nde ülkenin içinde bulunduğu şartları da göz önüne alarak, toplumu heyecanlandırın, coşturan ve savaş yenilgisine rağmen Türk Ulusu'nun yok olmadığını gösteren bu yolu tercih etmişlerdir. Ziya Gökalp özellikle "Milli Kültür" ve "Milli Müzik" kavramlarını hep iç içe kullanmıştır. Birinci Dünya Savaşı yıllarında toplumda gittikçe kuvvetlenen milliyetçilik ve Türkçülük fikirleri, milli benliğe dönüş ve kültüre bağlılık çağrılarının yapılmasına neden olmuştur. Ülkede milli bir Türk Müziği yaratmak ve bu suretle THM'den faydalanmak suretiyle, çağdaş müzik yapmak konusunda basın yolu ile toplumun dikkati çekilmek istenmiştir.

Nitekim Süleyman Şenel'in "Dar'ül-Elhân Tarafından Fonoğrafla Derlenen İlk Türkü" isimli makalesinde Ziya Gökalp'e atfedilen şu satırlara rastlanmaktadır.

"Milli musikî ibda için de, bir taraftan Avrupa'nın fenniyatını öğrenmek, diğer cihetten dağlarda, köylerde terennüm edilen halk türkülerinin seslerini toplamak lâzımdır. Ancak bu suretle, Avrupa Medeniyeti içinde Türk Şiiri, Türk Mimarisi, Türk Musikisi yapılabiliriz"(2)

Metnin sadeleştirilmiş şekli şöyledir: Milli müziği yaratmak, yerleştirmek için bir taraftan Avrupa'nın tekniğini, bilimini, diğer yönden dağlarda, köylerde söylenen halk türkülerinin seslerini toplamak lazımdır. Ancak, bu suretle, Avrupa medeniyeti içinde Türk Şiiri, Türk Müziği yapılabiliriz.

Görüldüğü gibi çağdaş düzeyde bir müziğe THM yolu ile

varılacağı işaret edilmiştir. Rauf Yekta Bey daha 1911 yılında *Şehbal* dergisine yazdığı makalede halk türkülerinin toplanması konusunda dolaylı olarak da olsa, Cumhuriyet'ten önce ilk değinen müzik otoritelerinden biridir. Musa Süreyya Bey de konuyla ilgilenmiş ve çeşitli dergilerde görüşlerini yazmıştır.

"Evvel emirde bir kerre ruh-u milliyeyi hakiyaten ihtiva eden o türkülerini cem etmeli ki; sonraları onlardan ve onların ruhundan âsar icad edilebilsin. Bu hususta muvaffakiyet, bestekârın kudret-i ilmîne ve istidadına bağlıdır. Ancak, bu suretle milli ruh yaşar ve garp esas ve fenniyatını da tatbik imkânı husul bulur. Bu tarzı mesai Avrupalılarca da icra edilmiştir.(3)

Metnin sadeleştirilmiş hali şöyledir: Öncelikle milli ruhu gerçekten yaşatan, içinde bulunduran o türkülerini toplamalı ki, sonraları onlardan ve onların ruhundan eserler yapılabilsin. Bu konuda başarı, bestekârın ilim gücüne ve yeteneğine bağlıdır. Ancak bu suretle milli ruh yaşar ve batı sistem ve ilmini de tatbik imkanı ortaya çıkar. Bu çalışma tarzı, Avrupalılarca da yapılmıştır. Ancak, Musa Süreyya Bey'in bu düşüncelerinin gerçekleşmesi ise yıllar sonra mümkün olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nden önceki yıllarda işaret edilen milli şuur ve milli dayanışma ruhu, Cumhuriyet Dönemi'nde büyük bir önem kazanmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi savaşın halk üzerindeki etkileri dahi, bu bilincin azalmasına yol açmamıştır. Bu bilincin oluşmasında milli kültür ve onun içinde yer alan milli müzik kavramlarının etkileri yadsınamaz. Zira, Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanından sonra, geçmişin izleri silinmeye çalışılmış, yeni bir kimlik ve kök arayışı hakim olmuştur. Ziya Gökalp'in Türkçülük fikirleri ise, siyasi alanda önemli ölçüde hissedilmiştir. Nitekim, Türk Dili ve Türk Tarihi konusunda ortaya atılan tezler çok geçmeden geleneksel müzik ile çağdaş Türk Müziği arasında organik bağlar kurulmasına neden olmuştur. Bu yaklaşım, fikir ve müzik adamlarını, "Türkülerin derlenmesinin şart olduğu" ve bu yolla elde edilecek ezgilerde, "Karakteristik Türk Müziği" damgasının aranması noktasına getirmiştir.

Peki neydi bu milli kültür kavramı?.. Niçin bu kavrama bu kadar önem verilmiş ve milli müzik kavramı ile hemen hemen eşdeğer tutulmuştur.

Milli kültür bir milletin hiçbir kural ve usule bağlı olmaksızın, kendiliğinden oluşan ortak değer yargıları, estetik anlayış ve dünya görüşü demektir. Bu özellikler hiçbir zorlama olmadan toplumların iradeleri dışında ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda THM'nin anlatımında da yukarıda sayılan özellikler bulunmaktadır. İşte bu yüzden milli kültür ve milli müzik kavramları birbirinin içine girmiş kavramlar olarak nitelendirilmektedir. Aydınların sürekli olarak milli müziğin halkta aranması gereken gerekliliğine işaret etmelerinin bir başka nedeni daha vardır. Cumhuriyet Dönemi'nde Türkiye'de iki tür müzik icra edilmekteydi. Bunlardan biri halk müziği,

diğeri de, “Enderun”, “Saray”, “Osmanlı” müziği gibi terimlerle ifade edilen, Tarihi Klasik Türk Müziği idi. Tarihi Türk Müziği terimi 1947 yılında Başbakanlık Basın Yayın Müdürlüğü'nün yayımlandığı müzik dergisinde kullanılmıştır.(4) Konu ile ilgili aydınlar ve fikir adamları milli kültür kavramında birleşmişlerdir. Ancak, milli müzik konusunda birleşmeleri mümkün olmamıştır. Milli müzik konusundaki farklılık, bu iki müzik türünün sosyal ve ekonomik yapısı değişik iki ayrı topluma seslenmesinden kaynaklanmaktadır. Ünlü sosyolog Ziya Gökalp, Osmanlı Müziği'nin Bizans'tan alınan ve Türkler'e ait olmayan bir müzik olduğunu iddia etmiştir. Buna göre o dönemin görüşleri aşağıda belirtildiği gibidir.

“Doğuda seçkinlere mahsus bir düm-tek musıkîsi vardır. **Farabi** bu musıkî tekniğini Bizans'tan alarak, Arapçaya aktardı. Bu musıkî Arab'ın, Acem'in ve Türk'ün yüksek sınıfına girmekle beraber, Türk Halkı'nın katmanlarına inemedi. Yalnız havas tabakasına münhasır kaldı. Bundan dolayıdır ki, müslüman milletler mimaride olduğu gibi, musıkîde de orjinal bir şahsiyet gösteremediler. Türk'ün Halk Tabakası, eski uzak doğu medeniyetinde yarattığı melodileri devam ettirerek, milli bir halk musıkîsi meydana getirdi. Araplar'ın Acemler'in halk kısmı da, eski melodilerine devam ettiler. Bu sebeple, doğu musıkîsi, doğunun hiçbir milletinde, milli bir musıkî mahiyetini alamadı. Buna İslam musıkîsi denilmemesine bir başka sebep daha vardı. Bu musıkî müslüman milletlerden başka, Ortodoks Milletlerin, Ermenilerin ve Yahudilerin Mabedlerinde de terennüm edilmekte idi.(5)

Ziya Gökalp'in bu iddiaları, yalnız fikir adamlarını değil, büyük devlet adamlarını da etkilemiştir. Bunlardan biri de Atatürk'tür. Nitekim **Adnan Saygun**, “**Atatürk ve Musiki**” isimli eserinde, Alman gazete muhabirinin, “Şarkın anlayamadığımız yegane fenni varsa o da musıkîsidir” sözüne karşılık Atatürk, “Bunlar hep Bizans'tan kalma şeylerdir. Bizim hakiki musıkîmiz Anadolu halkında işitilebilir” diyerek cevap vermiştir, demektedir.(6)

Sadi Yaver Ataman ise, “**Atatürk ve Türk Musıkîsi**” isimli eserinde “Atatürk hiçbir zaman Türk Musıkîsi'nin Arap, Fars ve Bizans Musıkîlerinden etkilendiği görüşünü tasvip etmemiştir.”(7) demektedir. Ülkede bu konuya değinen fikir adamlarının yanı sıra, yabancı müzisyenler de THM ile ilgili olarak görüşler belirtmişlerdir. Örneğin THM ile yakından ilgilenen ünlü Macar Müzikoloğu **Béla Bartok**, halk türkülerinin derlenmesi fikrini ısrarla ortaya atmıştır. 1926 yılında yayınlanan “Yurdumuzun Nağmeleri” adlı kitapta Bartok şöyle demektedir:

“Köylü havalarının, daha doğrusu iptidai musıkînin tetkiki, tekâmülün bir çok karanlık meselelerini tenvir edecektir. Toplayıcılar notaları alabilmek için fenni musıkîye, iyice vakıf olmaları ve beraberinde fonograf bulundurmaları şarttır. Yılmadan, usanmadan ve yorulmadan mümkün olduğu kadar medeniyetten uzakta kalan köşeleri aramak icap eder. Hülâsa her yerde ve her zaman imkân derecesinde çok miktarda halk havalarını toplamak icap eder.”(8)

Metnin sadeleştirilmiş şekli şöyledir: Köylü havalarının, daha doğrusu ilkel müziğin araştırılması, ilerlemenin bir çok karanlık meselelerini aydınlatacaktır. Toplayıcılar, notaları alabilmek için, müzik tekniğine iyice hakim olmaları ve beraberinde fonograf bulundurmaları şarttır. Yılmadan, usanmadan ve yorulmadan mümkün olduğu kadar medeniyetten uzakta kalan köşeleri aramak gerekir. Özetle her yerde ve her zaman olanaklar el verdikçe çok miktarda

halk havalarını toplamak gerekir.

Cumhuriyet'in ilanından sonra, Saadettin Kaynak, Radyo isimli müzik dergisinde 1942 yılında yazdığı bir makalede şu fikirlere yer vermiştir:

“**Klâsik musıkî: Kökleri, Türkler'in Anadolu'ya ayak bastıkları tarihlerden evvelki asırların derinliklerinde olan ve sonradan büyük dedelerimizin öz karihalarıyla tevsiğ ettikleri ve kudretleriyle tekemmül ettirdikleri bu musıkîmiz, çok ince hesaplara ve aruz kaidelerinin icaplarına ve nazenin revişlerine göre-vezin ve ahenk halinde vazolunan usulleriyle ve gayet mazbut olan makam teşekkülleri ve zengin nağme çeşitleriyle zengin bir malodi hazinesi olduğunu göğsümüz kabarak görmektedir.**

Klâsik musıkîmiz bu musıkîmiz, asırlarca divan edebiyatını meşk ve garamı terennüm etmiştir. Elit zümre ile halk dilinin asırlarca ayrı yaşamış bulunması klâsik musıkîmizi yüksek tabakaya hitap eden bir musıkî haline koymuştur.

Halk musıkîsi: Asırlardan beri halk tabakasının - dili ve edebiyatı gibi- başbaşa kaldığı bu musıkî, Türk Milleti'nin milli ve ateşin yigittliğinin öz malı ve öz dilinin orjinal ifadesidir. Kahramanlık, vefakârlık, misafirperverlik ve sair gibi Türkün evsafını bu musıkînin bünyesinde, ifade bakımından öz halinde ve çok orjinal tarzda buluyoruz. Ne yazık ki Türk Milleti asırlardan beri, dil ve musıkîsi alanında zevkleri ayrı iki zümre halinde birbirinden hiç habersiz olarak yaşamış durmuştur. Bu iki musıkînin huzurunda, vereceğiniz hüküm nedir? Gerek klâsik ve gerek halk musıkîmizin bünyesini teşkil eden seslerin aralıkları, birbirine müsavi olduğu ve bu fasılalarda katıyen bir ayrılık bulunmadığı cihetle iki musıkînin bir asla raci olduğunu kabul ve her ikisinin de Türk'ün öz malı ve kökünden budaklarına kadar, Türk'ün eseri olduğuna hüküm vermek tabiidir. Bir asla raci olan musıkîmizin makamlarına verilen isimlerin arap ve acem olması bahsine gelince: Musıkîmizin mücavir milletlerden alındığını bu isimlere işhada kalkanların iddiaları tamamen yersiz olduğundan bu bahse dair söz söylemeyi zaid sayıyorum.

Musıkî'de inkılâb!.. Musıkî inkılâbında hedef ne klâsik musıkî ne halk musıkîsi ve ne de başlı başına garp musıkîsidir. Çünkü her üçünde de bariz mahzurların mevcudiyeti, tasrihe ihtiyaç göstermeyecek kadar açık ve meydandadır.

Yalnız birini hedef tutmak, yine halkı kendi musıkîsiyle başbaşa bırakmaktan başka bir netice vermez. Yani bugünkü durum aynen ileri zamanların maverasına doğru uzar gider. Klâsik musıkîmizce, halk musıkîmiz inkılâb musıkîsinin yaratılması için yeterli bir materyal kaynağıdır. Melodi yolu ile mamureler kurmaya yetecek kadar inşaat malzemesinden ibaret olan mevcut musıkîmizde inkılâb, zevkimize uygun sesler kullanarak bu malzeme ile sadece bina kurmaya başlamaktan ibarettir. Fakat kurulacak binanın gerek malzemesi ve gerek stili Türk olmazsa, o binaya kimsenin giremeyeceği unutulmamalıdır.”(9)

Metnin sadeleştirilmiş şekli şöyledir: Klasik Müzik kökleri Türkler'in Anadolu'ya ayak bastıkları tarihlerden evvelki asırların derinliklerinde olan sonradan büyük dedelerimizin öz fikir ve niyetleri ile genişlettikleri ve güçleriyle mükmelleştirdikleri bu müziğimiz, çok ince hesaplara ve aruz kurallarının gereklerine ve zarif üsluplarına göre vezin ahengi halinde ortaya konulan usulleriyle ve gayet sağlam

olan makam yapıları ve zengin nağme çeşitleriyle zengin bir melodi hazinesi olduğunu göğsümüz kabarak görmekteyiz.

Klasik Müziğimiz; Bu müziğimiz asırlarca Divan Edebiyatını söylemiş ve aşkı dile getirmiştir. Yüksek sınıf ile halk dilinin asırlarca ayrı yaşamış bulunması klasik müziğimizi yüksek tabakaya seslenen bir müzik haline koymuştur.

Halk Müziği; Asırlardan beri halk tabakasının -dili ve edebiyatı- gibi başbaşa kaldığı bu musıkî, Türk Milleti'nin milli ve ateşli yigittliğinin öz malı ve öz dilinin orjinal ifadesidir. Kahramanlık, ciddiyet ve asalet, konukseverlik vs. gibi Türk'ün özelliklerini (meziyetlerini) bu müziğin içinde, ifade bakımından öz halinde ve çok orjinal tarzda buluyoruz. Ne yazık ki, Türk Milleti asırlardan beri dil ve müzik alanında zevkleri ayrı iki sınıf (topluluk) halinde birbirinden hiç habersiz olarak yaşamış, durmuştur. Bu iki müziğin huzurunda vereceğimiz yargı nedir? Gerek klasik ve gerek halk müziğimizin yapısını oluşturan seslerin (aralıkların) birbirine eşit olduğunu kabul ve bunların aralarında asla bir ayrılık bulunmadığını, iki müziğin aynı kökten geldiğini kabul ve her ikisinin de Türk'ün öz malı ve kökünden budaklarına kadar Türk'ün eseri olduğunu söylemek en doğru en doğaldır. Aynı sisteme dayanan müziğimizin makamlarına verilen isimlerin Arap ve Acem olması konusuna gelince: Müziğimizin komşu milletlerden alındığının bu isimlerle ispatını yapmaya kalkanların iddiaları tamamen yersiz olduğundan, bu konuya dair söz söylemeyi gereksiz görüyorum.

Müzikte yenilik: Müzik yeniliğinde amaç ve klasik müzik ne de halk müziği ve ne de başlı başına Batı Müziği'dir. Çünkü, her üçünde de belirli bir takım sakıncalarının varlığı kanıtlanmaya gerek duyulmayacak derecede açık ve ortadadır. Yalnız birine amaç olarak yönelmek, yine halkı kendi müziği ile başbaşa bırakmaktan başka bir sonuç vermez. Yani bugünkü durum aynen önceki zamanların gerisine doğru uzar gider. Klasik müziğimiz ve halk müziğimiz yenilenecek müziğin yaratılması için yeterli bir birikim kaynağıdır. Melodi yolu ile yeni ve mükemmel yapıtlar yaratmağa yetecek kadar teknik ve kültürel zenginliklere sahip müziğimizde yenilik, zevkimize uygun sesler kullanarak bu malzeme ile sadece eser yaratmağa başlamaktan başka bir şey değildir. Ancak, yaratılacak eserin gerek malzemesi (kuralları- özellikleri) ve gerekse tarzı (uslubu) Türk olmazsa, o eserin kimse tarafından beğenilmeyeceği unutulmamalıdır.

Görüldüğü gibi Saadetin Kaynak milli müzik kavramına şimdiki kadar fikirlerine yer verilen diğer aydınlardan farklı bir yorum getirmiştir. Ona göre bir müziği diğerine tercih etmek, birbirinden kopuk halde yaşayan iki farklı kültürdeki halkın yapay ayrılığının sürüp gitmesine sebep olmaktadır. Bu nedenle müziğin derlenmesini, toplanmasını sadece THM ile sınırlamak yanlıştır. Kuşkusuz bu makalenin konusu Türk Müziği'nin kime ait olduğunu kanıtlamak değildir. Ancak, türkülerin derlenip toplanmasıyla ilgili fikirlerin ortaya atıldığı dönemlerde Türk Müziği'nin Acem, Arap, Yunan ve Bizans'tan alınan devşirme bir müzik olduğunu iddia edenler de olmuştur. Hüseyin Saadetin Arel, makalelerinden oluşan **Türk musikisi kimidir?** isimli eserinde aynı konuyu geniş bir şekilde anlatmıştır. Buna göre Türk Müziği'ni Acemlerden aldık diyenlere karşı Arel tamamen aksi görüşü savunarak şöyle demiştir. "Asırlarca süren Türk istilâsı İrlanda -her ne taksimatlı olursa olsun- Eski musıkî sistemini yıkıp yok etmiş ve yerine kendi 24 taksimatlı sistemini koymuştur. Bugün İran'daki işte bu 24 taksimatlı Türk musıkisidir."(10)

Aydınlar hangi görüş ve fikirde olursa olsun, THM'nin derlenip toplanması ve araştırılması için okulların açılmasındaki asıl amacı milli kimlikle çağdaş müzik yaratabilmek arzusuna bağlamışlardır. Bu bağlamda uluslararası alanda Türk Müziği'nin, Türk karakteri ile ortaya çıkmasının yolu elbetteki ulusal müzikten geçecektir. Yalnız Cumhuriyet Dönemi'nde değil, 1876'da Tanzimattan bu yana da, hep batılı olma özlemi ile uluslararasında yer almak fikri işlenmiştir. Ama bunu gerçekleştirmek için sistemli bir çalışma yapılmamıştır. Müzikte doğu-batı sentezini dünyaya Türk kimliği ile sunmak amacıyla, THM verilerini araştırmak, verileri toplamak için okulların açılması gerekli görülmüştür. Halk türkülerinin toplanıp tespit edilmesi ve bunların öğretilmeye başlanması, Cumhuriyet Dönemi'nde müzik okullarının açılmasına neden olmuş ve çalışmalar bu okullarda gerçekleştirilmiştir. Amaçlar ne olursa olsun eğer böyle bir çalışmaya girilmemiş olsaydı türkülerin bugüne kadar ulaşması mümkün olmayacaktı.

Aydınlar bu araştırma ve toplama faaliyetlerinin şekli üzerinde de durmuşlardır. Konuyu ilgilendirmesi bakımından ona da kısaca değinilmesi gereklidir. Anadolu ezgileri gelişigüzel bir anlayışla tespit edilmemiştir. Bunun gerçekleştirilebilmesi için mutlaka halka gidilmesinin şart olduğu fikri ileri sürülmüştür. Peki neydi bu halka gitme kavramı?.. Bu soruya ünlü sosyolog Ziya Gökalp'in görüşleri doğrultusunda açıklama getirilmiştir. Buna göre iki sebepten ötürü halka gidilmelidir.

"1- Aydınlarımızda halk kültürü yoktur. Bunu öğrenmek için halka giderler. Zira milli zevkten uzak, yabancı kültürle yetmiş aydınlarımızın halk sanatkarlarından uzun uzadıya estetik terbiye almaları gerekmektedir.

2-Halkta medeniyet yoktur. Aydınlarımız da halka medeniyeti öğretirler."(11)

Ziya Gökalp'in bu görüşlerine katılmamak mümkün değildir. Gerçekten batıdan alınan bilgilerle milli müziğin ince bir işçiliğe gereksinimi vardır. Bu bağlamda milli müzik milli kültürü, konservatuarlar ise medeniyeti temsil etmektedir. Özellikle aslını bozmadan gerçek halk ezgilerinin araştırılması, toplanması, yöresel diyalekt'in ve şivelerdeki fonetiğin çeşitli işaretlerle ifade edilmesi müzik folklorunun gelişmesi için önemli çalışmalardır. Cumhuriyet Dönemi'nde fikir adamları milli şuuru ortaya çıkarmak, milli dayanışmayı ayakta tutmak, toplumun varlığını ulus kimliği ile sürdürürebilmek için, kahramanlık duygularının harekete geçirilmesine gerek duymuşlardır. Çağdaş müzik yaratma amacının gerçekleştirilmesi için de milliyetçilik akımlarından faydalanılması düşünülmüş ve bu fikirlere dayanarak konservatuarların açılması gündeme gelmiştir.

1 Mahmut Ragıp Gazimihal, Anadolu Türküleri ve Müzik İstikbalimiz (İstanbul:1928), s.78
 2 Süleyman Şenel, "Darü'l-Ehân Heyeti Tarafından Fonografla Derlenen İlk Türkü, "Türk Folkloru Belleten (1987), (İstanbul:1988), s.122
 3 Musa Süreyya, "Asker Türküsü", Yeni Mecmua (Çanakkale, 5-8 Mart 1915-133/Yeni Mecmua'nın Fevkalade Nüshası, 1918), s.80
 4 "Ankara Radyosu'nda Tarihi Türk Müziği", Radyo (Başvekalet Basın Yayın Umum Müdürlüğü C.6, Sayı.70, Ankara:1947), s.58
 5 Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları (Millî Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul:1970), s.58-59
 6 A. Adnan Saygun, Atatürk ve Türk Musikisi, 1990 (1920 Ankara, Demeçler ve Söylevler, C:3, s.21-24)
 7 Sadi Yaver Ataman, Atatürk ve Türk Musikisi (Kültür Bakanlığı Atatürk Dizisi Yayınları, Ankara:1991), s.5
 8 Süleyman Şenel, "Küçük Asya'da Türk Halk Musikisi, Béla Bartok, "Çalınır Kitaplığı, (Ankara:1993), s.77-79
 9 Saadetin Kaynak, "Musikimizin Durumu ve Musikî İnkılabı", Radyo (Başvekalet Basın Yayın Umum Müdürlüğü, Ankara:1942), s.3-6
 10 H. Saadetin Arel, Türk Musikisi Kimidir? (Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara:1988), s.31
 11 Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları (Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul:1970), s.51

Yabancılar Gözüyle Türk Folkloru

Sabahattin TÜRKÖĞLU

Yıldız Sarayı Müzesi Müdürü

Ülke düzeyinde son yıllarda büyük ölçüde ve hızlı sanayileşme ve sanayi toplumu olma yolunda yol alırken folklorik değerler de birer ikişer unutulmakta veya kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Elbette bu oluşumun sebebi yalnız sanayileşme değildir. Bunda batılılaşma, çağdaşlaşma ve en önemlisi globalleşmenin de büyük katkısı bulunmaktadır. Bu sürecin önüne hiçbir ülke geçemediği gibi Türkiye de geçemez. Zira böyle bir süreci durdurmak veya aksatmak ilericilikle bağdaşmaz. Bütün bunlara rağmen folklorik değerler korunmalıdır. Koruma olayı geniş halk kitlelerinden belirli kurum ve kuruluşlara indirgenirken, bunların gerçekleştirdiği arşiv, müzeleşme, koleksiyonculuk ve araştırma çalışmaları yoğunluk kazanmalıdır.

Halk dansları veya halk oyunları ise halk kesimlerinin his ve özlemlerine tercüman olabilecek safiyet ve güzellikte muhafaza edilmek kaydıyla gene bu kurumlarca canlı tutulan folklorik değerlerin başında gelir.

Unutmamak gerekir ki gelecekte tüm sektörlerde globalleşecek olan dünyamızda, ulusları simgeleyen en önemli kültürel kimlik gene folklorik değerler olacaktır. Diğer bir ifadeyle uluslar hiçbir zaman folklorik değerlerini bir kenara atmayacaklar tam tersine bunları en güzel ve çarpıcı bir biçimde sunmanın yollarını arayacaklardır. Bu duruma göre bir ulus veya bir bölge insanının kendi nostaljik zevk ve eğlencesi için folklorik uygulaması dışında bir de bunu dünyanın ortak zevkine ve görsel beğenisine sunmak için çabalayacağı folklorik içerikli programı olacaktır. Turizm dolayısıyla bu ikinci kategorideki uygulamalar öteden beri yapılagelmekteydi. Bunun bir başka yolu da folklorik dans ve müziği yurt dışında sunmak, tanıtmak ve o ülke insanların beğenisini kazanmaktır.

Ülkemizde oluşmuş çok sayıda dernek, vakıf gibi kuruluşlar bu söz konusu etkinlikleri öteden beri başarı ile gerçekleştirmektedirler. Bazı kuruluşların yurt dışında üst

üste başarılı temsilieri olması Türk Gençliği arasında konunun ne denli benimsenip, organize edilebildiğinin bir kanıtı olmaktadır. Devlet katkısı ile bu çalışmaların misliyle ivme kazandığı en azından moral bulduğu inkar edilemez.

Gerçekten de Türk Folkloru özellikle batı ülkelerinde tartışmasız bir beğeni kazanmaktadır.

Giyisilerimizin Albenisi

Türk Halk Oyunlarını sunarken özellikle yabancıların en çok ilgisini çeken ve beğeniyle izlediği şey giysilerimizdir. Dünyada, Güneydoğu Asya ve biraz da Latin Amerika ülkelerinde benzer renklilik ve albeni görülebilir.

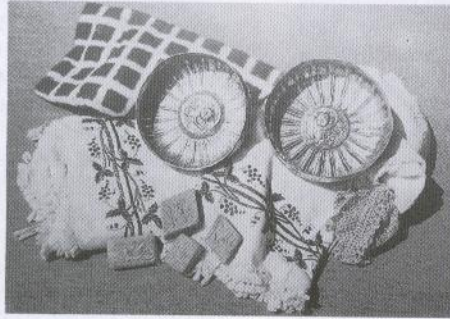
Türk Halk Kıyafetlerinin bu zenginliği de tarihsel geçmişinden gelir. Denilebilir ki kıyafetlerimiz asırlarca fazla bir değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelmiştir. Bunlardan bazılarının geçmişi binlerce yıl öncesine dayanır. Bu haliyle bazı kıyafetlerle müzelerde saklanan binlerce yıl önceki heykel ve kabartmalardaki insan tasvirlerinde şaşırtıcı benzerlikler vardır.

Elbette kıyafetler oluşurken çevre koşulları ve iklime uygunluk ön plana alınmış ve asırlarca denendikten, sağlıklı ve pratik oldukları anlaşıldıktan sonra bunlar yerleşmiş ve değiştirilmeden giyilmişlerdir. Bu açıdan güneydeki sıcak bölgelerin bol ve ince kıyafetleri ile

kuzeyin dar ve doğunun yüksek platolarının nisbeten kalın, tüylü kıyafetleri birbirinden farklıdır.

Kadınların baş süslemeleri her bölgede birer sanat eseri sayılabilecek nitelikte ve güzelliktedir. Oyunlarda gösterişli olmaları nedeniyle daha çok gelin ve genç kız giyim ve başlıkları tercih edilmiştir. Bursa'nın boncuk süslemeli, Urfa yöresinin madeni takılarla donanmış başlıkları ve diğer Türkmen başlıkları, kofikler ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken etnografik malzemelerdir. Yakın zamanlara kadar hatta kısmen günümüzde oyunlarda giyilen kıyafetlerin tamamen müzeli ve sandıktan çıkma dediğimiz eski el işlemleri olduklarını hatırlatalım.

Bütün bunlara eklenebilecek çok önemli bir özellik de hem kadınlar, hem de erkekler tarafından Türkiye genelinde giyilen ve şalvar denilen altlıklardır. Bu giysi hareket kolaylığı sağlaması ve karakteristik olması bakımından batı dünyası modasını dahi etkilemiştir. Şalvar Anadolu'nun kuzeyinden

güneyine gittikçe bollaşan bir biçimle giyilen ve oyunları karakterize eden bir halk giysisidir.

Oyunlarımız

Şüphesiz Türk Halk Oyunlarımız içinde coşkulu olanları kadar Zeybekler gibi ağır fakat hamasi nitelikli olanları, sert karakterli bazı doğu oyunlarımız kadar, yumuşak oyunların keklik gibi sektikleri kısaca çok çeşitli yapıda oyunlarımız bulunmaktadır. Bu zengin içerik tarihsel toplumsal ve coğrafi nedenlere dayalı oluşumlarından kaynaklanmıştır. Oyunlarımız doğu yani Asya K. Mezopotamya bağlantılı Güneydoğu, ayrıca Karadeniz ve Akdeniz karakterli olarak gruplandırılabilir. Gerçekten bu genel görünüm içinde büyük farklılıklar bulunmaktadır. Salt eğlence veya eğlenmeye dayalı olanların yanında belirli bir tradisyona bağlı olarak doğa güç ve koşullarını taklit eden belli büyüsel olan oyunlar ile düğün, savaş, hasat ve tarımsal çalışma yaşamını anlatan bu haliyle drammatizasyona yer veren oyun çeşitleri vardır. Türk Halk Oyunlarını diğer ülkelerinkinden ayıran özellik sadece tarihsellikten kaynaklanan zenginliktir diyebiliriz. Yoksa yukarıda belirtilen kategorileri her bölge ve ülkede az veya çok bulabilmek olasıdır.

Göçlerle gelen veya Türkler gibi Anadolu'ya göç edenlerin getirdiği oyun tipleri değişik karakterde olup ağırlıklı olarak tüm ülkede oynanır. Bunların dışında kalanlarda belirgin biçimde doğa ve iklim etkisi hissedilir. Bu durum çok değişik doğa ve iklim koşullarına sahip olan Türkiye'de folklorik zenginliği yaratır. Bu haliyle de ilgi ve beğeniyle karşılanır.

Bütün dünyada olduğu gibi günümüzde sahneye getirilen halk oyunlarımız da genellikle iki kategoride sunulmaktadır. Bunlardan biri stilize diğeri ise otantikdir. İtiraf etmek gerekir ki gerekli eğitim ve öğretim alt yapısı olmadığı için zaman zaman oyunlarımızın sahneye aktarılmasındaki stilizasyon yeterince yapılamamaktadır. Böylece seyircinin hoşuna gidebilecek zaman dengesi ve görüntü estetiğini yakalamak her zaman mümkün olamamaktadır.

Otantik uygulamalar daha başarılıdır. Her ne kadar oyun sahneye aktarılırken orijinalliğinden az da olsa kaybetse dahi hala geniş halk kitlelerince her fırsatta icra edildiği için oyunlarımızın otantik yapısının belirli bir gücü ve sağlamlığının varlığı inkar edilemez. Bu haliyle de saftır, katıksız ve güzeldir ve bu haliyle özellikle yabancıların hoşuna gitmektedir. Yabancılar ülkemizde turistik amaçlı halk oyunları ile beraber

arabesk karakterli ve göbek dansı denilen türdeki oyunlar da sunulmaktadır. Elbette bu tür de folklorün bir parçasıdır. Ancak ülke içinde halkın çoğunluğu tarafından uygulanmadığı gibi seksüel çağrışımlar nedeniyle ancak ironik bir ilgiyle karşılanmaktadır. Bu dans türü Asya ve Arap Ülkelerinin ortak bir ürünü olarak uluslararası bir karaktere de sahiptir.

Folklorik Müziğin Büyüsü

Türk Folklorunda oyun müziğinin çarpıcı bir yapısı vardır. Bu özelliği sayesinde yalnız ülke içinde değil, ülke dışında da dinleyenleri hareket etmeye adeta iter. Başlıbaşına bir tür oluşturan bu müzik acaba hangi kaynaklardan esinlenmiştir ve nasıl bir yapıya sahiptir. Şüphesiz halk oyunlarının diğer yanları gibi oyun müziğinin de büyük ölçüde Orta Asya kaynaklı orijinal Türk karakterinde olduğunu belirtmemiz gerekiyor. Ancak Anadolu'nun eski uygarlıklarından gelen ve dünyaca tanınan Frigien, Lydien gibi tonlar, Karadeniz sahillerinin ortak müzik yapısı, Akdeniz (Meditarinen) karakterli müziği, Bizans'tan kalan yarı arabesk yapıdaki bazı tonları da buna ilave edersek renkli, kıvrak ve gerçekten çarpıcı ürünlere ulaşılır. Bu yapı batılının hoşuna gitmektedir. Zira kulakları bu sayılan musiki tonlarına yabancı değildir. Melodi ve ritmin doğulu oluşu başlıbaşına bir cazibedir. Batılı, doğunun kendi deyimleriyle oryantal veya egzotik ezgi ve ritimlerine karşı daima sempatiyle karışık bir ilgi duymuştur. Yurt dışı gezilerinde bu ilgiyi çok açık bir biçimde görmek mümkün olabiliyor.

Bazıları bizim davul-zurnamızın çok yüksek sesi çalındıkları için özellikle Avrupa'lular tarafından yadırgandığını söyler, hatta belki de davulu kapalı ve küçük mekanlarda daha ölçülü çalmak gerekebilir. Fakat günümüz gençliğinin özellikle diskolarda ne denli yüksek sesle dans etmek istediklerini görünce yabancılar ve özellikle onların gençlerinin bizim ritmik halk müziğinden neden bu kadar hoşlandıklarını anlamak o kadar zor olmaz. Ancak orta yaş grubunun kapalı mekanlarda bağlama, kaval, ney gibi enstrümanlardan oluşan saz grubunu tercih edecekleri açıktır. Yurt içinde dahi "Davulun sesi uzaktan hoş gelir" diye bir atasözümüz olduğunu unutmamalıyım. Davul gerçekten de bir açık hava sazıdır ve bu karakteriyle dinleyenleri tahmin edilmeyen ve beklenmeyen bir heyecana sürükler. Selçuklular döneminde Türk beylerinin çadırları önünde Nevbet adıyla davul çalındığı bilinir. Mehterde de ayrı bir yeri vardır.

Bu haliyle resmi ve askeri açıdan da bir egemenlik ve hükümlanlık sembolü olarak değerlendirilebilir. Türklerin milli çalgısı olarak kabul edebileceğimiz davulun tarihi Hunlar'a kadar dayanır. Eski Türklerde şamanın davul çalarak ayin yaptığını biliyoruz. Bu kadar özelliği olan bir çalgının etki

Türk Halk Müziği'nde "Tavır" ve "Yöre Ağzı"nın Önemi *

Erol AKTI

İ.T.Ü. TMDK Öğretim Görevlisi

Sanat; ister "plastik" karakterli olsun, ister "fonetik" yapılsın, aralarındaki sıkı manevi bağlar bulunan insanların oluşturduğu, kısaca "Millet" dediğimiz "bilinçli" topluluğun kültür, gelenek ve göreneklerini yaşatan bir ortam içinde doğar, gelişir, serpilir ve "Kişilik" yani "Karakter" kazanır.

Türk Halk Müziği'nin içinde doğup, gelişip-serpildiği, "Kişiliğini" yani "Karakterini" kazandığı ortam ise; TÜRK HALKI'dır... Öyle ise halkın, uzun yılların birikimiyle elde ettiği "değer yargıları" doğrultusunda oluşan, gelişip-serpilen Türk Halk Müziği'nin "Kişiliğini" kazanması da toplumumuzun "maddi yapısının" yanısıra, "manevi yapısı" ile de doğrudan ilişkili olacaktır...

Kendini doğuran, varoluş nedenlerini inkar edip, yok sayan, türlü gerekçelerle ondan uzaklaşıp kopan bir sanat dalının varlığını sürdürebilmesi, koruyabilmesi, gelişebilmesi ve tabii toplumları etkileyebilmesi düşünülmemeyeceğinden; HALK MÜZİĞİNİN, "VAROLUŞ NEDENLERİNE" sıkı sıkıya bağlı olması, "tutucu-saklayıcı" nitelik taşıması, kaynağını "VAROLUŞ NEDENLERİNDE" bulması doğaldır... Çünkü, ülkemizde yapılan her türlü müzikte olduğu gibi; TÜRK HALK MÜZİĞİ de toplumumuzun "dünya ve sanat görüşünün" estetik kurallarına göre yaratılmıştır."

Söz Yapısının Ezgi ve Ritm Yapısına Etkisi

"Müzik" ; iki ana unsurdan meydana gelir. Bu unsurlar;

- Ezgi
- Ritm'dir.

Sözlü müzikte ise bu iki ana unsuru "söz" tamamlar. Bu kural; -varoluş nedenleri ne olursa olsun" bütün dünya müzikleri için geçerlidir. Toplumların geçirmiş oldukları evreler, ulaşılan teknik, bu ana unsurları sadece etkiler ama, bir kenara itemez. Tüm dünya müziklerinin bu ortak yanlarına karşın, "KARAKTER" olarak birbirinin "aynı" olduğunu söylemek bir yana, benzerliklerini iddia etmek de gereksiz, yersiz ve tabii dayanıksızdır.

Evet, tüm dünya müziklerini birbirinden "FARKLI" kılan "ÖZELLİKLERİ" vardır... Tıpkı "VAROLUŞ NEDENLERİ" ile, onları etkileyen, içinde doğup, gelişip-serpildikleri, maddi ve manevi izlerini taşıdıkları toplumların "FARKLI OLUŞU" gibi...

Etnik yapı, coğrafi yapı, sosyal, kültürel ve ekonomik yapı ile inanışlar bakımından farklı ortam ve değer yargılarını paylaşan insanların üzerinde yaşadığı ülkemizde de bu "ÇEŞİTLİLİĞE" paralel "ZENGİNLİKTE" müzik yapılmaktadır... Belki de dünyada bir benzerine daha rastlayamayacağımız bu "ZENGİNLİK" kaynağını; toplumumuzu meydana getiren maddi ve manevi unsurlarda bulmaktadır...

Toplumumuzun etnik, coğrafi, sosyal, kültürel, ekonomik yapısı; doğaldır ki ülkemizde yapılan müziğin "EZGİ" , "RİTM" ve eğer sözlü ise "SÖZ" yapısına doğrudan yansımakta, etkili olmakta, onun biçimlenip şekillenmesine katkıda bulunmaktadır... Bu farklı yansıması ve "ETKİLEME" sonucunda da "KARAKTERLERİ FARKLI" müzikler ortaya çıkmakta, gelişip-

serpilmekte, yandaş bulmaktadır...

Karakter Farkı

Türk Halk Müziği de böylesine çok çeşitli müzik türleri içerisindeki "ayrıcalıklı" yerini "Tavır" olarak adlandırdığımız "Karakter Farkından" almaktadır.

Burada karşımıza önemli bir konu ve halk müziğimize gönül vermişlerin dilinden düşürmediği bir "Kavram" çıkmaktadır...

Türk Halk Müziği'nin "Anonim" olma karakterinin yanısıra, onun kimliğini ifade eden "Tavır"...

Türk Dil Kurumu'nun "Durum", "Davranış", "Vaziyet" veya "Hal" şeklinde tanımladığı arapça kökenli bu kavram, Türk Halk Müziği'nin incelenmesi ve özellikle de yozlaşmanın dolu dizgin gittiği şu sıralarda üzerinde önemle durulması gereken bir konu... Zaman zaman "kargaşalara" neden olan bir "Kavram"

Müziği "İnsan" yapar... Doğadaki sesler ancak "insan için" müziktir... Öyle ise, insan ile müzik arasında doğrudan, derinlemesine ve sıkı bir ilişki vardır...

İnsanlar dış görünüm olarak -maddi yapılarıyla- birbirlerine tipatıp olmasa da, bir aşağı bir yukarı benzerlik gösterirler... Ancak onlar, asıl manevi varlıkları, yani kişilikleri ile birbirlerinden ayrılırlar. Her insanın bir davranış biçimi, dünya görüşü, ahlak anlayışı, yaşam tarzı, psikolojik yapısı, kendine göre değer yargıları vardır. Bu özelliklerin bütünü biraraya gelince, o kişinin "Karakteri" oluşur.

"Müzik" dediğimiz fonetik nitelikli güzel sanatı, bireyler yarattığına, toplumlar da bireylerden oluştuğuna göre; o toplumların müziklerine kişiliklerini veren, kazandıran da toplumların kendileri ve tabii onların manevi varlıklarıdır...

Halk Müziğimizin "Tavrının" yani "Karakterinin" oluşmasında en büyük etken; türkülerimizin, sözsüz ezgilerimizin doğup, serpilip-geliştiği ortam ve bu ortamdaki maddi ve ağırlıklı olarak da manevi unsurlardır...

Bir toplumun manevi yapısını oluşturan özellikler, doğaldır ki onun duygu ve düşüncelerinin bir ifade şekli olan müziğini de etkiler... "Ezgi", "Ritm" ve "Söz" yapısının oluşup, biçimlenmesine katkıda bulunur. Ancak, söz konusu Türk Halk Müziği olunca; bu katkıyı "Yöresel Ağzı" ve "Hançere Özellikleri" de perçinler.

Türk Halk Müziği'nin "Karakteri"nin oluşmasındaki en önemli etkenlerden biri çevredeki "maddi" olgular ise, diğeri de; "Dilimizin en yakın zamanda ayrılmış yöresel kolları olan 'Ağız'lardır"...

"Tavır" ve Genel Tanımı

Şimdi de "müziği" genel bir kavram olarak alıp, "Müzikte Tavır"ın tanımını yapalım:

"Müziğin temel unsurları olan ezgi, ritm ve söz yoluyla sağlanan özelliklerin, yapılan müziğe doğrudan ya da dolaylı şekilde yansımalarına, çalıp söyleme sırasında bu özelliklerin hissettirilmesine, genel anlamda musıkide tavır diyoruz..."

Bir Gözün

Bu genel tanımdan yola çıkarak Türk Halk Müziği'ni diğer müzik türlerinden farklı kılan "Karakterini - Kişiliğini" şu şekilde tanımlayabiliriz:

"Ortak duygu ve düşüncelerimizin bir ifade biçimi olan anonim karakterli, sözlü ya da sözsüz müziğimizin, yöresel özelliklerine, çalınış ve söyleyiş şekline bağlı kalınarak icrasına, Türk Halk Müziği'nde Tavrı denir..."

"Tavır"ı Etkileyen Faktörler"

Ülkemizde yapılan müzikler içerisinde kendine ayrıcalıklı ve saygın bir yer edinen Türk Halk Müziği'nin bu ayrıcalığı, saygınlığı kazanması, hiç de kolay olmamıştır... Müziği doğrudan ya da dolaylı yoldan etkileyen faktörler, Türk Halk Müziği'ne de yansımıştır.

İşte, Türk Halk Müziği'ni etkileyen maddi ve manevi unsurlar:

• Coğrafi Yapı, • Ekonomik Yapı, • Sosyal Çevre ve Yaşam Biçimi, • Tarihi Geçmiş, • Dil, • İnanışlar, Değer Yargıları, • Gelenek ve Görenekler, • Kültür Alış-verişi, • Etnik Yapı,

Yukarıda saydığımız maddi ve manevi unsurlar, Türk Halk Müziği'ne, yörelere göre değişiklikler gösteren Ezgi ve Ritm yapısına, Ağız ve Hançere yapısına doğrudan etkili olurlar ve Türk Halk Müziği'nin "Karakterini" yani "Tavrını" belirlerler.

Vokal İcrada Tavır - Sazlı İcrada Tavır

Türk Halk Müziği'nin en belirgin özelliklerinden biri; birçok ülke müziklerine oranla "Söz" yapısının en az "Ezgi" ve "Ritm" yapısına kadar önde ve "Önemli" olmasıdır... Dahası, "Söz" yapısının "Ezgi" ve "Ritm" yapısının oluşmasına "doğrudan" katkıda bulunmasıdır...

Türk Halk Müziği'nde "Tavır" kavramı iki ayrı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bunlar;

- Vokal İcrada Tavır
- Sazlı İcrada Tavır

Herbiri en az diğeri kadar önemli ve günümüzde "salam dilimi" gibi parça parça yok edilen birbirine "yapışık" bu iki kavramın açıklamasını ise şöyle yapabiliriz:

"Müzik yoluyla anlatılmak istenen duygu ve düşüncenin, icra sırasında, yöresel ağız, hançere, ezgi ve ritm özelliklerine bağlı kalınarak, dinleyene hissettirilmesine, Türk Halk Müziği'nde Vokal İcrada Tavır denir." (Bu tanımı "Yavuz" bir sanatçının bilgisine sunarız)

Etnik yapı, coğrafi yapı, ekonomik yapı, kültürel yapı, gelenek ve görenekler bakımından çok çeşitlilik ve zenginliklerin birlikte olduğu ülkemizde, "söyleyiş" gibi "çalış tekniğinin" de çok çeşitlilik-zenginlik göstermesi bir rastlantı değildir. Bu özellikler ile uzun yılların birikimi, farklı ortamlarda yaşayan kimi sanatçıların üstün yetenekleri, sazlı icrada önemli farklılıkların oluşmasına zemin hazırlamış, bunun sonucu olarak da Türk Halk Müziği'nde "Sazlı İcrada Tavır" kavramı ortaya çıkmıştır.

Sazlı İcrada Tavır

"Tezeneli, yaylı, üfleme ve vurmali olmak üzere kümelenen halk çalgılarının kendilerine özgü teknik ve yüklenmiş oldukları duyguları en üst düzeyde ortaya çıkaracak şekilde kullanılmasına, Sazlı İcrada Tavır denir." (Bu tanımı da tel grupları La-Re-Mi seslerine çekilen

sazlarla Konya-Yozgat-Kırşehir-Kayseri-Niğde-Adana türküleri "Ben çaldım oldu" mantığı ile çalanların bilgisine sunarız.)

Herbiri ayrı bir duygu potansiyeli ile yüklü halk çalgılarımız, yörelerimizin müzik yapısına -ki bu yapının taşları Ezgi, Ritm ve Söz'dür- göre farklı çalış tarzlarına sahiptir. Bu farklılıkların oluşmasının nedeni ise; Çalgıların doğal fiziki yapıları (Teknik yapı, akort ve perde sistemleri), Çalış teknikleri (Tezene-parmak ilişkisi, üfleme tekniği, yay çekme tekniği, parmak ilişkisi, vuruş teknikleri), Dış etkiler (Yöresel ritim, ezgi özellikleri), İcranın (yani insan unsurunun) Müzikal Ruhu'dur.

Kavram Kargaşaları

Türk Halk Müziği'nde "Tavır" - "Üslup" ve "Yorum"

Birçok alanda olduğu gibi, müzik dünyamızda da bazı kavramlar birbirine karıştırılmakta, çoğu zaman biri, diğeri yerine kullanılmaktadır. Konumuz; günümüzde adına Türk Sanat Müziği denilen, kendine özgü bir "Karaktere" sahip, "Farklı sosyal, ekonomik düşünce yapısına göre biçimlenmiş" tür değil kuşkusuz... Ancak, bu türün uzmanları "usta icracılarından" aldığımız bilgiler doğrultusunda "Tavır" ve "Yorum"un açıklamasına varabilir, "kavram kargaşasının" önüne, -kısmen de olsa- geçebiliriz. Böylece bazı müzikal kavramları da Türk Halk Müziği içerisinde yerli yerine oturtmuş oluruz.

Örneğin Türk Sanat Müziği'nde "Üslup", müziğin "Karakterini" ifade etmektedir.

"Tavır" ise; müziği aslına uygun ve kaliteli bir edada sunmak için icracının kişisel bilgi ve becerisinin getirdiği bir kavramdır.

"Yorum" da; sanatçının musikideki "Üslup" ve "Tavır"ı birleştirip, bir eğitim-öğrenim sürecinden sonra elde ettiği "Bilgi" ve yaratılıştan kendisinde var olan, zamanla geliştirdiği "yeteneğini" de kullanarak, eseri en üst düzeyde anlamlı ve güzel sunması anlamında kullanılmaktadır.

Türk Halk Müziği'nde ise "Tavır" bireyselliği değil, toplumsallığı çağrıştıran bir kavramdır. Toplumun ortak duygu ve düşüncelerinin, yine ortak bir kültür ürünü olan müziğe yansımaları ve bu "karakteriyle" icra edilmesini anlatır.

Türk Halk Müziği'nde "Üslup", daha dar kapsamlı bir kavramdır. "Tolumsal" değil, "kişisel"dir. Ve ezginin "seslendiriliş tekniğini" ifade eder. Kullanılan "Şan tekniği", icracının "özel üslubu"dur.

"Yorum" ise; icracının, musikinin temelinde zaten bulunan "Tavır" ve "Üslup"a uygun olarak eseri daha anlamlı, etkileyici bir eda ile sunması halidir.

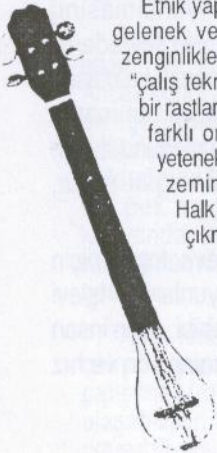
Görüldüğü gibi Türk Halk Müziği'ndeki "Tavır" kavramı ile Türk Sanat Müziği'ndeki "Üslup" kavramları "eşanlımlı" olarak kullanılmakta, birbirlerini karışılmaktadır.

Yöre Tavırları ve "Ağız"

"Türk Halk Müziği'nde Tavır" konusunu incelerken, "yöresel özellikler" ve "Ağız"lar üzerinde durmak gereği vardır. "Yöresel üslup ile çalıp söylemeyi" ifade eden "yöresel tavır", Türk Halk Müziği'nin oluşması sırasında, yöresel faktörlerin müziğe "doğrudan yansımaları" ile gerçekleşir. Bu faktörlerden en önemlisi ise "Yöresel Ağızlar" dır. Bu "yöresel Ağızlar"; Türk halk Müziği'ni "Kişilik-Karakter" yönünden, diğer müzik türlerinden "farklı kıldıkları" gibi, farklı coğrafyayı paylaşan toplumların halk müziklerini de "İnce çizgilerle birbirinden ayırırlar"

Kullanılan "Ağız"lar, yapılan müzikteki hem "Ezgi yapısını" hem de "Ritm yapısını" doğrudan etkilerler.

* Erol Aktın'ın İ.T.Ü. TMDK'ında verdiği Türk Halk Müziği Bilgileri Ders Notlarından Özetlenmiştir.

Türk Halk Oyunlarının İşlevi

Fethi KARAKEÇİLİ

Gaziantep Üniversitesi TMDK Türk Halk Oyunları Bölümü Öğretim Görevlisi

İlkel çağlardan günümüze, toplumdaki gelişme ve değişimlere paralel olarak, halk oyunlarında farklı akımlar olmuştur.

Her akım, doğal ortamından (Otantikliğe en yakın halinden) seyirciye, sahneye, sahne seyirci ilişkisini, halkoyunlarının seyirciye etkisini ve topluma karşı görevini, kendi işlev anlayışına göre farklı biçimde uygulamış ve yorumlamıştır. Günümüzde halk oyunlarını birey yada toplum açısından değerlendiren, eğlendiren, güçlendiren, rahatlatan, eğiten, yetiştiren, değiştiren ve yöneltme etkinliklerinden birini veya bir kaçını vurgulayan çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Her sanat başlangıçta insanın doğa güçleri ile mücadelesinde ciddi bir görevi gerçekleştirmek üzere meydana getirilmiştir. Zaten sanattaki yaşam kuralları yönetir. Sanat toplum yaşamının organik bir parçası gibidir, onun can damarı ile beslenir. Her sanat eseri kendi çağının estetik ilkelerine göre yaratılır. Çünkü sanat, bağımsız kişiliğine rağmen gerçek yaşamla arasında olan köprüyü hep korumuştur.

Halk oyunları çeşitli öncü denemelere rağmen, hiç bir dönemde gerçekte bağlantısını kesmemiş, gerçekleri taklidi fonksiyonel hareketlerle çevresine, birey ve topluma yansıtmıştır. Somut kavram ve kurgular, öykülenmeler, oyunlardan uzaklaşmamış içiçe olmuştur. Seyirci ile uygulayıcının salt öznel ya da salt biçimsel olan çalışma ve projelere uygulamada yer vermesi çok zordur.

Sahne sanatı olarak halk oyunları özdeki gerçek form ve oyun öykülenmelerin iç görüşlerinin olduğu sahneye yansımaları ve uygulaması ile kimliğini bulacaktır.

İç açılımında aşk, sevgi, korku, paylaşım, üretim, feryad hayvan taklitleri...vb bir çok alt ögeyi barındıran kültürel birikimin sonucu olan günümüz halk dansları sanatı toplumla aynı paralellikte ve öğelerle gelişim ve değişimine devam etmektedir.

Toplumdaki ortak zevk ve paylaşımlar cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımını sürdürür. Dağılımın derecesinde toplumun duyarlılığına göre ivme kazanır. Genel terbiye ve ahlak kurallarını kendisine ilke edinmiş olan halk dansları bu yönüyle de toplumun pozitif bakış

açısını kazanmıştır. Her kesimden bireylerin birleştiği ve farklı olguların ve güdümlerinin yapılmadığı, mekan ve ortam halk danslarından geçmektedir.

Halk Oyunları bireyi çok küçük yaştan itibaren eğiterek pratik ama geleceğe yönelik büyük yararlar sağlar. Aynı zamanda kişiliğini geliştirerek ulusallıktan evrenselliğe giden yolda

uygarlaştırıcı bir rol oynar.

Dansçı bir yandan sahnedeki eyleme ruh ve bedeniyle katılarak sınırlarını zorlar ve güçlendirdiği duyguların dışa dansla vurumunu (yansımasını) hisseder. Bir yandan da sahne ve seyirciye seyrederek soğukkanlılığını korumasını, bilinçli ve esnek kalmasını öğrenir. Kendisini, kültürünü ve çevresini tanımanın sevincini yaşar. Yaşama katılmanın mutluluğunu duyar. Eylemin heyecanını paylaşır, güçlendiğini görür.

Bütün bunlar birey için üstün bir zevk; toplum için uzun vadeli yarar sağlar. Türk Halk Oyunlarının işlevi sağlıklı, güçlü, kültürlü, ahlaklı, kişilik sahibi, etkin insan yetiştirmek ve böylece toplumun gelişimine yön ve hız vermektir.

Ödül Enflasyonu

Ali CAVAZ

Otantik Halk Oyunları Derneği Başkanı

Özellikle son yıllarda ülkemiz genelinde ilgili-ilgisiz tüm çevreleri etkisi altına alan bir "ödül fırtınası" esmekte.

Gün geçmiyor ki medyamızda bir "ödül töreni" haberi olmasın, yetkili-yetkisiz kimin, hangi amaçla verdiği zor anlaşılın ödüller havada uçuşmasın, havadan kapılan ödüllerle yapay gülücüklü fotoğraflar basınımızı süslemesin.

Değerlerin aşınması, ucuzlatılması, tüketilmesi süreci, bu ölçsüz ödül furyasıyla ne yazık ki olumsuz yönde ivme kazanmaktadır.

Siyasal, sanatsal, kültürel, mesleki vb. alanların önde gelenleri belki de kendilerini sözde onurlandıranları kırmamak adına ödülün ödüle koşmak zorunda kalmaktadırlar. Bu durum ödülün özendirici, gururlandırıcı özelliklerini de ortadan kaldırmakta, hatta anı olarak saklanması aşamasını görünür bir yerde sergilemek yerine istiflemeye dönüştürmektedir.

Bu olgu doğal olarak istemek de istemesek de "Folklor Camiamızı" da etkilemeye başladı. Ama sevinerek belirtmeliyim ki henüz yozlaşma aşamasına gelmedi, iyi niyetle yürütülmekte. Hatta "Folklor Camiamızda" geç başlayan bu ödüllendirmeler, çok değerli folklorcularımızın değerlerinin sonradan anlaşılması gibi bir eksikliğin yaşanmasına da neden olmuştu. İşte bu anlamda bu boşluğu doldurmak için çaba harcayan, kadir kıymet bilir dernek, kurum, kuruluş vb. gerekir ancak; ödüllendirmelerin daha dikkatli yapılması gerekliliği konusunda önlem olması bakımından bazı konulara genel anlamda dikkat çekmek istiyoruz.

Burada amaç; kimseyi karalamadan, yermeden (eleştiri hakkımız saklı kalmak kaydıyla) "bu gelişme konusunda Halk Kültürü ile ilgili kişi, kurum ve kuruluşların yaklaşımı ne olmalıdır?" sorusuna gerçekçi bir bakışla yanıt geliştirmektir.

İnsanlar; doktor, mühendis, sanatçı, politikacı, bilim adamı, demirci, marangoz oldukları için ödüllendirilmezler. Ancak kendi alanlarında daha önce yapılamamış, özgün bir çalışmaları varsa bu başarıları nedeniyle ödüllendirilirler. Folklorun herhangi bir alanını sevdikleri, ilgilendikleri hatta çalışmalar yaptıkları için ödül vermek de pek uygun bir değerlendirme olmayacaktır kanısındayız. Ayrıca insanlığın ortak malı olan Halk Kültürü'nün kişilere maledilmesi hakça bir davranış olmasa gerektir.

Ama folklorun herhangi bir alanında çok özel bir çalışma yapıyor (belge, bulgu, tez, yöntem) ve bu çalışmaların ürünleri bilimsel bir bakışla sonuçlara ulaşabiliyor, bu bilimsel sonuçlar yaşanan gerçeklerle örtüşebiliyorsa ödül veren için de kıvanç kaynağı olacaktır.

Örneğin, bir kimse yıllarca okullarda Halk Oyunları eğitmenliği yaptığı için ödüllendirilmemelidir. (Hizmetin saygıyla anılması, bu işe zor ekonomik koşullar altında emek verenlere destek olunması başka şey). Aynı kişi birikimlerini diyelim ki "Okullarda Halk Oyunları Öğretim Yöntemleri" adlı bir yapıyla somutlaştırmış, geliştirdiği sistem genel ve pratik anlamdaki sonuçlarıyla kabul görmüşse ödüllendirilmesi de yadırganmayacaktır. Aksi takdirde bu uğurda belli bir süre emek verenlerin tümünün ödüllendirilmesi gerekecektir ki, o zaman yazımızın başlığındaki "ödül enflasyonu" kaçınılmaz olacaktır. Bu enflasyon ödüllendirme gerçeklerinin ölçütlerini de (tutarlı, açık, sağlam, nesnel) amaçlarından saptıracaktır.

Hele hele "Alan Çalışması", "Bilimsel Araştırma" gibi akademik boyutlu ödüllendirmelerin daha da dikkatli yapılması gerekir. Özellikle Halk Oyunları alanında, kime sorsanız kendini yöre oyunları uzmanı gibi görmekte ve alan çalışması yaptığını iddia etmektedir. Yörelere yapılan 10-15 günlük gezilerle o yörenin halk oyunlarının anlaşılabilirliği gibi bir yanılsama sıkça yaşanmaktadır. Bu yanılsamanın düzeltilmesi gerekirken bir de ödüllendirilirse yanışın güçlenmesine ve giderek kanıksanmasına zemin oluşturur.

Bir yörenin halk oyunlarının araştırılması kolay bir iş değildir ve çok zaman gerektirir. Araştırılması gereken yörenin halk oyunlarının bulgu ve bilgileri somut olarak ortaya konmadıkça, karşılaştırmalı olarak sentezlenmedikçe, sentezlerin bilimsel dayanakları konusunda derinlemesine ve genişlemesine yoğunlaşmadıkça, varılan sonuçların doğruluğu ve uygulanabilirliği pratikte görülmedikçe "Alan Çalışması", "Bilimsel Araştırma" gibi ödüller havada kalır. "Gönül Alma"dan öteye geçemezler.

Arkadaşlık, yakınlık, ekonomik ve sosyal çıkar birliği, politik ve kültürel düşünce uyumu vb. etkileşimler doğaldır. Ama ödüllendirmede bu etkileşimlerden kesinlikle uzak durulmalıdır.

Bir konuyu sevmek, ona zaman ayırmak ayrı şey, o konuya katkılar sağlamak ayrı şey. "Suyu getirenle" "Testiyi Kıranı" birbirinden ayırmak gerekir. Davulu iyi çalmak başka, davul çalma tekniği geliştirmek başka, davulun tarihçesini araştırmak ve bilmek başka, davulun yörelere göre boyutlarının araştırılması başka. Konuya uzaksanız davulun sesi hoş gelecektir.

Özetle; ödüllendirme gereklidir. Yeter ki ödülün, ödülü dağıtan birimin ve ödülü alanın niteliği örtüşsün, birbirini tamamlasın, birbirine yakışsın.

Davul dengi dengine vurmalıdır.

Bol ürünlü, gerçek ödüllü, 2000'li yıllara...

Halk Kültürü ve Toplum Yapısı

Prof. Dr. Orhan TÜRKDOĞAN

Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü

Kültür bir toplumun maddi ve manevi değerlerinin bir bütünüdür. Kültür değerleri kuşaktan kuşağa aktarılacak suretiyle halk katlarında yaşamını sürdürür. Bu nedenle, kültürün dinamikleri halkta yaşar. Yenilikler kabulü, modernleşme herşeyden önce kültürün özelliklerine bağlıdır. Genellikle, sert (hard) kültür unsurları değişmeye ve yeniliğe uyumda güçlü direnç noktaları oluşturur. Buna karşı, yeniliğe açık zihniyette olan kültürler ise yumuşak (soft) karakterlidir. Bu nitelikte olan toplumlar, çoğu kez iktibas ettikleri kültür normlarını kolaylıkla kabulde Herodian bir kimliği yansıtırılar.

Sosyal müesseseler, temel özelliklerini kültürde yansıtırılar. Bu açıdan bakıldığında toplum, birçok kurumların yorumu ve değerlendirilmesinde hareket noktasını oluşturur. Bu incelemede, Türk toplumunun önemli bir kültür kodu olan "Ahil"iğin, destan, efsane ve benzeri folklor değerlerimizdeki yansımalarına değinmek istiyorum.

Göçebe Türk Toplumunda açların doyurulması, yoksulların giydirilmesi, hatta aşırı serveti ellerinde biriktirenlerin mallarının "yağma" edilmesi gibi kültürel normlar, "zenginlik kavramı"nın belirli bir kişi veya zümrelerde toplanması yerine, toplum katlarına yayılmasını öngörmektedir. Kağan bir baba, bir ata gibi milletini korur ve gözetir. Bunun için de kamuya mal olan potlaç ve şölen gibi kitlesel törenler uygulanır.

Proto-Türkler kadar Kök Türklerde de potlaç ve şölen, töre ve geleneklerin ötesinde, sosyal yapının dinamiklerini oluşturur. Türkler'de, egemenlik ve statü yükselişi, Batı'da gözlemlendiği gibi "güç" kullanmak suretiyle sağlanmaz. Egemenliğin kaynağı, "kişi"nin servetini, malını tek kelime ile zenginliğini açlara-yoksullara dağıtmak suretiyle yapılan girişim sağlar. Bu gerçeğin en güzel örneğini ünlü Dede Korkut kitabında gözleyebiliyoruz: "Bir yiğidin Kara Dağ yumrusunca malı olsa yağar, toplar, talep eyler, nasibinden fazlasını yiyemez." Keza, yine Dede Korkut'da: "Kazan Han malını yağma ettirdi ve bey oldu" görüşleri yer almaktadır. Batı'da feodalizm, düpedüz güç kavramı altında oluşurken, Türklerde yöneticilerin servetlerini dağıtmak ve yoksulları gözetmekle kazanılması Türk sosyoloji geleneği için önemli bir zenginlik olsa gerek. Tarihi kaynaklar, destanlar ve belgeler, seçici ve yorumcu bir gözle incelendiğinde, eski Türklerin gözetim ideolojisini

yansıtan bir iktisadi zihniyete sahip olduklarını rahatlıkla anlayabiliriz.

Zamanla toprağa yerleşme, yurt tutma Türk tarihinde eski kültür kodlarının yeni ortamın şartlarına göre biçim aldığı; fakat gerçek kimliğini sürdürdüğünü bize göstermektedir. Özellikle, İslamiyet'in kabulü ile eski Türklerdeki bu "gözetim" ideolojisi "dayanışmacı" veya "umumcu" bir yapıya dönüşmüştür. İşte ahilik, Selçuklu döneminden itibaren filizlenen bir zihniyetin Osmanlı'da almış olduğu en son biçimdir. Eski Türklerle ait, servetini dağıtma, açları doyurma ve yoksulları gözetmenin dinamiklerini oluşturan potlaç ve şölen gibi toplumsal mekanizmalar, İslamiyet'in kabulü ve kitlelere yayılmasıyla yeni örgütlenme ve kurumlaşmalara yöneliyordu.

Ahi Modelinin Temelleri

Ahi modelinin Türklerle özgü olduğunu biliyoruz. Claude Cahen'e göre, "ahi" sözcüğünü Arapça'daki "ahi" kavramıyla karıştırmamak gerekir. John Deny, "ahi" sözcüğünün eski ve orta Türkçe'de cömert, alicenap anlamında "akı" olduğunu belirtir.

Göçebelik döneminin "gözetim" ideolojisi yerine geçen bu "dayanışmacı" modelin gelişimi, yayılmasında İslamiyet'in değerler sistemi ve dünya görüşü ile Türk toplumunun dinamik yapısının bir bütünleşmesi etkileyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Dokuzuncu yüzyıldan itibaren İslam'ın siyasal ve askeri gelişimi hızlanırken, öğreti sisteminde yeni kelami akımlar da ortaya çıkıyordu. Şiiilik, Mehdilik, Dailik gibi öğreti ve mezhep hareketleri yanında; Sünni mezhep bakış açıları, İhvan us-safa gibi yönelişler de yayılmaya ve şekillenmeye başlıyordu. Bir de bu İslami rasyonalizm yansımaları yanında, insanın iç dünyasına, manevi yapısına yönelik yeni mistik akımlar da ortaya çıkıyordu. Bu tasavvufi akımlar: "İnsanı insan yapan servet ve gösteriş değil, insanlığı, iç dünya zenginliğidir." görüşünü ileri sürüyordu.

Hölderlin, "En derini düşünen en derini sever" diyordu. İşte, İslam'dan kaynaklanan bu tasavvufi akım, Osmanlı toplum yapısında yeni bir "dervişçi" yaşayış sisteminin de arka tipini ortaya koyuyordu. Büyüyen, yayılan ve zenginleşen İslami düşünce, ruhları da fethetmek suretiyle, insanlığı "Karun" gibi servetinin içine gömülen bir tipten "Yunus" gibi "ölmeye değil

olmaya" gelen evrensel bir tipe yükselmeyi hazırlıyordu.

İşte, ahilik bu temeller üzerinde yükseliyordu. Ahilik, gerçek anlamda, "iktisadi" olanla "manevi" olanın bir bütünleşmesidir. Bu tür bir yapılaşmada, ne günümüzde gözlediğimiz üzere toplumu bir kenara iten ve sadece kendi çıkarını düşünen atomik birimlere ayrılmış bir bireycilik, ne de toplum için bireyi feda eden bir kolektivizm anlayışı hakimdir... Ahilikte, her iki unsuru da uyumlu bir biçimde yürüten bir zihniyet göze çarpar. Ahilik, gerçekte, bir defalık yaratılmış olan ve yaratıcısının suretini taşıyan insanı; varlığın sürekliliğini sağlayan toplumla bir bütünleşmeye hazırlıyordu. Bir ahi sözü: "Bizden olan bizdendir, bizi geçen bizdendir." anlayışı, fert-toplum dengesini en akılcı bir biçimde gözler önüne seriyordu...

Cahen'e göre, fütüvveye (Arapça kardeşlik, cömertlik) yakınlık gösteren esnaf birliklerine; ancak 14. yüzyıldan sonra yalnızca Türk ve İran bölgelerinde rastlıyoruz. Böylece, ahilik bir teşkilatlanma biçimi olarak iktisadi yapıyı düzenlemektedir. Hem fert-toplum dengesi hem de iktisadi yaşantıya bir etik değer kazandırması bakımından ahilik, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Kök Türklerde, yönetici temsil ettiği halkını gözetiyor, iyi niyete dayalı bir inanç sistemiyle açları doyuruyor, yoksulları giydirdiyordu. Şimdi bu kültürel kod, merkeziyetçi kimliğini esnaf örgütlenmesine -günümüz deyimiyle sivil toplum diyebileceğimiz bir düzene, ahi kuruluşuna terk ediyordu. Hem gözetme, hem de dayanışmacı modelde iktisadi yaşantıya bir etik değer kazandırılması -olmazsa olmaz- yaptırımını gündeme getiriyordu. Çünkü, ahi teşkilatı F. Köprülü'nün isabetle belirttiği üzere, "sufi tarikatlarının oluşturduğu bir düzeni taklit sonucu gelişmiştir." Altyapısında, İslam'dan kaynaklanan tasavvufi değerler sistemi vardır.

Ahi teşkilatının felsefesini oluşturan dayanışma ilkesi "Allah'ın birliği (tevhid) veya "bir" de çoğun bütünleşmesidir. Fert, eline-beline ve diline hakim olmak suretiyle ruhunu yıkar (katharsis), pislikten arınır, Allah'ına yükselir. Her şey "bir" ve "bütün"de birleşmiş olur. Ahi Evren ruhu budur.

Günümüzde vahşi kapitalizmin, bizleri birbirinden koparan, yalnızlığa iten ve insanlararası ilişkileri, inanç ve değerler sistemini metalleştiren (comodification) bir dünya düzeni karşısında, insanların mutlu olduklarını söylemek mümkün değildir. Kaynağını dinden almayan bir görüşün sosyal dayanışma ve saadet (eudemonia) sağlayacağı hususunu da tartışmaya açık tutulmalıdır.

Ahi ahlak kuralları, bir yerde "dünya nimetlerini" fetiş haline getiren, tek boyutlu bir hayat tarzını -insan ruhunu körleştirmesi nedeniyle- devreden çıkarır. Güzel

ahlak ve yüksek ruh olan fütüvvet (kardeşlik), helal kazançtan artanın esnaf sandıkları (bir çeşit sosyal sigorta modeli) yolu ile yoksullara ve işsizlere harcamak durumundadır. Devletin denetimi dışında görevlerini sürdüren ahi örgütleri aynı zamanda toplumsal eylemleriyle devlete katkıda bulunmakta ve bozulan dengeleri onarmaktadır.

Ahi kuruluşunda yer alan esnaf veya sanatkarın kazancı tümü ile kendisine ait değildir. Bu kazanç, şahsi olmaktan ziyade örgüte ait genel sermayeyi meydana getirir. Örgütün "orta sandığı"nda toplanan bu sermaye, herkese dengeli bir biçimde dağıtılmak suretiyle alet ve hammadde alınır, tezgahlar kurulur, ihtiyacı olanlara da yardım yapılır. Mükemmel bir sivil toplum örneği. Batılı araştırmacılar, özellikle Taeschner ve Baer ahi teşkilatının bu yapısına dikkatlerimizi çekerek şöyle diyorlardı: "Her esnaf teşkilatı bu yardımlaşma sandığına bağlı olarak bir sermayeye sahiptir." Bu "ihtiyat akçesi" aslında, üyelerin haftalık veya aylık ödemeleri ile çıraklık-kalfalık-ustalık ve ahi babalık gibi mertebelere yükselirken yapmış olduğu katkı paylarından oluşmaktadır.

Yozlaşma Süreci

Ahi kuruluşları, görüldüğü gibi sermayenin belirli ellerde toplanmasına karşı birtakım önleyici kurallar ileri sürmek suretiyle aşırı kazanç isteğine set çekmiştir. Ancak, 16. yüzyılın sonlarına doğru iç ve dış etkenlerle bu dengeli yapı bozulmaya yüz tutmuş, dışarılaşma ideolojisi yerini işbirlikçi/çıkarıcı bir modele terk etmiştir.

12. ve 13. yüzyıllarda savaş, başkaldırma ve istila dalgaları arasında sanat erbabı için dinlendirici, huzur ve güven verici bir ocak başından başka bir şey olmayan, üyeleri arasında -iktisadi bir ilişkiler ağından ziyade- samimi bir topluluk ruhunu canlı tutan ahilik, uzun bir süre sonra değer ölçülerini yitirerek esnaf birliklerine dönüşmüştür. Bu durum, zamanla Osmanlı toplum düzeninde ekonomik gücün el değiştirerek azınlıkların eline geçmesine, devlet denetiminin müdahaleci rolünü oynayamamasına neden olmuştur. Oysa, Japonya'da devletin müdahaleci rolü, tüccarların loncalarda kümelenmeleri aile şirketlerinin doğmasına katkıda bulunmuştur. Görülüyor ki, ahilik bir iktisadi zihniyet veya ideoloji olarak, Osmanlı iktisadi modelinin ana yapısını oluşturuyordu. Böylece, iktisadi sistem kılıfı, İslam püritanizmi de onun kılıfını teşkil ediyordu. Çünkü, ahilik eski Türk kültür kodunun İslam ile tanışması sonucu dayanışmacı-gözetici yeni bir kimliğe dönüşüyordu. Gözetimci model, kabuğunu değiştirerek tüm esnaf zümrelerine yayılıyor, onları tek bir çatı altında örgütleyordu. Sabri Ulgener'in isabetli teşhisiyle bu oluşum: "Halkımızın dünya görüşünün ve iktisadi ahlakının tasavvuf ve zihniyette yansımalarıdır."

Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarı'nda Halk Kültürü Üzerine Bir Söyleşi

Motif Dergisi olarak, Halk Kültürü üzerine Ege Üniversitesi Konservatuvarı, Türk Halk Oyunları Bölüm Başkanı Cengiz AYDIN ile konuştuk.

Ülkemizde son yıllarda köyden kente çeşitli nedenlerle yaşanan göçlerin yaşattığı kültürel yozlaşma hakkında ne düşünüyorsunuz, bu durumu kültürel yozlaşma olarak kabul ediyor musunuz?

Ben bu durumu yaşama biçiminin, şehrin yaşama koşullarının oluşturduğu zorunlu bir olay olarak görüyorum. Tabi buna kültürel yozlaşma desek de oradaki insanların yozlaştığını, bu durumun onlardan kaynaklandığını söylemek doğru değil. Çünkü insanlar köylerinden büyük kentlere geldiği zaman kendi yaşamlarını olduğu gibi sürdürmek istiyorlar ancak büyük kentlerdeki yaşam biçimi buna imkan vermiyor. Böylece hem şehir kültürü hem de kendi taşıdığı köy kültürü arasında yeni bir kültür oluşuyor. Buna belki yozlaşmış bir kültür, değişime uğramış bir kültür diyebiliriz.

Türk Kültürü konusunda eğitim veren bir halkbilim uzmanı olarak bize kültürü tanımlar mısınız?

Kültür çok geniş bir kavram. Yüzlerce malum tanımı var. Bana göre kültür, insanlar tarafından üretilen maddi, manevi üretimlerin hepsidir. Kültür bir yaşam biçimidir. Kısacası yaşamımızda ne varsa kültür odur.

Yurt dışında halk oyunlarında ve Halk Müziğinde elde edilen başarılarla ve etkinliklere sizce görsel basın yeterli ilgiyi gösteriyor mu?

Gerek halk oyunlarına ve gerek halk müziğine yurt dışını bırakın yurt içinde dahi basının ilgisi yok denecek kadar az. Basının bu tür faaliyet ve etkinliklerin içinde bulunduğunu söylemek mümkün değil. Basının hangi olaylara ilgisinin olduğunu ve nerelerde bulunduğunu hepimiz biliyoruz. Bu sebeple basın bana göre bu konuda hiç yok gibi.

Türkiye'de halk oyunları konusunda az sayıda eğitim veren kurumlardan biri de Ege Üniversitesi.

Konunun hassasiyeti eğitimi daha da önemli hale getiriyor. Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü'nün bu konudaki çalışmalarını anlatır mısınız?

Ege Üniversitesi D.T.M.K Halk Oyunları Bölümü 1989 -1990 yılında kuruldu. Bu sene 10'uncu ders yılındayız. 10 yıl içinde 9 tane proje gerçekleştirdik. Bu projelerimiz ilk yılda başladı, günümüzde de devam ediyor. Genellikle projelerimizi biz halk kesiminden kırsal kesimden kendi araştırma gruplarımız tarafından birebir aldığımız, derlediğimiz ürünleri değerlendirildikten sonra sahneye aktarıyoruz. Sahneye aktarımda bir çoğunun özgün, bir kısmının da kendi sanatsal

katkılarımızla çeşitlendirerek aktarılmasına dikkat ediyoruz. Dünya birinciliklerinin yanısıra ekibimiz ülkemizin sanıyorum yarısını gezdi. Yurt içinde ve yurt dışında bazen büyük gruplarla ve bazen de küçük gruplarla katıldığımız organizasyonlarda her zaman iyi sonuçlarla döndük. Eğitim kurumu olmamız bizleri

Muhabirimiz Eda Bakkalbaş Cengiz Aydın ile söyleşirken.

eğitime daha fazla ağırlık vermemize sebep oluyor. Binlerce fotoğraf ve slayt'dan oluşan, ayrıca 500 adet kasetin yer aldığı geniş bir arşivimiz var. Derslerimiz yalnızca halk oyunu ve müzik ağırlıklı değil. Örneğin makyaj dersleri var. Dansçılar nasıl makyaj yapmalı, nerelerde, hangi havalarda, hangi ortamlarda, makyaj nasıl olur, sorularının cevapları öğretiliyor. Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri, anatomi, fizyoloji gibi dersler de müfredat arasında yer alıyor. Bunların yanında da sahneye de ağırlık veriyoruz. 80 kişilik gösteri kadromuz var. 120 öğrencisi olan bir bölümde takdir edersiniz ki 80 kişinin sahneye çıkması önemli bir olay. 80 kişilik kadronun 60'ı oyuncu, 20'si müzisyen. Bu topluluk haftada 4 gün çalışıyor. Haftanın 4 gününde hazırladığımız oyunlarımızı kendi mizansenimiz içerisinde çeşitli gösteriler ile halka sunuyoruz.

Ege Üniversitesi D.T.M.K Halk Oyunları Bölümü'ne her yıl kaç öğrenci kayıt alınıyor ve yılda kaç mezun veriyorsunuz. Bunun artısında mezunlarınızın iş imkanları hakkında bilgi verir misiniz?

Biz her yıl yaklaşık 24 kişi alıyoruz. Bu basit bir rakam değil. Kimi zaman 18'e iniyor, kimi zaman da 28'e çıkabiliyor. 1 yıl hazırlık, 4 yıl Lisans eğitimi olmak üzere eğitim 5 yıl sürüyor. Yaklaşık 5 yılda 100'e yakın mezun verdik. Mezunlarımızın çoğu öğretmenlik yapıyor. Halk Eğitim'lerde ve Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı liselerde ders veriyorlar. 20'ye yakın mezunumuz üniversitelere yerleşti. Bunların 9 tanesi bizim kendi bölümümüzde öğretim elemanı kadrosunda göreve başladı. Geri kalanın da bir kısmı Kültür Bakanlığı'nda turizm gibi bize yakın dallarda araştırma görevini yürütüyorlar. Mezun olup da görev dışı kalan öğrencimiz pek yok gibi. Çok az bir kısım da kendi isteğiyle okullarda özel halk oyunu öğretmeni olarak çalışıyorlar.

Üniversitenize bağlı kostüm dikim atelyenizi gezdik. Bu atelyeyi açma düşüncesi nasıl oluştu? Amaç doğrultusunda, hedefinize ulaşabildiniz mi?

Açıkçası; kostüm dikim atelyesi kurma fikri benden çıktı. Ben arkadaşlarıma bu teklifi birkaç yıl önce götürmüştüm. Ancak biraz daha bekleyelim dediler. Hazır olduğumuzda da atelyeyi faaliyete geçirdik. 4 yıldır kaç tane kostüm diktiğimizi ifade edemiyorum. Ancak yılda 2000 civarında kostüm dikmeyi hedeflemiştik. Yurt dışına da çok sayıda kostüm gönderdik. Amacımız tamamen ticari değil. Ancak kârımız da oluyor tabii. Elde ettiğimiz karla üniversiteye 300-400 takım kostüm kazandırdık. Böylece kendi kostümlerimize de sahip olmuş olduk. Yine elde edilen kar döner sermaye olarak okula dönüyor ve böylece okulun ve bölümün diğer eksikleri giderilmiş oluyor.

Halk kültürümüzün son yıllarda yaşadığı değişim, kültürümüzü tehdit ediyor mu?

Ben bu konuda 5-10 yıl evvel çok daha endişeliydim. Çünkü 5-10 yıl önce acaba iyi örnekler olmazsa bu kötü örnekler hep yayılacak ve hep onlar mı taklit edilecek diye düşünüyordum. Çünkü iyi örnek göremiyordum. Tersine tek örnekten oluşan kötü örnek, yoz örnek, bozulmuş örnekler vardı. Ancak şimdi görüyorum ki İstanbul, Ankara, İzmir gibi kozmopolit şehirlerde bazı kurum ve kuruluşlar bu konuyu çok ciddiye alıyorlar ve bir hayli iyi örnekler sunuyorlar. Bu tür kurum ve kuruluşların olayı sahiplenmesi ile kültürümüzü tehdit eden unsurları ortadan kaldıracaktır.

Bir yanda bilimsel ortamda sahne bilgisiyle, kostümüyle, makyajıyla, oyun tekniği ile vs. yetişen

gençler öte yanda alaylı dediğimiz çekirdekten yetişmiş, yıllarını halk oyunlarına adanmış, deneyimlerini profesyonelleştiren kişiler. Halk oyunları içerisinde alaylılar ve mektepliler hakkında neler söylemek istersiniz?

Bütün mekteplilerin halk oyunlarında çok başarılı olacaklarını, bu işe iyi ve ciddi bakacaklarını söylemek yanlış olur. Alaylı dediğimiz kişilerin hepsi başarılıdır demek de yanlış olur. İkisinde de iyi, yararlı ve faydalı yönleri çıkartıp almak lazım. Ben alaylıları kendime biraz daha yakın buluyorum. Neticede onlar sayesinde buralara gelebildik, bu okulları açabildik. Yoksa bu alan yok olacaktı. Ben bir yerde hem alaylıyım, hem de mektepliyim. Bizler de derneklerde alaylı hocalardan ders aldık, bizi halk oyunlarına onlar yetiştirdi. Kurumlarda çalıştık, kurslar açtık. Ben öğrencilerime hep şunu söylerim; Büyüklerinize ama değerli olanlara, alan için verimli olanlara, doğru çalışanlara, her zaman saygılı olun, kim olursa olsun ister büyüğünüz olsun, ister küçüğünüz olsun, ister alaylı, ister mektepli olsun yanlış yapanlara bilimsel bir yaklaşımla, saygı sınırları içinde efendice karşı çıkın. Halk oyunları alanında doğrular için çalışın.

Kültür adına yapılan çalışmaların ödülle teşvik edilmesini nasıl buluyor sunuz?

İnsanoğlu yaptığı işin teşvik edildiğini görürse daha hızlı ve şevkle çalışır. En azından emeklerin boşa gitmediğini alkışlandığını görür. Ben normal ve doğru ödüllendirmenin her zaman yanındayım. Biz de ileriki tarihlerde Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı olarak ödül töreni düzenlemeyi planlıyoruz. Basınla ilgili olarak da sanırım ilk ödülümüzü Motif Dergisi'ne vereceğiz.

Ege Üniversitesi D.T.M.K Halk Oyunları Bölümü olarak 2000 yılında neler yapmayı planlıyorsunuz?

Bizim ülkemizde biliyorsunuz her olay halka ulaşabildiği oranda yüceliyor, yükseliyor, tanınıyor. Bizim de halka ulaşma yolumuz sahneden geçiyor. 2000 yılında sahneye ağırlık vereceğiz. Bol miktarda kaliteli gösteriler yapmayı planlıyoruz. Yurt içi, yurt dışı ülke tanıtımının en güçlü ürünü olan halk oyunlarımıza elimizden geldiğince hizmet edeceğiz.

Değerli görüşlerinizi Motif okurları ile paylaştığınız için teşekkür ederiz. Son olarak söylemek istediğiniz birşeyler var mı?

Derneğiniz Yönetim Kurulunu, siz gençleri bu tür faaliyetlere yönlendirdiği ve Motif Dergisi gibi nitelikli bir dergiyi folklor camiasına sunduğu için teşekkür ediyorum. Ayrıca selam ediyorum, en kısa zamanda görüşmek dileğiyle diyorum.

Halk Oyunlarımızın Sahne Sanatları İçindeki Yeri Oyunlarımız ve Biz

Gürbüz Hadi GÖĞEBAKAN

İ.T.Ü. TMDK Türk Halk Oyunları Bölümü Öğretim Görevlisi

Folklor halkın vicdan ve hafızasındaki manevi değerleri ve milletin geçmişteki kültürünü araştıran bilim dalıdır. Bir ülkenin milli oyunları, o ülke içinde yaşayan insanların kültürlerini, adetlerini, örflerini, dini inançlarını yaşam tarzlarını duygularını bize kolayca yansıtır.

Folklor gibi geniş bir kavram içinde irdeleyen milli oyunlar tüm kültür birikimimizin toplanıp sentezlenerek yorum eşliğinde ritime, koreografiye, ahenge dönüştürülmüş şeklidir. Coğrafi özelliklerine göre büyük ayrılıklar gösteren bu dönüşüm kostümlede bir bütünlük kazanarak seyredilmeye değer bir görünüm arz etmekle kalmayıp insanları kaynaştırıp birleştirici bir unsur olarak karşımıza çıkmıştır.

Dans ve ritim insanın içinde yaşayan, bir an dışı vurmaya hazır bir duygudur. Çünkü yaşamın kendisinde bir ritim, devinim mevcuttur. Bu ritim ve devimin ahengli olduğunda estetik görünüm kazanarak daha bir güzelleşir.

Eski yunanda zafer kazanan komutanlar sevinçlerini askerlerinin önünde oynayarak dile getirmişler, harbe giden askerlerini uğurlayan halk onlara cesaret verebilmek için dans etmiştir. Tanrılarına yakaran insanlar dansı bir ibadet şekline dönüştürmüşlerdir. Tüm bu duyguların dışı vurumu sırasında meydana gelen uyumlu, ahenkli hareketler insanları büyülemiş ve insanlar bu uyumu genişletip büyütmenin yollarını arıyarak milli oyunlarını geliştirerek günümüze değin getirmişlerdir.

Ülkemizde; yoğun kültür birikimimizin etkisi ile zengin bir Folklor kaynağına ve buna paralel olarak aynı zenginlikte halk oyunları zenginliğine sahiptir. Ayrıca medeniyetin üzerinde geliştiği Anadolu topraklarının genişliği; iklim özelliklerinin doğudan,batiya, kuzeyden, güneye değişmesi, bizim insanımızı etkilemiş ve onu başka başka canlılık ve tempo farklılığına götürmüştür.

Bizim insanımızla bütünleşen davul, zurna sesini kemeçe, tulum, akordion vs.gibi sazlarda besleyerek halk oyunlarımızı renklendirmiştir. Anadoluda davul zurnanın ritmini duyan insan o otantik sazlara öyle bir ayak uydurur ki bir anda sizi kendi dünyanızdan koparıp kendi dünyasına sürükleyerek hayretler içinde bırakır. Horonuyla, bariyle, halayı, zeybeği, karşılamaıyla gerçekten bir dünyadır bizim halk oyunlarımız.

Buradan yola çıkarak bu önemli kültürün çağlardan çağlara eksiksiz aktarılmasını sağlamak için tüm bu zenginlik ve güzelliklerin bir sahne sanatı olarak kabul edilip seyirciye yansıtılması gereğinin üzerinde durmamız gerekir. Diğer sahne sanatlarında olduğu gibi halk oyunlarının sahnelenmesinde sahnede özel bir dekor yoktur. Öyle ise oyunlarımızın sahnelenmesinde en önemli özellik sahnede oynanan oyunun seyirciye en anlamlı, en

güzel, en doğru şekilde yansıtılmasıdır. Bunun gerçekleştirilmesi içinde ekip elemanlarının sahne eğitiminin iyi olması yani iyi çalışma, ekibi çalıştıran kişinin oyunun iyi bilmesinden öte o yörenin örf ve adetlerindeki iyi bilmesi gerekmektedir. Bir başka önemli unsurdur sahne disiplini. Ve bana göre en önemli unsurlardan biride budur. Çünkü halk oyunlarının en iyi biçimde sahnelenebilmesi çevik ve disiplinli oyuncular ister ve bu iş bir ekip işidir. Bu disiplini gerçekleştiremeyen bir ekip başarılı olamaz. Oyuncuların aynı birlik ve uyum içinde olmaları sahnedeki olayın düzenli olması için gereklidir ve bu disiplin ekibi başarıya ulaştırır.

Bir diğer unsurdur estetik unsurdur. Burada sahnedeki ışık düzeni ve sahneden başka, kostüm estetiği ve kişi estetiğinden bahsedelim; kostüm estetiği yöreyi tanıtmaya açısından çok önemli olup hiç bir aksesuar eksikliği yada yanlış yapılmamalıdır.

Kişilerin estetiğide çok önemlidir. Kişinin ekibe uyumsuzluğu ekibi kötü duruma düşürebilir. Onun için ekip elemanlarının yöre estetiğini çok iyi öğrenip hareketleri aynı benzerlikte ve kusursuz yapmaları gerekir. Bu kusursuz sahne estetiği elde edildiğinde seyirciye güzel bir görünüm sunulabilir.

Bunun için her oyuncunun ayrı ayrı ilgilenmesi gereken sahne ve oyuncu disiplini, yani oyuncu yaptığı işin değer ve önemini iyi anlamalı ve ekip arkadaşları için sorumluluğu üstüne almayı bilmelidir. Eğer her oyuncu bu sorumluluğu üstlenirse bu sorumluluğun beraberinde getireceği uyum ve akıcılık da çözümlenmiş olur.

Günümüzde Türk Halk Oyunlarına verilen önem memnuniyet verici şekilde artmakta.....Artık bu konuda okullar açılıyor, bu işle uğraşanların sayısı artıyor ve bir oyunun sahnelenmesi aşamasında müzikle uğraşan biri, sahne üstü koreografide sorumlu biri, giysilerle başka biri ilgileniyor ve bunun sonucu halk oyunları bir sanat olayı haline dönüşüyor.

İnsanlarımızın eşit, kardeş ve aynı vatana ait olduklarını simgeleyen bu duyguların gelişmesi için en iyi yol olan halk oyunlarımızın yayılması bu amaçların gerçekleşmesini sağlar. Çünkü halk oyunlarının amacı simgelediklerini geçmişten geleceğe taşımaktır.

Bu güzel ülkenin inanılmaz zenginlikteki kültür mirasını geçmişten geleceğe aktarmaya aracı olan halk oyunlarımızı yeni nesillere aktarmak için bugün gösterdiğimiz önemden çok daha fazlasını bu konuya göstermeli kısaca tüm bu güzellik ve zenginlikleri sahnelemek adına yapabilecek yozlaşma ve yanlışlıklarda engin bilgi edinme çabalarımızla, oyunlarımıza gerçekten sahip çıkma çabalarımızla mani olmalı, izin vermemeliyiz.

Konulu Halk Danslarımızın Tiyatral ve Dramatik Özellikleri

Gürbüz AKTAŞ

Ege Üniversitesi DTMK Türk Halk Oyunları Bölümü Öğretim Görevlisi

Teknolojik gelişme,kültürel etkileşim,zaman değişimi,göçler ve diğer bazı nedenlerden dolayı, günümüzde oynanan,geleneksel danslarının çoğunun konuları değişime uğramış ve bu dansların bir çoğu daha önceki geleneksel işlevlerini yitirmiştir. Hatta,bunlardan bazıları soyut danslar konumuna gelmiş ve yalnızca eğlence amaçlı olarak yapılmaktadır. Ancak bu dansların geleneksel özü ve yapıları incelendiğinde , eski dönemlerden günümüze kadar ulaşmış,bir konusu olduğu ortaya çıkmaktadır.Yani geleneksel olarak halkın benimsediği ve oynadığı dansların mutlaka bir konu üzerine geliştiği veya yaratılmış olduğu görülmektedir. Bu konular incelendiğinde de bunların büyüsel,törenselle ve dinsel gibi soyut,taktik gibi de somut konulardan oluştuğu görülmektedir. Bu konulardan soyut olanlar genellikle inanç kaynaklı olup,yapılan danslar bu çerçevede içerisinde gelişmektedir. Somut konulu olanlar ise, anlatımlı,yani tiyatral ve dramatik konuları içermektedir. Dolayısıyla,soyut konulu danslara karşılık, somut konulu danslar hep bir olayın anlatımını veya canlandırmasını üstlenmektedir. İşte bizi de ilgilendiren bu anlatımlı,tiyatral danslardır.

Şu ana kadar yapılan araştırmalarda, yazılan yazılarda araştırmacılar,geleneksel danslarımızı konuları bakımından çeşitli şekilde sınıflandırmıştır. Ancak,bu dansları tiyatral özellikleri açısından pek irdelenmemiş, tiyatral olan konulu bir dansın dramatik özelliği olup,olmadığı yolunda bir çalışma yapılmamıştır.Bu nedenle de ,konusu olan bütün danslar dramatik danslar olarak incelenmiştir. Halbuki, tiyatral danslar kendi bünyesinde, konularına göre incelendiğinde,bazı dansların dramatik öge taşıdığı, bazılarının ise taşımadığı anlaşılmaktadır.Dolayısıyla,bu dansların bazıları dramatik,bazıları ise, seyirlik anlamında, tiyatral danslar olmaktadır.

Metin And "oyun ve büyü" adlı eserinde, konusu olmayan dansları "Soyut Danslar",diğer bütün konulu dansları ise "Taklitli Danslar" olarak adlandırılmaktadır. Tabi ki konusu olan veya olmayan danslar açısından böyle bir guruplama yapmak doğrudur.Ancak,bu danslara tiyatral ve dramatik özellikleri açısından baktığımızda,dansın konusunun olup veya olmaması değilde,var olan konunun soyut,somut,dramatik veya tiyatral olması yönünden incelememiz gerekmekte olduğu ortaya çıkmaktadır. bu nedenle tiyatral konulu dansları inceleyip,bu danslardan hangilerinin konuları bakımından dramatik öge taşıdığını,hangilerinin taşımadığını belirlemek gerekir ki,seyirlik anlamda,geleneksel halk danslarımızın sahip olduğu tiyatral özellikleri kolaylıkla ortaya çıkarılmış olsun.

Yukarıda söylendiği gibi, konulu danslar, konularının soyut veya somut özelliği bakımından çeşitlere ayrılmaktadır. Örneğin, Dinsel danslar soyut konulu danslar kategorisinde incelenmektedir. Çünkü,dansın konusu tanrı ile ilgilidir. Tanrıya olan sevgi,inanış veya korkunun ibadeti bu dansların asıl konusunu belirlemektedir.Bu danslarda genellikle, ne tiyatral öge, ne de dramatik ögenin rastladığı bir çatışma bulunmamaktadır.Dans belli bir amaç uğruna yapılmaktadır.Dansın amacı da konusunu belirlemektedir.

Öte yandan,bazı kültürel olayların önemini vurgulamak için yapılan geleneksel danslar da konulu danslar kategorisine girmektedir. Çünkü,geleneksel ve toplumsal önemi olan bir konu vurgulanmaktadır. Örneğin törenselle danslar bu tür danslardır. Ancak, bu dansların bazıları da tiyatral öge taşısa bile, dramatik öğelerden yoksun konuları içerdiği için,dramatik sayılmamaktadır.Bu törenlerde yapılan dansların bir çoğu inançsal amaç gütmekte ve

dansların bünyesinde herhangi bir çatışma sözkonusu olmamaktadır. Aksine bu danslar dramatik bir olayın yaşanmamasını önlemek için yapılan danslardır. Örneğin "Yağmur Dansı" kuraklığı önlemek için yapılan, genellikle batıl inançlar doğrultusunda gelişen danslardandır.

Bunlara karşılık, bir konunun anlatımının veya canlandırmasının yapıldığı danslar vardır ki, bu dansların bünyesinde mutlaka bir tiyatral öge bulunmakta ve bu öge de genellikle, taklit ögesi olmaktadır. Bu nedenle,

özellikle "Taklit Dansları" konulu danslar kapsamında önemli bir yer tutmaktadır. Bir de, tiyatral olup, bünyesinde bir çatışma veya karşıtlık ögesi taşıyan danslar vardır ki bunlarda dramatik danslar olarak adlandırılmalıdır. Bu durumda, şöyle bir yargıya varabiliriz. Konulu danslar taşıdıkları tiyatral ve dramatik ögeye bağımlı olarak, dramatik olabildiği

gibi olmayabilir de. Öyleyse, dramatik olan konulu bir dans bünyesinde mutlaka dramatik ögeyi belirleyen bir çatışma veya karşıtlık ögesini bulundurmaz zorundadır. Aksi takdirde dramatik özelliğini kaybeder. Bunun yanında, bünyesinde, dansı dramatik yapacak çatışma ögesini bulundurmayan, ancak, bir konusu olması ve tiyatral öğeler taşıması nedeniyle, konulu danslar olarak değerlendirilen bazı dansları da "Tiyatral Danslar" kapsamına almak gerekmektedir. Bu danslara birer örnek vererek açıklarsak, konumuz daha kolay anlaşılacaktır. Aksi takdirde, ikisini birbirine karıştırmak son derece kolay.

Adıyaman yöremizde oynanan "Galluç" dansını incelediğimizde, dansın günlük hayatı taklit eden bir dans olduğu, yapılan taklidi hareketlerden hemen anlaşılabilir. Bu dansta, tarlaya ekin ekme,

büyüyen ekinleri biçme, yorgunluğu anlatan alın terini silme, toz ve toprak olan elbiseleri temizleme gibi hareketler tarlada çalışan insanların yaptıkları davranışları sergilemekte, ekinin biçimine kadar, sırasıyla belirli işlerin yapılması anlatılmaktadır. Silifke yöresinden "Türkmen Kızı", Sivas yöresinden "Madımak" daha bir çok yöremizde, bu amaçla yapılan bu tür danslara örnek olarak verilebilir. Bu tür danslarda bir karşıtlık, çatışma ve yaşanan dramatik bir olayın anlatımı yoktur. Dolayısıyla, tiyatral bir anlatım vardır.

Diyarbakır yöresinde oynanan "Kurt Kuzu" dansını incelediğimizde ise dansın bünyesinde bulunan çatışma ve dramatik olay hemen göze çarpmaktadır. Bu dansta çobanın koyunlarını otlatıp gece vakti uykuya çekilmesinden sonra, çoban köpeğinin sürüyü terketmesini fırsat bilen kurtun kuzalardan birini parçalayıp öldürmesi olayı anlatılmaktadır.

Öte yandan, Diyarbakır yöresinde oynanan "Kurt Kuzu" dansını incelediğimizde ise dansın bünyesinde bulunan çatışma ve dramatik olay hemen göze çarpmaktadır. Bu dansta çobanın koyunlarını otlatıp gece vakti uykuya çekilmesinden sonra, çoban köpeğinin sürüyü terketmesini fırsat bilen kurtun kuzalardan birini parçalayıp öldürmesi olayı anlatılmaktadır.

Görüldüğü gibi bu anlatımda dramatik olay yaşanmaktadır. Sonrada çobanın Kurt'u tuzağa düşürüp öldürmesi olayı canlandırılmaktadır. İşte bu da bir çatışmayı sergilemektedir. Dolayısıyla, böyle bir tiyatral dans, bünyesinde yine bu tür bir çatışmanın yaşandığı, dramatik bir ögeyi bulunduruyorsa, bu dans dramatik bir dans olarak değerlendirilmelidir.

Şu halde, öncelikle, konusu olan bütün bu danslardan, bünyesinde, dramatik ögeyi bulunduran konulu dansları "Konusu Dramatik Olan", çatışma ögesini bulundurmayan dansları ise "Konusu Dramatik Olmayan" tiyatral konulu danslar olarak iki ana grupta incelemek gerekmektedir. Bu incelemelerin tamamı da geleneksel köy tiyatrosunun gelişmesinde büyük katkısı bulunan halk danslarımızın tiyatral özelliklerini belirlemektedir

Sahada Derleme Sorunları İzmir Sempozyumu'nun Ardından

Yrd.Doç.Dr.Göktan AY

İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Öğretim Üyesi

Ülkemizde yapılan sempozyumlar,bilim adamlarının çalışmalarını sergiledikleri ve tartıştıkları bir imkandır. Son yıllarda folklor,müzik ve halk oyunları alanında çalışmalar artmıştır.Bunda en büyük payın Türk Musikisi Devlet Konservatuarları Halk oyunları bölümü mezunlarının lisans ve lisanüstü düzeyde konuya yaklaşımı olmuştur.Bu bölüm mezunlarının Öğretmenlik haklarının temeli 1994 yılında atılmıştır. Konservatuarlar ile M.E.Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü arasında imzalanan,benim, Sn.Fikret Değerli'nin ve Sn.Muhittin Yıldırım'ın çabaları ile uygulanan protokolün işlerliğinde, Bölüm mezunlarının (özellikle Murat Baytaş, Cüneyt Bekar, İsmail Ekmekçioğlu,Cezayir Ekici, Mehmet Öztürk, Tahir Bakal, Ağgöl Erdoğan, Cumhuriyet Sevinç Nejdut Şaşı, İlknur Demirbağ, Bayram Yıldız, Tayfun Kızıldağ,Cenap Güngör, Süleyman Bakır,Arif Şafak, Nalan Öztörün, Serpil Mercan, Nihal Ökten'in) büyük faydasını görmüş ve 35'e yakın ilde açılan kurslar gayet seviyeli ve düzgün bir şekilde yapılmıştı. Kursların düzenli ve faydalı olması Bakanlıkça da ilgiyle karşılanmış ve 1996 yılından itibaren bölüm mezunları Halk Eğitimi Merkezleri bünyesine öğretmen olarak atanmaya başlamıştı. Bu atamalar devam etmektedir. Bu şekilde aynı dili konuşan ,

hizmet amacı ile dolu ,sadece oyunu değil onu tamamlayan diğer unsurları da öğrenmiş uzmanlar sahalarına sahip çıkmaya başlamışlardır.

Kültür Bakanlığı Halk Kültürleri araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü de yaptığı çok değerli yayınların yanısıra halk oyunları alanında başlatmış olduğu sempozyumların 3.sünü Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı ile birlikte hazırlamıştı. Konu gerçekten önemliydi,Türk Halk Oyunlarının sahada derlemesinde karşılaşılan problemler sempozyumu. 1-3 Aralık 1999 tarihlerinde yapılan sempozyuma 28 bildiri sunuldu. Hepsini birbirinden değerli olan bildiriler tartışıldı ve çok yakın zamanda Bakanlıkça basılarak ilgililerin eline ulaştırılacağı belirtildi. Biz bildirimleri kısaca özetliyorum.

Genel Müdür Seyhan Livanelioğlu,Konservatuar Müdürü Ali Haydar Bayat ve Bölüm Başkanı Dr. Cengiz Aydın'ın konuşmalarından sonra oturumlar başladı. Sn.Aydın'ın bölüm hakkında bilgi vermesi,yapılan saha derlemelerinden örnekler vermesi çok güzeldi. Hemen hemen her öğrencinin alan araştırmasına gittiğini belirtmesi konuya verilen önemi belirtiyordu.

İlk olarak Doç Fikret Değerli ve Nihal Ökten'in

ÜRK HALK OYUNLARININ SAHADA DERLENMESİNDE
KARŞILASILAN PROBLEMLER SEMPOZYUMU
Ege Üniversitesi Kültür ve Sanat Anfisi Tarih: 1-3 Aralık Saat : 10.00

birlikte hazırladığı "Halk Oyunları derlemelerinde iyi bir derlemeci olabilmenin özellikleri" sunuldu. Bildiride herkesin bir miktar derleme yapabileceği ancak iyi bir derlemeci olamayacağı, kaynağın önemli olduğu, derlemecinin insani gücünün fazla olması gerektiği üzerinde duruldu.

Hagem uzmanı Solmaz Karabaşa, "Galluç ve Kimil oyunları örneğinde , halk oyunları araştırmalarına fonksiyonel yaklaşım denemesi" adlı bildirisinde, bu oyunların sonradan uyarlama olduğunu, değişimin nerde ne zaman olduğunun belirtilmesi gerektiğini, yarışmaların otantikliği sıfırladığını belirtti.

Hagem Genel Müdür Yardımcısı Cesim Çelebi "Türk halk oyunlarının sahada derlenmesinde araştırmacı faktörü "

adlı bildirisinde , kaynağa gidilmemesinin kadro ve teknik donanımların eksikliğinden kaynaklandığını, araştırmacıların kaynakta yeterince bulunması gerektiğini belirtti.

Sanatçı Hamit Çine , "Anonim ve beste zeybek oyunlarının derlemesindeki problemler" adlı tebliğinde,derlenen ezgilerde usul,ritm,ince özellikler unutulmasın,son zamanlarda beste ve uyduruk zeybekler derleniyor,9 zamanlı dışında zeybek yoktur"dedi.

Anasanat Dalı Başkanı Şahin Ünal,"Alan araştırmasında ön hazırlık safhası" adlı bildirisinde , bu onuda yaptıkları derlemelerden bahsederek hazırlığın önemine değindi.

Y.Doç.Dr.Gökten Ay'ın sunduğu"Sahada derleme yapmak için yaptığımız bir denemenin sonuçları" adlı bildiride, Tokat'ta hazırlık yaptığı bir derleme gezisini anlattı ve sonucunda kaynak kişilerin çeşitli kişilerce küstürüldüğünü, yanılttığını belirterek,derlemecinin dürüst,sağlam kişilikli, kaynak kişiye yapamayacağı sözleri vermeyen kişi olması gerektiğini belirtti.

Yıldız sarayı Müzesi Müdürü Sabahattin Türkoğlu, "Edirne yöresi halk oyunlarının derleme öyküsü" adlı bildirisinde, o günleri yaşayan bir kişi olarak Edirne yöresi oyunları ile ilgili tesbitlerini sundu.

Sanatçı Hüseyin Yalıtık,"Türk halk oyunlarının sahada derlenmesine kironolojik bir yaklaşım ve metodlar meselesi"adlı bildirisinde,metodlar hakkında bilgi sundu.

Öğr.Gör.Tansu Altuğ," Türk halk oyunlarının derlenmesi ve arşivlenmesinde ritmin yeri ve önemi " adlı bildirisinde melodi - ritm uyuşumunun gerekliliğini söyledi ve araştırma ekiplerinde ritm bilgisi olan insanların da bulunmasının önemine işaret etti.

Sanatçı Halil Atılğan,"Halk oyunlarının sahada derlemesinde müzik ve usul yönünden karşılaşılan

problemler " adlı tebliğinde, müzik-ritm birlikteliği iyi değil, çalgıcı nasıl çalarsa oyuncu öyle oynuyor, usul tesbiti çok önemli,yanlışlar var bunlar düzeltilmeli" diyerek,Gençlik spor Genel Müdürlüğünce yayımlanan Van yöresine ait kitabı örnek gösterdi ve notaların konduğu bölümün bilimsel yazım teknik ve kurallarına uymadığını söyledi. Bu konuda bütün katılımcılar bu tür yayınların birlikteliği ya da kurumların kontrolünden geçirilerek yayımlanması hususunda birleştiler.(Çünkü bir emek ve kaynak yaratılıyorsa düzgün ve düzenli bir şekilde yaratılmalıdır. Yanlışların dağıtımı ilerde çok büyük sorunlar meydana getirebilecektir.)

Sanatçı Köksal Coşkun,"Türk halk oyunlarının sahada derlemesinde müzikle ilgili sorunlar ve çözüm önerileri" adlı tebliğinde , söz-ezgi-tartım önemlidir,derlemelerde ses ve görüntü ayrı kaydedilmeli,müzik adamı önemlidir dedi.

Öğr .Gör. Murat Karabulut," İnanca dayalı oyunların müziklerinin derlemesinde ortaya çıkan problemler ve çözüm yolları" adlı bildirisinde,3000 oyun derlenmiş,1000 oyun oynanıyor. Derlemiyenler unutuluyor,daha çok arşive müzikler kazandırılıyor, adım oyun,çalgı,ritm gibi karakteristik ürünlerin kaybolmaması için konservatuarlara, enstitülere, organoloji bölümlerine görevler düşüyor dedi.

Öğr.Gör.Gani Pekşen,"İnanca dayalı oyunların müziklerinin derlemesinde karşılaşılan problemler" adlı tebliğinde,semahların dinsel bir özellik taşıdığını,gösteri amaçlı yapılan semahların yanlış oynandığını,dedelik kurumunun kalktığını,göçlerle semahların birbirine karıştığını örnek vererek açıkladı.

Öğr.Gör.Onur Akdoğu,"Geleneksel dansların ezgisel derlemesine müzikolojik yaklaşım adlı tebliğinde ,bir çok sorunları sıralıyarak bunların neden yapılmadığını sordu.

Hagem uzmanı Mehmet Öcal,"Türk halk oyunlarının derlemesinden sonra karşılaşılan icra problemleri " adlı bildirisinde,duygusal davranıldığını,yarışmalarda doğru puanlar verilmediğini ,kriterlerin doğru değerlenmediğini,teknik analiz yapılmadan çoksesliliğe geçildiğini belirterek halk oyunları ezgilerinin sağlıklı yazılması ve yayınlanmasının gerektiğini söyledi.

Uzman Ahmet Şenol,"Türk halk oyunlarında derleme-araştırma ilkeleri ve yayın haline getirilmesi" adlı tebliğinde,konu ile ilgilenenler arasında bir samimi ilişki yok,insani değerler gözardı ediliyor,teşvik ve takdir yok diyerek genel bilgiler verdi.

Öğr.Gör. Adurrahim karademir,"Alan araştırmasında teknik,derleyici ve kaynak ilişkisi " adlı tebliğinde,yaptığı derlemeler hakkında bilgi verdi,gözlem,ön hazırlık yoksa derleme olmaz,yapay ortam-doğal ortam nedir,derlemecilerin özlük hakları

ile ilgili sıkıntılar nelerdir konularına değindi.

Y.Doç.Dr. Şinasi Ünal," Sahadan sahneye aktarılan halk oyunlarının problemleri adlı bildirisinde derlemede insanlar çekiniyor,ayıp sanıyorlar,tezgahlar makineleşiyor,bir davulcu değişik yörelere hitap ediyor,denetim yok,müziklere ve figürlere yöresinde olmayan oyunlar konuyor,giysiler karıştırılıyor dedi.

İl Kültür Müdür Yardımcısı Yener Altuntaş,"Alandan arşive halk oyunları" adlı tebliğinde,eğitim,derleyici,kaynak,zaman,meke ve problemler üzerinde durdu ve eğitimde branşlaşmaya gidilmesini söyledi.

Y.Doç.Dr.Ahmet Terzioğlu," Türk halk oyunlarının derlenmesi ve kayıt altına alınmasıyla ilgili problemler" adlı tebliğinde,oyunlar doğrularla derlenmeli,yayınlar takip edilmeli,gerçek uzmanlarla bağlantı kurulmalı,bilimsel metodlar iyi bilinmeli,konservatuarlar yüksek okul olmalı dedi.

Öğr.Gör.M.Öcal Bilgin, " Halk oyunları saha derlemesinde arşivleme evresi " adlı bildirisinde,hareket notasyonu önemli,araştırmalar bir merkezde toplanmalı dedi.

Öğr.Gör.Gürbüz Aktaş," Alan araştırmasında derlenen halk oyunlarının sahneleme problemleri" adlı bildirisinde,sahne sanatından faydalanmalı,geleneksellik çizgisi korunmalı,kostüm ve aksesuarın yöreselliği korunmalı dedi.

Uzman Adli Ayter,"Kafkas halk danslarının Türkiye sahnelerine geliş yolları"adlı bildirisinde dünden bugüne kronolojik bir yaklaşımda bulundu.

Y.Doç.Dr. Türker Eroğlu," Halk oyunlarının derlemesinde metodolojik yaklaşım" adlı tebliğinde,halkbilim unsurlarının doğuşu-adlandırılması-üniversite kimliği kazanması aşamalarından bahsetti.Derlemenin esası metodtur,metodolojide her gün değişmektedir dedi.

Öğr.Gör.Emin Avşar," Geleneksel oyun,müzik,giysi araştırmacılığı üzerine" adlı bildirisinde halkın yarattığı güzellikler hızla kaybolmaya başlamıştır,yetenekli araştırmacılar gerekli,araştırmacı özellikleri anlatılmalıdır,yıllar önce sunduğum birçok madde hala yerine getirilmedi dedi.

Öğr.Gör.Bülent Kurtişoğlu," Derleme ve arşivleme çalışmaların Türk halk oyunlarının sahnelenmesine etkileri" adlı bildirisinde ,sağlıklı derleme yapılmadığı için sahnelemede sorunlar yaşanıyor (7 zamanlı oyunların 4 zamanlı oynanması gibi),denetim mekanizması olmalı,ancak nasıl kimlerden olmalı ayrı bir konudur dedi.

Hagem Müdür Yardımcısı Piri Er," Semahların halk oyunu olarak derlenmesi ve karşılaşılan problemler" adlı bildirisinde konu ile ilgili görüşlerini

dile getirdi ve samahların sahneye konulmaması gerektiğini savundu.

Öğr.Gör.Ferruh Özdiğer-Barbaros Ünlü ve Dr.Cengiz Aydın'ın birlikte sunduğu" Türk halk oyunlarında arşiv ve sahneleme açısından derlemenin önemi" adlı bildirisinde örneklerle bilgiler verdiler.

Hagem Daire Başkanı Ahmet Çakır, konu ile ilgili görüşlerini dile getirdi. Sempozyumun değerlendirilmesi Doç.Fikret Değerli ve Dr.Cengiz Aydın tarafından yapıldı.

Genel notlarımızı da şöyle belirtelim:

- Organizasyon mükemmeldi.Her türlü araç-gereç hazırды.
- Öğrencilerin takibi çok iyiydi,ancak çağrılı olmalarına rağmen birçok folklor dernekleri başkan ve üyeleri ve uzmanları yoktu.

- Genel konulardan cımbızla bazı cümleler alınması,kişinin açığını yakalama çabaları burda da görüldü.Verilen süreye genellikle uyuldu.

- Aralarda öğrencilerin meraklı soruları,sohpetleri bilim adamlarını memnun etti. Öğrencilerin bilim adamlarına yönelttiği sorular seviyeli ve güzeldi.

- Konunun sahada derleme olmasına rağmen,diğer konuların da gündeme getirilmesi,bazı bilim adamlarınca eleştirildi.Ancak,sahanın diğer konulardan ayrılmayacağı cihetle bunun yanlışlığı belirtildi.

- Terminolojinin halk oyunları ve halk müziğinde de olmaması eleştirildi.Örneğin benim kullandığım"folklorcu"bir bilim adamınca eleştirildi,"folklor araştırmacısı" kullanılmasının doğru olacağı belirtildi.Ancak daha sonraki konuşmalarda her ikisi de kullanıldı.Konuşmacılarca "halkbilimsel,folklorist,halkbilimci,derlemeci,folklori k,oyuncu" sıklıkla kullanıldı. Terminoloji de acele edilmesinin gerektiği üzerinde duruldu.•Genç araştırmacılar,tecrübeli büyüklerine karşı soru sormada ve ve cevaplarda kusur etmediler. İnanıyorum ki; Folklor araştırmacıları "ben" likten çıkıp "biz" dediğinde; birbirlerinin eksikliklerini birbirlerine söylediklerinde, samimi ve dürüst olduklarında folklor bilim olma yolunda daha hızla yürüyecektir.Bu arada Türk halk oyunları bölümünün yaptığı gösterinin güzelliğide belirtmek lazım.Çok yoğun bir çalışma yapıldığı,bilgisayar tekniklerin,teknik cihazların iyi kullanıldığı,sahne sanatı kurallarının yerine getirildiği,bir kompozisyon içinde,belli bir senaryoya bağlı kalınarak yapılan gösteri büyük beğeni topladı.Bölüm güzel bir anlayış içinde,samimi ilişkilerle,üretkenlikle daha iyiye gidecektir umarım.Kültür Bakanlığı Hagem'e ve Ege Üniversitesi D.T.M.Konservatuarı'na folklor camiası adına teşekkür ederiz..

Halk Oyunlarımızdaki Yozlaşma

Şevki AKSOY

Folklor Kurumu Bitlis Yöre Öğreticisi

Halk Oyunları; insanlığın varoluşundan beri süzülerek gelen kültür. Birikim ve emek isteyen bu folklor dalı hakkında kim ne kadar ne biliyor? Bu göreceli soruya hemen ve kesin bir yanıt vermek pek kolay olmasa gerek. Arasına televizyonlarda, kutlama törenlerinde, açılışlarda renk olsun diye davul zurna, mey veya kemençe eşliğinde bir grup insanın raksetmesi midir halk oyunu? Değilse nedir o zaman?

Anadolu insanının doğayla mücadelesidir, sevincidir, üzülmesidir, askere gitmesidir, evlenmesidir, hasatıdır, kısaca yaşama biçimidir. Halk oyunlarında dile getirilen, yansıtılan.

Halk oyunları toplumu etkileyen her olayı, kendine özgü biçimde anlatır. Eğlencelerinde, toplantılarında oynadıkları oyunlar birkaç araştırmacı tarafından derlenmeye çalışılmış ve belli kalıplara dökülmüştür. Derneklerde ve okullarda derlenmeye çalışılmış ve belli kalıplara dökülmüştür. Derneklerde ve okullarda bu derlenmiş kalıplara göre ekipler yetiştirilmiştir. Ekipler de köy meydanlarında değil, sahnelerde oyunlarını sergilemişlerdir.

Kent ile kırsal kesim arasındaki fark bilinen bir gerçek. Kentte halk oyunları geleneksellikten uzaklaşıp sahne sanatı haline dönüşüyor. Ancak bu otantiklikten uzaklaştığı anlamına gelmez. Aslına bağlı kalarak büyük kentlerde yapılacak olan Halk oyunları çalışmalarında hocaların oyunu öğretirken birçok noktaya önem vermesi gerekiyor.

Örnek olarak, yaşamında hiç köye gitmemiş, kırsal yaşamı hiç bilmeyen ve görmeyen bir gence ilk önce kırsal yaşamın nasıl olduğu konusunda bilgi verilmeli.

Yöreye özgü (Karakteristik) özellikler öğretilmeli.

• Diyarbakır yöresi halayının, Silivri yöresinin oynaklığı ile oynamaması gerektiği yöreler arasında

iklim ve üretim koşulları nedeniyle farklılıklar olduğu konusu aydınlatılmalı,

• Tavır ve üslup üzerinde durulmalı,

• Ruh, duygu ve düşünce aktarılmalı, oyunların adları öğretilip, ne anlam taşıdığı yaşanan hangi olay üzerine bu oyunun ortaya çıktığı açıklanmalı,

• Yöresel çılgınlıklar üzerinde durmalı,

• Kız ve erkek oyuncuların ayrılan ve benzeyen tarafları açıklanmalı,

• Ekip şefinin, son oyuncunun ve diğer oyuncuların oyun içindeki görevleri ve özellikleri anlatılmalı,

• Yöresel müzik ve giysiler iyi sunulmalı,

Her yörenin kendine özgü oyunun aslında kaynağı çok eskiye dayanan ve bugün modernleşme adı altında maalesef unutulmaya yüz tutmuş zengin-bir kültürün gizlendiği hissedilir. Belki de yüzyıllardan beri az çok değişerek 21. Yüzyıla gelebilmiştir.

Dünyada bu kadar eski ve güzel kültüre sahip milletlerin sayısı son derece az iken ülkemizde her konuda olduğu gibi, halk kültürüne de gereken önem ancak Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra verilmeye başlandı. Cumhuriyet'in kuruluşu ile birlikte halk kültürüne sahip çıkma çalışmalarının ilk adımı olarak 1929 yılında Trabzon, Rize ve Erzurum halk oyunları filme alındı. Bundan sonra en büyük ve geliştirici olay 1932 yılında halkevlerinin kurulması oldu.

Halkevlerinin kurulması ile birlikte devlet politikasına bağlı olarak halk kültürüne sahip çıkma ve bu konuda daha bilimsel ve araştırmaya yönelik çalışmalar başladı. Son derece kısa denilebilecek bir dönemde halkevlerinin sayıları hızla çoğaldı. Halkevlerinin kurulmasından

sonra çeşitli dernek ve kurumlarda konu ile ilgili çalışmalara başlandı.

Çeşitli illerde oyun grupları kurularak günümüze gelinceye kadar bu çalışmalar sürdü. Okullarda, Halk Eğitim Merkezleri'nde, dernek ve kurumlarda teorik ve pratik olmak üzere halk bilimi çalışmaları yapıldı. Halk oyunlarına gösterilen bu ilginin sonucunda halk oyunları öğreticilerinin sayısında aşırı derecede artış meydana geldi.

Aşırı derece diyorum çünkü, bu halk oyunları eğitimcileri gerekli alt yapı ve araştırmadan yoksun oldukları ve yöreleri gereğince tanınamalarından dolayı kendi yorumlarını katarak bazı oyunların değişmesine neden oldular. Bazı figürleri ekleyip, bazı figürleri gözardı ettiler. Bu hareketler de oyunların anlamlarını yitirmesine ve otantiklikten uzaklaşmasına neden oldu. Bu yozlaşmaların bir nedeni de eğitmenlerin yaşantıları boyunca oyunlarını öğrettikleri yöreye hiç gitmemeleri, yörenin yaşam biçimlerini, kültürlerini araştırmayıp, yöre halkının duygularını ruhlarında hissetmemeleridir.

Bu anlayış çerçevesinde halk oyunları hafta sonlarında birer ikişer saat çalışıp, sonra da unutulmaya müsait bir hafta sonu eğlencesine, boş vakit doldurma aktivitesine dönüşmüştür. Bu hatalı yaklaşımlar nedeni ile halk oyunlarındaki yozlaşmaya hiç bir dönemde günümüzdeki boyutlarına ulaşmamıştır.

Halk oyunlarımızın gelişmesine en büyük etken, yarışma ve festivallerdir. Gerçekten de halk kültürüne ilgi duyan gençler için motive edici ve son derece hoşkulu, güzel bir olay yarışmalar. Ancak aynı yarışmalar oyunların yozlaşmasında da etkili olmuştur.

Yaz sezonunda bir haftalık "Uzun Zaman!" süren seçici kurul üyeliği seminerlerinin yozlaşmadaki payı küçümsenmeyecek boyuttadır. Bu seminerlere katılan şahısların halk oyunları ile uzaktan ya da yakından alakaları olmamasına karşın bu süper hızlandırılmış seminerler sonucunda halk bilim uzmanlığı payesi verilerek seçici kurul üyesi olup, değerlendirme masasında karşımıza çıkıyorlar.

Bu şahıslar, yarışmalar esnasında karşılıklarına çıkan ekipleri, aslında otantiklikten çok uzak ve yöresine özgü özelliklerden yoksun bir ekibi belki de müziğinden

hoşlandıkları için dereceye sokuyorlar.

Son yıllara kadar halk oyunları ile ilgili akademik yapının oluşmaması bu alanda yapılan çalışmaların sağlam temellere oturtulmaması her alanda olduğu gibi halk kültüründe de çarpık gelişmelere dolayısı ile de yozlaşmalara neden olmaktadır.

Şu an kişisel görüşüme göre en iyi yarışma organizasyonunu Milliyet Gazetesi "Liselerarası Halk Oyunları Yarışması" adı altında gerçekleştiriyor. Yarışmadaki ekiplerin otantik olması ve yöreler hakkında araştırmalar istemesi, gerçekten kayda değer folklorik kaynaklar bulunup, çıkmasına neden oluyor. Dolayısı ile de halk oyunlarının aslına bağlı kalarak gelişmesinde katkıda bulunuyor.

Ayrıca gençleri motive edip, hakedenleri ödüllendirdiği için genç kuşağımızın kendi kültürü ile kaynaşmasını, kaynaşıp da anlaşmasını, anlaşıp da saygı duymasını sağlıyor.

Bu çalışmalarından dolayı Milliyet Gazetesini kutluyorum.

Ayrıca; T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın Türkiye çapında düzenlediği, birçok ilimizde elemeleri yapılan okullar Dernek, Gençlik Merkezleri ve Üniversitelerarası Halk Oyunları Yarışmalarıyla Folklorumuza yaptığı olumlu katkılardan söz etmemek haksızlık olur kanısındayım.

Peki yozlaşmayı engellemek için neler yapılmalıdır? Belki de anahtar soru bu derece basit bir soru içerisinde. Yozlaşmayı engelleyebilmek için düzenlenen bu seminerlere en az kendisini 15 yıl halk oyunlarına adayın konu ile ilgili eğitim ve araştırmaya sahip kişilerin katılımı sağlanmalı bu koşullar denetlenmelidir.

Ayrıca yarışma kriterleri üzerine seminerler düzenleyerek, tartışmalar yaparak en doğru olanları tespit edip, daha sonra bu seminerler sonucunda konu ile ilgili net kararlar alınarak yarışma ve organizasyonların düzenlenmesi de gerekiyor. Bu görüş çerçevesinde yozlaşmayı engelleyebilmek için halk oyunlarına gönül veren kişi ve kuruluşların konu ile ilgili gereken çalışmaları yapacağı inancı ile saygılarımı sunuyorum.

Bilgi Çağında Türk Halk Müziği

Adnan KOÇ

İ.T.Ü. TMDK Araştırma Görevlisi

Çocuk babasına çekinerek sorar;

'-Babacığım bir şeyin eğer nerede olduğunu biliyorsan o şeyi kaybetmiş olurmusun?'

'-Hayır der babası

Çocuk derin bir nefes çekerek rahatlar,

'-Oh,iyi o zaman,biraz önce saatimi denize düşürdüm de !'

21.yüzyılı büyük umutlarla beklediğimiz şu günlerde kültür ve toplumsal değerlerin küreselleştiği, bilginin ve bilgiye daha hızlı ulaşabilmenin her zamankinden daha önemli hale geldiği dünyamızda,Türkiye'de Türk Halk Müziğinde bilgiyi saklama ve kullanma adı altında yapılan bilimsel çalışma ve gelişmelerin yeterli olmadığı gözükmektedir.

Babadan oğula,ustadan çırağa intikal ettirilmek suretiyle son yıllara kadar günümüze gelebilme başarısını göstermiş kültür ürünlerimiz için, yeni milenyumda tehlike çanları çalmaktadır. Bu ürünlerin sonraki nesillere doğru ve yararlı biçimde aktarılması için, artık bir takım tedbirlerin alınması zorunlu hale gelmiştir. Türk Halk Müziğinin kaynağından gelen ve bildiklerini çeşitli resmi kurumlara taşıyıp buralarda görev alan sanatçı kimliğindeki hocalarımızın gayreti nereye kadar sürecektir? Hiç kimse ölümsüz olmadığına göre , kabul etmek gerekir ki birinci elden öğrenilen şeyler bir kaç nesil sonrasında, iletilen halkalar arasında oluşabilecek çeşitli deformasyonlar neticesinde, bilginin doğru şekilde aktarılmasına bir neden teşkil edecektir.

Resmi ve bilimsel kimlik adı altında yapılan faaliyetlerde de, Türk Müziği tek sesli midir? Palavralarıyla çoğunlukla sadece bildirileri sunan ve orada bulunanların haberdar olduğu, çözüm yollarını aramaktan çok ortaya çıkan sonuçsuz kişisel tartışmaların oluşturduğu neticeler ile bir yere varabilmek oldukça zordur. Ancak tüm bunlara rağmen ortaya çıkabilecek olumlu fikirlerin de yayılamaması ve dolayısıyla toplumsal işlevsellik kazandırılmaması, emeklerin boşa gitmesi anlamına gelmektedir. Özellikle

bu tip faaliyetlerde izlenilmesi gerekli yol hususunda radikal kararların alınması zorunlu gözükmektedir.

Türk Halk Müziği ile ilgilenmeye ve onu sevmeye başlayan konservatuar öğrencilerinin veya halktan farklı kimlikteki bireylerin, istedikleri anda güvenerek rahatlıkla bulmak istedikleri referans kitaplar yada dökümanlar ile ilgili ciddi sıkıntılar mevcuttur. Sözelimi; Türkü notaları almak, elde etmek isteyen herhangi biri, istediklerini gelişigüzel bir kitapçada bulunan metod türevlerini ihtiva eden kitaplardaki, doğruluğa resmi nitelik kazanmamış çalışmalardan yada bu konu ile ilgili arkadaşlarından, dostlarından hocalarından temin etme yoluna gitmektedir. Bu hususta en güvenilir kurum olarak kabul etmemiz gereken Türkiye Radyo Televizyon kurumunun (TRT), son dönemde bazı yörelerden derleyip yayınlamış olduğu çalışmalar hariç, notalar ile ilgili yayını bulunmamaktadır. Bunun böyle olmasının yanısıra kendi bünyesinde görev yapan özel anlaşmalı (akıtlı) sanatçılara dahi emisyonlar haricinde nota, ses kayıtları vb. kaynaklarını vermemektedir veya verememektedir. TRT müdürü, notaların kopya yoluyla dahi olsa radyo binasından dışarı çıkarılmasının yasak olduğunu ve bilimsel çalışmalar için ihtiyacı olanların resmi yazı ile sadece belirli sayıda (10 ile 20) olabileceğini söylemektedir. Böylece bu işlemler,birinci kaynaktan yararlanmak isteyen amatör veya profesyonel bir çok kişinin önünü kapatmaktadır. Bu üniteden yeterli desteği bulamayan potansiyel güç yanlı alanlara kaymakta ve sonuçta her iki tarafta kaybetmektedir. Bu yüzden bilgi çağında öncelikle konu ile ilgili materyallerin bir şekilde saklanması ve gerektiğinde rahatlıkla bulunup kullanılabilmesi için gerekli ünitelere ihtiyaç olduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Kurulacak olan araştırma merkezi, öncelikle çeşitli konularla ilgili tesbit ve tasnif işlerini hallettikten sonra gerekli yayınları yayınlamaya ve çeşitli destek unsurları ile bu işlemleri takviye etmeye başladığında, zaman içerisinde olumlu çalışmalara doğru bir kreşendo açmak ve onu en azından o seviyede tutmat zor olmayacaktır.

Özetle istenildiği anda bulunamayan ve kullanılamayan bilgi, bilgi değildir. Tıpkı yerini bildiğiniz ama erişemediğiniz, elde edemediğiniz bazı şeyler gibi.

Halk Oyunlarının Bireyin Gelişimine Etkisi

Cüneyt BEKAR

Ege Üniversitesi DTKM Türk Halk Oyunları Bölümü Öğretim Görevlisi

Günümüzde kültür hazinemizin en canlı ve halk sanatlarımızın yegane bir parçası olarak kabul gören HALK OYUNLARI 'mız, içinde yaşadığı toplumun karakteristik yapısını, o toplum bireylerinin ortak duygu,düşünce ve davranışlarını sergiliyor olması sebebiyle kişinin kendi iç dünyasını aydınlatan özelliğe ve değişmez bir güzelliğe sahip olarak geleneksel sanatlarımız içerisinde yerini almaktadır.

Halk oyunları eğitim faaliyetleri ile bireyin temel hareket becerilerini kazanabilmesi,sosyalleşmesi açısından boş zamanlarını değerlendirme ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanabilmesi, çalışmalar sırasında eğitmenler tarafından ona sağlatılır.

Halk oyunları eğitimi sayesinde birey kendini tanıma ve tanıma fırsatını bulacak, yeteneklerini belirli bir süre dahilinde geliştirecektir. Bu uğraşların yanında,ayrıca,bedensel bir aktivite sergileniyor olması sebebiyle de vücudunu ve sağlığını korumasını bilecek,organizmasını en iyi biçimde kullanmayı kendi başına öğrenecektir.

Halk oyunu adım ve hareketlerini başarı ile yapabilmek için,halk oyunu çalışma faaliyetlerine yönelik egzersizler yaparak vücutta devamlı bir etkileşimin olması gerektiği bilinmektedir. Bu nedenle hareketlerin uygulanması aşamasında gerekli olan fiziksel verim gücünün sağlanması ve geliştirilmesi için gerekli hareketler dizisinin yaratacağı etkiler ve oluşturacağı sonuçlar önceden tespit edilip sonra belirli bir program dahilinde uygulanmalıdır.

Gerçekleştirilen halk oyunları çalışmalarında mükemmel bir seviyeye ulaşabilmesi için bireyin;

- Vücut Eğitimi (vücut tanıma-belirli bir kondisyon ve performans kazanma, vücut bölümleri arasında koordinasyonu sağlama...)

- Hareket Eğitimi (öncelikle adım yapısı ile ilgili genel bir bilgilendirme,daha sonra da ritmik kalıp bütünlüğü içerisinde adım çalışması...)

İçerikli iki aşamalı süreçte başarıya ulaşması sağlanmalıdır.

Bu iki aşamalı süreci Psikolojik Eğitim / Sosyal Eğitim / Kültürel Eğitim aşamalarından oluşan yeni bir eğitim dönemi izleyecek ve bireyin gelişimi tamamlanmış olacaktır.

Halk oyunları faaliyetleri sırasında çalışma yapan grupta yer alan bireyler arasında genel çalışma havasının paylaşımı ve grup üyelerinin birbirleri ile dayanışma unsurlarını içeren adaletli bir yapının hakim olması gruptaki her bireyin sosyal olarak olumlu yönde etkilenmesine imkan verecektir.Ayrıca ahlaki değerlerin gelişiminin de bu yapı içerisinde mümkün olabileceği unutulmamalıdır. Böyle bir ortamda oyuncu topluluğu,sadece oyun kültürünü kazanmakla kalmayacak, aynı zamanda eğitimin gereği olan diğer özellikler (psikolojik,kültürel,bedensel....) bakımından da eğitilmiş olacaktır.

Unutmamak gerekir ki; her bireyin sevgi, güven duyma,kendisine sahip olunduğunu hissetme duygularına zaman zaman ihtiyacı bulunmaktadır. Bireyin kendini rahat ve güvende hissederek hareket etmesi sosyal ortamının da iyi bir öğrenme ve algılama bütünlüğü içerisinde sürmesini mümkün kılacaktır.

Bilinmektedir ki; Halk oyunları'nın sosyal amacı,bireyin oyun yeteneğini kendisine tanıtmak ve onu geliştirebilmesine olanak hazırlamaktır.Verilecek eğitimin amacında ise,bireyin ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceriyi nerede ve nasıl kazanabileceğini ona kusursuz bir şekilde öğretmek ve sürekli değişen toplum koşullarına göre uyum sağlayabilmesine olanak hazırlamak yatmaktadır. Yine bilinmelidir ki; gelişim dönemlerinde iyi bir sosyal eğitim alamamış olan bireyler ve bu bireylerin oluşumundan meydana gelen toplumlar siyasal, ekonomik ve kültürel açılarından ileri bir seviyeye gidemeyecekleri gibi uluslararası platformlarda da asla yer edinemezler

2000'li yılları karşıladığımız şu günlerde eğitim-öğretim sürecinden geçmemiş bir kimsenin kendi kendine yetişme olanağı mükemmel derecede olsa bile, kendi başına tam olarak bilgi ve becerisini geliştirmesi ve de olası sorunları çözme gücünü arttırması olanaksızdır. Özellikle,büyük bir değişim hızı gösteren bir dünyada yaşıyor olmamız bizlerinde süratle değişen davranış biçimlerini sergilememizi sağlayacak eğitim-öğretim süreçlerinden geçmemizi zorunlu kılmaktadır.

Çünkü,Halk oyunları başarılı bir grup dinamiği ve gündün güne kendisini erişilmez kılan bir kültür mozaigi içerisinde birbirine yakın ve uygun olan bireylerin bir araya getirilmesi ile olumlu sonuçlar verebilmektedir.

Diyarbakır Seyirlik Oyunları ve Seçme Manileri

Ahmet ALINCA

Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuarı Türk Halk Oyunları Bölümü Öğrencisi

● Seyirlik Oyunlar

Yöremizdeki seyirlik oyunlar; daha çok köy meydanlarında düğün, nişan, sünnet vb. gibi özel günlerde oynanmaktadır. Genel olarak köylü halk arasında şakalaşma ve buldukları topluluğa neşe katma amaçlıdır. Oyunun öyküsüne göre değişik kılıklara girip, takma eşyalar kullanıp ve farklı araç gereçlerden yararlanarak izleyenlere beğendirilmeye çalışılır. Bir rivayete göre de bu oyunlar yöredeki bolluk zamanları yapılan törenlerin kalıntısıdır.

Geçmişte gerçekleşen olaylar, doğadan etkileşim, dini inançlar, hikayeler ve yaşananlardan derlenip belli bir formda ve uygun müzikle sahneleme olayıdır. Bunlar yöresinde halen eski canlılığı korunarak oynanır.

Kurt-Kuzu

Yörenin geçim kaynaklarından biri tarım diğeri ise hayvancılıktır. Çobanların koyunları otlatmak için dağlara götürmesi ve dağlarda karşılaşılan zorlukları konu alan bir seyirlik oyunumuzdur. Hayvanlara en büyük bela kurtlar olmuştur. Kurda karşı çobanlar av tüfeği taşıyıp köpekler beslemişlerdir. Bu oyunda koyunları otlatan çobanın yatmasını ve köpeğin sürüden uzaklaşmasını fırsat bilen kurdun sürüye saldırıp bir kuzuyu heba etmesi işlenmiştir. Daha sonra kurdun, koyunun tadını alıp bir daha döneceğini düşünüp pusuya yatan çoban ikinci saldırısında kurdu av tüfeğiyle öldürür. Bu oyunda zurna belli ezgileri çalarken davul ritmi serbesttir.

Kelek

Sözlük karşılığı nehirde taşımacılık için kullanılan bir araçtır.

Yörede eski dönemlerde yakacak olarak odun kullanılmaktadır ve nehrin karşı tarafına geçip odun toplama olayı, sahneye **Kelek Oyunu** olarak uygulanmıştır.

Bir aile toplanıp, keklele nehrin karşı kıyısına odun toplamaya giderken gelinlerinin azgın sulara düşüp boğulmasının ardından ağıtlar yakılıp bu afete karşı sitemler dile getirilmiştir.

Oyun esnasında keleşe yön vermek için iki adet kürek kullanılır.

Oyunda duygusal bir ezgi ve serbest ritim kullanılmıştır.

Çömçe Gelin

İlkbaharda yağmurun yağıp dinmesinin ardından yöre gençlerince gruplar halinde oynanan oyunlarımızdandır. Zayıf, cılız anlamına gelir. Tahtadan, ağaç parçasından bir insan iskeleti benzetmesi yapıлып üzerine değişik renkte bezler sarılarak ev ev dolaşılıp türküler eşliğinde bulgur, yağ ve ekmeğin istenmesi olayıdır. Gençler aldıkları bu yiyecekleri yedikten sonra kolkola oyunlar oynar ve halay çekerler.

Oyunlar esnasında maniler söylenirken, duygusal bir ezgi ve serbest ritim kullanılmıştır.

Oyunda söylenen mani;

*Çömçe gelin ne ister,
Allahtan yağmur ister,
Ekmeğin ister, su ister,
Bulgur ister, yağ ister.*

● Maniler

Yörede maniler halkın çeşitli duygu ve düşüncelerinin ifade şekli olmuştur. Genç kızları ve delikanlıları biraraya getiren düğün, nişan, ve özel günlerde daha çok dile gelmiştir. Yöre halkı yaşanan olayları ya da anlatılmak istenen en kolay şekilde maniyle ifade etmişlerdir. Manilerde son iki mısra da bu anlatılmak istenen duyguya ayrılmıştır. Hemen, hemen her olaya ait mani bulmakta mümkündür.

- Güllü'm gider bostana
Gül doldurur fistana
Korkharam yağmur yağa
Mantin çarşaf islana
- Ayağında kundura
Belinde şal kuşağı
Her gün gel burdan savuş
Çatlasın el uşağı (1)
- Esmer bugün ağlamış
Ciğerimi dağlamış
Kara kaşın üstüne
Siyah puşi bağlamış (1)
- Esmerin ağı gerek
Alnında dağı gerek
Yari esmer olanın
Zencirden bağı gerek (1)
- Esmer bugün toydadır
Kesimi ne boydadır
Ne kadar esmer varsa
Hepsi bizim soydadır(1)
- Dicle etrafı bostan
Bir ziyan gelmez dosttan
Aklım başımdan gidi
Yari gördüğüm zaman (2)
- Dağda duman yeri var
Kaşta keman yeri var
Çöz göğsün düğmesini
Sende güman yeri var (2)
- Elmada al olaydın
Selvide dal olaydın
Bana göre yar mi yok
İstedim sen olaydın (2)
- Elma al olanda gel
Ayva nar olanda gel
Hasta düştüm gelmedin
Bari can verende gel (2)
- Ay doğar kamerinden
İnce bel kemerinden
Susamışam bir su ver
Ak gerdan damarından (2)
- Diyarbakır bedendir
Suyu güzel nedendir
Hergün akşam gelen yar
Bugün gelmez nedendir (2)
- Diyarbakır diyarım
Yar yitirdim ararım
Gelen geçen yolcudan
Hergün seni sorarım (2)
- Diyarbakır dört köşe
İçinde billur şişe
Mevlam sabırlar versin
Yarinden ayrılmışa (2)
- Sarı çitin çinçini
Öpem ağzın içini
Aklım başımdan gidi
Yari gördüğüm zaman (2)
- Urfakapı bağlıdır
Yarım kıraç dağlıdır
Ben yarime kıyamam
Yarım küçük çağlıdır (2)
- Yeni kapı bahçalar
Yar oturmuş saz çalar
O yar bana bakanda
Yüreğimi parçalar (2)
- Mardin kapı şen olur
Dibi değirmen olur
Buralarda yar seven
Mutlaka verem olur (2)
- Dağkapısı taşlıdır
Yarım kara kaşlıdır
Ben yari tanırım
Kıvır kıvır saçlıdır (2)
- Ocakta duman olur
Gün olur zaman olur
Diyarbakır karpuzu
Her yerde yaman olur (2)
- Karpuz kestim sulandı
Yedim başım aldandı
Kırılası kollarım
İnce bele dolandı (2)

(1) Türkiye İş Bankası 1995 - Ankara
(2) Diyarbakır Halk Oyunları ve Giysileri 1994 - Ankara

Şanlıurfa Halk Oyunları

Abuzer AKBİYİK

Folklor Araştırmacısı

Şanlıurfa Halk Oyunları genellikle davul zurna eşliğinde oynanan halaylardan meydana gelir. Bunun yanında yine davul zurna eşliğinde oynanan kol oyunları, kaval eşliğinde oynanan sözlü halay oyunları, tef eşliğinde karşılıklı ve gruplar halinde oynanan oyunlar ile keman, cümbüş ve darbuka eşliğinde oynanan oyunlar da vardır.

Oyunlarımızın çoğunda halkımızın neşesini, yasını, aşkını, biçareliğini, yakarışını, Allah'a yalvarışını, kıskançlığını, mertliğini görmemiz mümkündür.

Şanlıurfa'da oynanan oyunlar şu şekillerde sınıflandırılabilir.

Oynanış Düzenine Göre

Halay türü oyunlar

Girani, Tek ayak, Çüt ayak, Üç ayak, Beş ayak, Tergi, Soseh, Düz, Abvari, Teşi gibi oyunlar örnek olarak gösterilebilir. Bugüne kadar halay oyunlarına örnek Şanlıurfa yöresinde oynanan 86 oyun ismini, bunlardan büyük bir kısmının müziği ve figürlerini de tespit etmiş bulunmaktayız. Esasında bu oyunların kapsamlı bir çalışma ile tespiti ve arşivlenmesi gerekmektedir.

Karşılıklı oynanan oyunlar

Değenek Oyunu, Kılıç Kalkan Oyunu, Pıçah Oyunu sayılabilir.

Oyunlarda Çalınan Çalgılara Göre

Davul zurna eşliğinde oynanan oyunlar

Girani, tek ayak, üç ayak, tergi, teşi oyunları örnek olarak gösterilebilir. Genellikle Şanlıurfa Merkez, Bozova, Siverek ve Hilvan ilçelerinde oynanan oyunlar davul zurna eşliğinde oynanır.

Kaval eşliğinde oynanan oyunlar

Bu oyunlara Şanlıurfa'nın Akçakale ve Harran ilçesi ve köylerinde rastlanır. Kavalı çalan kişi aynı zamanda arada bir kavalı keserek oyunun türküsünü söyler ve tekrar kaldığı yerden kavalı ile devam eder. Bazen de kavalcı, oyunculardan zengin birinin yanına gelir ve oyunun ritmine göre o kişiyi öven dörtlükler söyler, o kişi de kavalcıya bahşişini verir, eğer bahşişini az verir veya hiç vermezse kavalcı o kişiyi yerici dörtlük söyleyerek bahşişini vermeyeni küçük düşürür. Bu oyunlara örnek olarak da Soseh ve Çüt ayak oyunu gösterilebilir.

Def eşliğinde oynanan oyunlar

Genellikle tasavvuf kökenli oyunlardır. Tek kişinin oynadığı, iki kişinin karşılıklı oynadığı ve dizi halinde bir grup halinde oynanan oyunlar vardır. Bu oyunlar Şanlıurfa Merkez ve bazı köylerde "El defî" denen özel yaptırılmış defler eşliğinde oynanır. El defî Peygamber Efendimiz'in Mekke'den Medine'ye hicretî sırasında Medine'ye gelişinde Medinelilerce sevinçlerini ve coşkularını dile getirmek için kullanılmıştır ve Peygamberimiz'i öven ilahiler söylenmiştir. Bu kaynaktan esinlenerek Şanlıurfa'da El defî eşliğinde oyun oynanırken müziğin ritmine uygun ilahiler de söylenir. Bu oyunlara örnek olarak da Menduhi, Mevlayî oyunları örnek olarak gösterilebilir.

Keman, cümbüş ve darbuka eşliğinde oynanan oyunlar

Bu oyunlar genellikle kadın düğünlerinde ve davul zurna çalınmasının müsait olmadığı gece eğlencelerinde oynanır. Bu oyunlara örnek olarak çiftetelli oyunu gösterilebilir.

Şehir ve köylerde oyunlar en çok düğün, nişan, kına, asker uğurlama gibi törenlerde oynanır. Köylerde düğünler günlerce sürer ve varlıklı kişilerin düğün evine beraberlerinde

davul zurna getirmeleri adeti vardır. Bu nedenle geniş köy meydanlarında birkaç davulun birlikte çalındığına sık sık rastlanır.

Köylerde oynanan halaylarda kadınlar ve erkekler birlikte gruplar oluşturduğu gibi erkeklerin baş tarafta, kadınların ise son tarafta ayrı ayrı oynadıkları da görülür. Köylerde oynamak üzere meydana gelen yan yana dizilmeye "Govent" adı verilir.

Oyunun içinde uyulması gereken bazı kurallar vardır. Mesela, oyunun oynandığı sırada başa geçilmesi çok ayıp karşılanır, başta oynayan kişiye hakaret sayılır. Ancak düğünün sahibi, kirve ve yaşlı kişilerin oyun esnasında başa geçmesi hoş karşılanır. Oyunlarımızın birçoğunda vakar ve ciddiyet hakimdir. Oyun esnasında gülünmesi tasvip edilmez.

Davul Zurna Eşliğinde Oynanan Şanlıurfa Halk Oyunlarından Bazıları 1 Girani

Bu oyuna ağırlama da denir. Ritmik olmayan ve ağır hareketlerle oynanan bir oyunumuzdur. Düğünün kirvesi çoğu kere oyuncularla birlikte girani oyununu oynar ve tekrar yerine oturur. Bu oyun, ayaklar dizden kırılarak davulun ritmine uygun olarak ağır ağır oynanır.

Düz

Basit fakat çok ritmik hareketlerden oluşan bir oyunumuzdur. Oyuncular davulun ritmine uygun hareketler yaparlarken hafifçe omuzlarını oynatırlar. Köylerde "govent" kurulduğunda genellikle "düz" oyunu oynanır. Bazen "düz" oyununun sonuna doğru figürleri hemen hemen aynı olan fakat ayak hareketleri biraz farklı olan "Çeçen kızı" oyununa geçilir. Düz oyunun içinde başta oynayan kişi ortaya çıkarak maharetini sergiler, davulcu da o kişiyle birlikte çeşitli oyunlar oynayarak oyuna ayrı bir hava verir.

Tek Ayak

Şanlıurfa'da sevilerek oynanan oyunlardan biridir. Oyuna başlarken sol ayak topuğuyla yere bir defa vurularak başlandığından bu oyuna "tek ayak" oyunu denmiştir. Bu oyunun "Derik" isminde çok güzel bir kız için yakılan türküden çıktığı yaşlılarımız tarafından anlatılmaktadır. Derik, çok güzel bir kızdır ve çok güzel de oynar, oynarken kuş kadar hafif, çekirge kadar çevik hareketler yapar, güvercin gibi süzülür, Derik'in bu oyunlarına herkes hayran kalır ve düğünlerde Derik aranır. Derik o düğüne gelmediğinde düğün sahibi üzülür, şu türküyü söyler:

*Derik gilde bir kuş var
Kanadında nakış var
Toy'a derik gelmedi
Elbet bında bi iş var
Kımil*

Kımil, haşere türünden bir böcektir. Kımil'a "süne" de denir. Sürüler halinde gelip, buğday daha süt halindeyken onu emer ve sütü emilen başak bir daha dolmaz. Yani buğday artık ölmüş olur. Bir yıl boyunca sürüp ektiği, elleriyle temizlediği tarlasında tek umudu olan buğdayın kımil tarafından yenmesi çiftçiyi perişan eder, bir yıl boyunca kurduğu bütün hayalleri yıkılır, umutlarını yok eder. Kımillarla birlikte evlilikler, başlık paraları, cep harçlıkları, bayramlıklar da yok olur.

Kımil, çok enteresan bir böcektir, taş ile ezsen ezilmez, ateşe atsan yanmaz, buzluğa koysan donmaz. Bu bakımdan kımillarla mücadele çok zordur. Perişan olan köylü bu durumda bile umudunu kaybetmemeye çalışır ve kımillarla mücadeleye başlar. Kımilları toplamak için özel elekler yapılır ve başaklara vurularak kımillar toplanır. Daha sonra da eleklerle toplanan bu kımillar torbalara konulur. Yerlere düşen kımillar ise toprak eşilerek tek tek toplanır. Bu şekilde kımillarla mücadele de çok zordur ama tek çaredir. Bu oyunda Şanlıurfalı'nın azmini ve mücadelesini görmek mümkündür.

İşte bu kımil böceğinin getirdiği felaket, kımil üzerine türküler yakılmasına sebep olmuş, kımillarla mücadele mizansenleri içeren "Kımil Oyunu"nu ortaya çıkarmıştır.

İki Ayak (Diniğ)

Şanlıurfa düğünlerinde oynanan oyunlardan biridir. Oyunda sol ayakla iki defa yere vurma hareketi olduğu için bu oyuna "iki ayak" oyunu denmiştir. Oyunun birkaç bölümden oluşan figürleri vardır. Çok ritmik ve göze hoş gelen figürleri içerir. Oyunun devamında sol ayak topuğuyla yere iki defa vurulduğunda omuzlarda bu topuk hareketlerine uygun olarak oynatılır. Oyunun bölümleri içerisinde sağ ayakla sol ayak dibine vurma, sağ ayakla geriye doğru vurma, sağ ayakla sol ayak önüne vurma gibi bölümler vardır. Yine bu oyunun içinde oyuncuların birlikte yukarıya doğru sıçrama hareketleri vardır.

Terge (Türk-i Tergi)

Bu oyuna yöremizde, Türk-i Beraza da denilmektedir. Terge oyununun Suruç Ovası'nda halen yaşamakta olan Alaaddin Keykubat'ın torunları olan Alaaddin aşiretinden çıktığı söylenmektedir. Bu oyun göçebe Türkmen aşiretlerinden çıktığı için Türk-i Tergi denilmektedir. Zengin kültürümüzün birçok özelliklerini taşıyan bu oyun kardeşliği ve sevgiyi simgeler. Bu oyunun da birkaç bölümü vardır. Bölümler arasında kesiklik yoktur ve birbirlerini tamamlarlar. Oyunun son bölümünde "Seylani" oyununun figürleri vardır.

Urfalıyam Ezelden

Ritmik ayak hareketlerinin üzerine kurulu bir oyunumuzdur. Çok kolay gibi görünmesine rağmen, figürleri yapabilmek için, ritmik bir vücuda sahip olmak gerekir. "Urfalıyam ezelden" türküsünün müziğiyle oynanır. Oynanırken vücudun ayak hareketlerine uygun olarak ellerin sağa ve sola doğru sallanmasıyla başlanır ve vücut da buna uygun olarak sağa ve sola doğru hafifçe yatar.

Abravi (Lorke)

Bu oyun bölgenin tamamında oynanır. Sağ ayakla başlayan bu oyun sol ayağın yere vurmasıyla devam eder. Yine sağ ayağın yere vurmasıyla sol ayak, sol ayağın yere vurmasıyla da sağ ayak ileri doğru savrulurak devam edilir. Oyunun diğer bölümlerinde bu hareketleri oyuncular yerlerinde durarak yaparlar, önce sağa daha sonra da sola parmakları üzerinde sıçrayarak yükselirler. Oyun çok hareketli ve ritmik ve genellikle bütün oyunların sonunda oynanır.

Soseh

Yöremizde çok sevilerek oynanan bir oyundur. Kaval veya davul zurna eşliğinde oynanır. Doğru vaziyette başlayan oyun, oyuncuların eğilmeleri şeklinde devam eder. Oyuncular eğildiklerinde sağ ayak topuklarıyla yere vurular ve sol ayaklarını ileriye doğru çıkarırlar. Daha sonra yine doğrulup oyunun esas figürlerine geçilir.

Değenek Oyunu

Bu oyun dört kişiyle oynandığından yöremizde bu oyuna "Dörtlük" "Dörtü Fasil" oyunu da denir. Oyun birçok zor figürü kapsadığından ancak usta oyuncular tarafından oynanabilir. Oyun ağır hareketlerle başlar ve sona doğru çok hareketlenir. Değenek oyunu çeşitli bölümlerden oluşur. Bazı bölümlerini dört kişi birlikte oynar, bazı bölümlerinde ise oyuncular teker teker maharetlerini sergilerler. Dört kişi birlikte oynarlarken oyuncular oyunu en iyi bilen ve yaşça büyük olanın gözlerine bakarak hareketlerini birlikte yapmaya çalışırlar. Oyunun sonuna doğru dut ağacından özel olarak yaptırılan değenekler ortaya atılır ve her oyuncu eline değenek alarak karşılıklı olarak döğüşürler. Oyunun sonunda oyuncular ellerindeki değenekleri bırakarak kucaklaşırlar.

Milli Eğitim Sistemi İçinde “Müzik Öğretmeni”nin Yeri ve Önemi

Yrd.Doç. Burhan TARLABAŞI

İ.T.Ü. TMDK Nefesli Çalgılar Anasanat Dalı Başkanı

**"Öğretmenler!
Cumhuriyetin fedakar muallim ve mürebbiyelerini
sizler yetiştireceksiniz;ve yeni nesil sizin eseriniz olacaktır;
Eserin kıymetli, sizin maharetiniz ve fedakarlığınız derecesiyle
mütenasip bulacaktır."**

M.Kemal ATATÜRK

Atatürk'ün, öğretmenler için söylediği bu anlamlı sözlerden,Milli Eğitim Sistemi içinde görev yapan ya da yapacak olan tüm eğitici ve öğreticilerin ne denli bir yer ve öneme sahip olması gerektiği hususları açıkça anlatılmış bulunmaktadır.Bu anlamlı,veciz sözlere ek olarak; "HERKES ALİM OLUR-MUALLİM OLMAZ" ...gereğinin üzerinde durulmasının zorunlu olacağı görüşümdedir.Şöyle ki: Bir öğretmen

- Öğrenciyi,öğretilen konunun içine çekmesini bilmeli, bu bağlamda, kendisine her tür sorunun sorulabileceği hissini uyandırabilmelidir. Sözelimi; "Aman, şu ders ne vakit bitecek ..." diye dua edenleri derse aktif olarak katılımını sağlayabilmeli, bir sonraki derse kadar heyecan verip özendirmelidir.

- Öğrencilere anlatılabilecek sohbetli fıkralarla, dersin amacı önde tutularak, buna ilişkin aktivite sağlanabilmelidir. Sözelimi; öğrencilere, "İnşallah öğretmenim bana da ödev verir..." his ve sempatisini uyandırabilmelidir.

- "Başarılı öğrenciler,nasıl olsa başlarının çaresine bakar, başarısızlar da zaten adam olmazlar..." mantığı ile hareket edilmemelidir.

- Öğrencilerin,farklı tempodaki beceri - yetenek ve öğrenimlerini yerinde ve zamanında çok iyi belirlemeli, başarılı - başarısız ayrımı kesinlikle yapılmamalıdır.Örneğin;çoğu zaman başarılı diye

düşünülen öğrenciler,başarısız da olabiliyorlar.Bu nedenle,öğrencilerin tutarsız davranışları genelde baz alınmamalıdır.Öğrenciye olan güven ve övgü önde tutulmalı,yerine göre ödüllendirilmeli,onların düşüncelerine değer verilip önemsenmelidir.

Bunların dışında bir öğretmen,dersin süresini de iyi kullanabilmelidir. Bunun için henüz eğitim - öğretim dönemi başlamadan önce, anlaşılır kural ve yöntemlerle düşünülp hazırlanmış müfredatlarını,her sınıf için ayrı ayrı içerikte,basitten güççe,çok iyi belirleyip örneklerle oluşturmalıdır.M.E.Sistemi içinde,bilim ocağının gerektirdiği plan ve programlara göre kendini sürekli yenilemeye çalışan,araştırmacı,çalışkan,başarılı öğretmenler,M.E.B,'nca da ödüllendirilmelidir.

Türk Milli Eğitim Sisteminin,1973'te 1739 sayılı yasa ile ,ÖRGÜN ve YAYGIN adı ile iki bölüm altında toplandığı bilinmektedir.

ÖRGÜN eğitimin ilk basamağını oluşturan "Temel Eğitim"; temel bilgi,beceri tutum ve alışkanlıkları kazandıran,bireyleri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştiren,üst öğrenime hazırlayan bir eğitim şekli olduğunu biliyoruz. Ne var ki ,1739 sayılı yasa,öğretmenliği özel ihtisas mesleği olarak tanımlamasına karşın,son yıllarda her fakülteden mezun olanlar,kısa dönemli pedagojik formasyon kurslarından geçerek öğretmenlik hakkına sahip

"Öğretmen Eğitimini Tanıma Konseyi"nin onayı olmadıkça ,öğretmen olabilme hakkını hiç kimse bizdeki gibi kolaylıkla sağlayamamaktadır.

1997'de ,4306 sayılı yasa ile yürürlüğe giren sekiz yıllık kesintisiz temel eğitimin ilgili programlarında, sayısız sorunların yaşandığı bilinmektedir. Konuya,müzik açısından bakıldığında,Milli Eğitim sistemimiz içinde nitelikli, bilgili, çağın gerekleri doğrultusunda yetiştirilecek olan müzik öğretmenlerinin, kurulacak olan müzik fakülteleri ya da konservatuvarlardan tercih edilmesi, aynı zamanda devlet politikasınca da benimsenmelidir.

Müzik öğretmenleri, bireylerin toplumsallaşma sürecinde yeteneklerin gelişmesine kaynaklık eden, insan ilişkilerinde dayanışma ve kaynaşmayı sağlayıp kazandıran, sanat yoluyla etkin konuma hazırlayıp sergileyen bir kılavuz konumundadırlar. Müziğin, çok sesliliğe doğru yürüyen dev adımlarında, Atatürk'ün çağdaş düşünüy çizgisinde yetişecek olan müzik öğretmenlerinin, Milli Eğitim sistemimiz içindeki yer ve öneminin, özellikle müziğin kalitesi açısından olan yer ve önemi yadsınamaz bir gerçektir.

Atatürk'ün düşünce çizgisinde, 3206 sayılı yasa ile desteklenen sekiz yıllık kesintisiz eğitimin ölçütlerinde yetiştirilecek olan öğretmenlerin; çağdaş - laik, bilime önem veren tarzda oluşturulan eğitim politikasına uyum sağlanması düşünülmüştür. Atatürk ilke ve yenilikleri doğrultusundaki bu politikanın, amacına ulaşmasında gerekli aksaklıkların giderilerek, zamanında önlemlerin alınabilmesi temennilerimizdendir.

Bilim,öğretmenle gerçekleşir; öğretmensiz, başarılı bir eğitim planı düşünülemez. Eğitimin olmadığı yerde öğrenim de olmaz.Herkes, her şeyi kendi isteği doğrultusunda öğrenirse bunun adı eğitim olmaz. Eğitim, sürekli değişim, öğrenme ve kişilik bulma olgusudur.

Müzik alanındaki değişimin mimarları öğretmenlerdir. Milli eğitimin kılavuzları sayılan öğretmenler kuşakları, onur verici, bilgili, yeniliklere açık, becerileri doğrultusunda insanlığa kazandırılabilmesinde ,en etken ve belirleyici rolü üstlenmiş durumdadırlar. Müziğin mükemmelliği, kaliteli müzik öğretmenlerinin yetiştirilmesi derecesine bağlıdır.

İnsanoğlunun,ortak dili sayılan müzik,ırk - din - dil -cinsiyet - okumuş - cahil -zengin -fakir ayrımı gözetilmeksizin tüm insanlığın hizmetine sunulmuş bulunmaktadır. Önce aileden, geleneksel usta-çırak ilişkisinden, ilkokuldan başlayıp, daha sonra ulusallığa, çağdaşlığa ve evrenselliğe uzanan yolda hızla ilerleyen müzik, kuşaklara değer - takdir duygularının kazandırılmasında, müzik öğretmenin ortaya koymuş bulunmaktadır.

**Bilim,öğretmenle gerçekleşir;
öğretmensiz, başarılı bir eğitim
planı düşünülemez.
Eğitimin olmadığı yerde
öğrenim de olmaz.
Herkes, her şeyi kendi isteği
doğrutusunda öğrenirse
bunun adı eğitim olmaz.
Eğitim, sürekli değişim, öğrenme
ve kişilik bulma olgusudur.**

Sonuç olarak; Milli Eğitim sistemimiz içindeki müzik öğretmenin yer ve öneminde; hükümetlerin oluşturacakları politika doğrultusunda; Cumhuriyetin temel niteliklerin yeterince öğretilmesi, ezbere dayalı bir öğretimin bertaraf edilmesi, yaratıcı - eleştirel düşüncelerin geliştirilmesi, böylelikle eğitime yeterli ve gerekli katkının kazandırılması gibi bir çok hususların yeniden gözden geçirilip değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

Bildiri konusundaki diyeceklerimi, Atatürk'ün şu yüce sözleriyle bitiriyorum."Bir milletin yeni değişikliğine ölçü, müzikte değişikliği kavrayabilmesidir; milli ince duyguları, düşünceleri anlatan yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir an önce modern kurallara göre işlemek lazımdır."

KAYNAKLAR

- 1- Çağdaş Eğitim Dergisi,Tekişik Yayıncılık A.Ş.,Vebotset Tesisleri Ankara 1999 (Sayı:250,251,252)
- 2- Filiz Ali," Müzik Eğitimi ve Sorunlarımız",Cem Yayınları,İst.1987
- 3-Fehya Talay " Musiki Tarihi",Orhan Mete ve Ortağı Koll,Şti.Matbaası, İstanbul 1959.
- 4- Sun Muammer,"Türkiye'nin kültür - Müzik ve Tiyatro Sorunları",Kültür Yayınları, Ankara 1969.
- 5- Edis Bedri,"İlk Têdrisat Düsturu",İstanbul,Vakıf Matbaası,1933.
- 6-Çapoğlu Zeki,"Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi"İst.A.Akyol,Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı,1996
- 7- Ali Uçan,"Müzik Eğitimi",Güzel Sanatlar Eğitimi,Eskişehir Anadolu Üniversitesi açık Öğretim Fakültesi Eğitim Vakfı,1996.
- 8- Say Ahmet,"Müzik Tarihi",Müzik Ansiklopedisi Yayınları,Ankara,1994

Mavi, Van Gölü'nde Bir Başkadır

Eda BAKKALBAŞI

İ.T.Ü TMDK. Türk Halk Oyunları Bölümü 2. Sınıf Öğrencisi

Mavi Van Gölü'nde Bir Başkadır

Şöyle Der Yaşar Kemal

“Dünyada hiçbir göl, hiçbir deniz, hiçbir su Van Gölü'nün Maviliğinde olamaz.”

Van Gölü denince akla hemen Akdamar Adası geliyor. Adadaki kilise, 900'lü yılların başında Kral Gogik tarafından yaptırılmıştır. Bu kilise ermeni işçiliğinin en usta örneklerinden biridir. Mimari ise Keşiş Manuel'dir.

Haç biçimindeki kilise üç girişli ve dört kollu'dur. Birçok ayrıntılı kabartmalarla bezenmiştir. Kabartmalardaki figürlerde ise İncil ve Tevrat'tan alınan temalar işlenmiştir.

Bir rivayete göre Adanın isminin oluşumu şöyledir; Yemyeşil badem ağaçlarıyla kaplı olan bu ada keşişlerin olduğu için yabancıların adaya ayak basması çok güçtür.

Dediği dedik olan Başkeşiş'in dünya güzeli bir kızı varmış. Adı Tamara olan bu kızı diğer keşişlerin kızları çok kıskanırlarmış. Bir de adanın karşısında Gevaş yakınlarında yüzücülükte çok usta olan bir delikanlı yaşarmış.

Günün birinde bu delikanlı yüzerken adaya iyice yaklaşır ve merakını yenemeyerek adaya çıkar. Saklanmış durumda çevreyi incelerken Tamara'yı görür ve içi erir.

Delikanlıyı farkedene Tamara ise kaçmaya yeltenir. Ama O da delikanlının yakışıklılığından çok etkilenmiştir. Delikanlı ve Tamara akşama kadar birlikte olurlar. Ve kızın babasından korktukları için geçeleri buluşurlar. Tamara her gece etrafta kimse kalmayınca kayalıklarda bir kandil yakar ve delikanlı bu ışığı gözleyerek yüze yüze adaya gelir. Bir süre sonra bu durum bir keşişin kızı tarafından farkedilir. Bunu hemen başkeşişe iletirler. Başkeşiş çok kızmasına rağmen kızına birşey söylemez.

Ertesi gün göl fırtınalı olduğu için kız kayalıklara gidip kandil yakmaz. Başkeşiş bunu fırsat bilerek bir kandil alır ve kayalıklara gider. Delikanlı ışığı görünce fırtınaya rağmen adaya doğru yüzmeye başlar, fakat başkeşişin kandilin yerini sürekli değiştirmesi delikanlıyı yanıltır. Fırtınalı gölde gücünün tükenmesine neden olur. Kısa bir zaman sonra dayanacak hali kalmayan delikanlı

sonunda Ah Tamara, Ah Tamara diye haykırarak azgın dalgalara kendini bırakır ve ölür.

Delikanlının sesini duyan Tamara kayalıklara koşarak gittiğinde babasını görür ve bütün olanları anlatır. Bunun üzerine Tamara kendini azgın sulara atar. Bu yaşananlardan dolayı adaya Ah Tamara adı verilir. Bu ad giderek Akdamar ve sonra da Akdamar olarak kalır.

Kaynak: Mustafa Sönmez

Fotoğraf: Skylife

Fotoğraf: Bülent Bakkalbaş

Fotoğraf: Bülent Bakkalbaş

Motif'ten...

Motif'in İftar Yemeği

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'nin Geleneksel İftar Yemeği 26 Aralık 1999 tarihinde tarihi Kazablanka Restaurant'ta gerçekleştirildi. Sanatçıların, İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı öğretim görevlilerinin, dernek başkanlarının, yöre hocalarının ve daha camiadan bir çok halk bilimcinin katıldığı iftar yemeğinde Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği yönetim kurulu üyeleri, Motif Dergisi yayın kurulu üyeleri, danışma kurulu ve dernek elemanları hoşça vakit geçirdiler. Sunuculuğunu Fatih Mühürdar'ın yaptığı iftar yemeğinde yemekler yenilip dua edildikten sonra Motif Dergisi Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü Ekber Yeşilyurt bir açılış konuşması yaptı. Yeşilyurt, yaptığı konuşmada tüm folklorcuları birlik ve beraberliğe çağırıyordu. Daha sonra sahneye davet edilen İ.T.Ü. TMDK Halk Oyunları Bölüm Başkanı Doç. Fikret Değerli ise böyle bir organizasyon ile tüm folklorcuları ve sanatçıları biraraya getirebilmiş olmalarından dolayı dernek

yönetim kurulumu tebrik etti. İlerleyen saatlerde geceye

katılan sanatçılardan Mahmut Coşkunes ve Eyvan Grubu, Arif Şentürk, Kahtalı Mıçı, Meral Konrat, İsmail Hazar söyledikleri birbirinden güzel eserler ile misafirlere güzel bir müzik ziyafeti sundular. Sanatçı İzzet Altınmeşe ise yaptığı birbirinden güzel espriler ile misafirleri kaha-kaha boğdu.

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği 6. Olağan Genel Kurul Toplantısı'nı Yaptı...

1988 yılında kurulan ve onbir yıldır Türk Folkloru'na hizmet veren Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği 6. Olağan Genel Kurul Toplantısı 19 Aralık 1999 tarihinde dernek merkezinde tüm üyelerinin katılımı ile gerçekleştirildi. Tüzük değişikliği de yapan dernek, 2000 yılından itibaren faaliyetlerini Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü ismi altında devam ettirecektir.

Genel Kurul neticesinde yeni Yönetim Kurulu aşağıdaki kişilerden oluşmaktadır.

Asil Üyeler;

M. Zeki Baykal : Başkan
Necip Balcı : İkinci Başkan
Cihan Kızıltan : Genel Sekreter
Orhan Günel : Teknik Başkan
Ümit Akyüz : Muhasip
Şaban Şen : Demirbaş Üye

Yedek Üyeler;

Mevlüt Çelik
Halime Öztürk
Neşet Keskin
Sedat Kızıl
Sacide Güngör

Denetim Kurulu,

Asil Üyeleri;
M. Emin Mancı
Gökhan Kapanozgil
Çetin Okulevi

Yedek Üyeleri;

Dündar Gül
Hasan Öztürk
Fadime Karakoç

Disiplin Kurulu,

Asil Üyeleri;
M. Fahri Bayır
Nesim Çatuk
İlknur İrmak

Yedek Üyeleri;

Ecevit Talu
Esra Er
Hakan Çakallı

Danışma Kurulu,

M. Zeki Baykal - Ekber Yeşilyurt
Fikret Değerli - Sabahattin Türkoğlu
Şenel Önaldı - Emin Mancı

Motif'ten Gençlere Yönelik Seminerler...

Yaklaşık 200 kişilik eleman kadrosu ile yeni dönem

çalışmalarına merhaba diyen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği geniş yöre eğitim kadrosu ile halk oyunları çalışmalarını devam ettiren aynı zamanda elemanlara yönelik seminer derslerine de başladı. İstanbul'da ve yurt içinden ki folklor camiasından hocaların katılımı ile gerçekleştirilen seminer dersler, konu içerikleri itibarı ile elemanlar tarafından büyük bir ilgi ile dinlenmekte olup, oldukça verimli geçmekte. Bugüne kadar gerçekleştirilen seminer derslerde Doç. Fikret Değerli, Ekber Yeşilyurt, Ali Cavaz, Üstün Gürtuna, Tansuğ Altuğ, Gürbüz Hadi Gögebakan da kendi branşlarında ders verenler arasındaydı. Seminerler sezon sonuna kadar devam edecek.

Motif Eyvan Programı'nda...

MESAJ TV ekranlarında yayınlanan ve sanatçı Mahmut Coşkunes tarafından hazırlanıp sunulan "EYVAN" programına Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği de tüm yönetici, üye, hoca ve eleman kadrosu ile katıldı. Halk Müziği içerikli müzik eğlence programı olan Eyvan Programı'nda Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Diyarbakır, Adıyaman ve Bitlis yöresi halk oyunları ekipleri oyunlarını sergiledi. Dernek Başkanı M. Zeki Baykal'ın da konuşmacı olarak katıldığı programda yaptığı derneği tanıtıcı konuşmalar programa zenginlik

Motif Dergisi Haber Grubu İzmir'de...

01-03 Aralık 1999 tarihinde T.C. Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ile Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi

Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü tarafından düzenlenen "Türk Halk Oyunlarının Sahada Derlenmesinde Karşılaşılan Problemler" adlı sempozyuma Motif Dergisi de haber grubu ile katıldı. Üç gün süren sempozyumda ulusal boyutta 31 bildiri sunulmuştur. Sempozyuma katılan bilim adamları, uzman ve araştırmacılar konuyu ilmi seviyede tartışmış, sorunlara çözüm önerileri getirmişlerdir. Sempozyumu tüm detayları ile izleyen Motif Dergisi haber grubu, aynı zamanda sempozyum katılımcılarının ve izleyicilerin yoğun ilgisi ile karşılaşmış, geleceğe yönelik birçok fikir alış-verişinde bulunmuşlardır.

Motif Danışma Kurulu, Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'na Davet Edildi...

Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı tarafından Mart ayında gerçekleştirilecek panele öğretim görevlilerinden ve öğrencilerden gelen talep üzerine Gaziantep'e davet edildi. Konservatuar öğretim görevlileri ve öğrencileri ile Motif Dergisi

hakkında birebir görüşmelerin yapılması planlandı.

Konservatuvarında bir konferans vermeleri de planlanan Motif Dergisi yetkilileri ve Danışma Kurulu, Türk Kültür Değerlerine hizmet alanında mesafelerin engel teşkil etmeyeceğini, aksine folklorla gönül vermiş insanları birleştirici tüm girişimlerin yapılması gerektiğini belirttiler.

İzzet-i İkrâm Devam Ediyor...

TGRT ekranlarında yayınlanan İzzet-i İkrâm programı büyük beğeni kazandı. Yurtiçinde ve

yurtdışında ilgi ile izlenen programı hazırlayıp sunan İzzet Altınmeşe gelen mektup, telefon ve faksların programa yönelik olumlu eleştirilerden oluştuğunu belirtti. Gerek halk müziğinin ve gerekse halk oyunlarının doyusuya sunulduğu programda birbirinden değerli sanatçılar, kendilerine eşlik eden Motif Halk Oyunları Ekiplerine teşekkür ettiler.

EVİN SÖFRASI

✓ GÖZLEME ✓ DÖNER ✓ MANTI

✓ KIREMIT KÖFTE ✓ TATLILAR

ve YEMEK ÇEŞİTLERİ İLE HİZMETİNİZDEYİZ.

EVİN SÖFRASI

Tel : 524 91 91 - 92

SİPARİŞ
ALINIR.

PAKET
SERVİSİMİZ
VARDIR.

ATIKALI, FEVZİPAŞA CAD. NO: 219 FATİH / İSTANBUL

TEL : (0212) 524 91 91 - 92 FAX : (0212) 524 06 13

MURRAY

TANITIM • REKLAM

ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

KÜLTÜR-SANAT
VE
EĞLENCE DÜNYASINDA
KALİTELİ VE DOĞRU HİZMETİN
BULUŞTUĞU NOKTA

Valideçeşme Dibekçi Sok. Yılmaz Apt. No:4/2 Beşiktaş / İSTANBUL

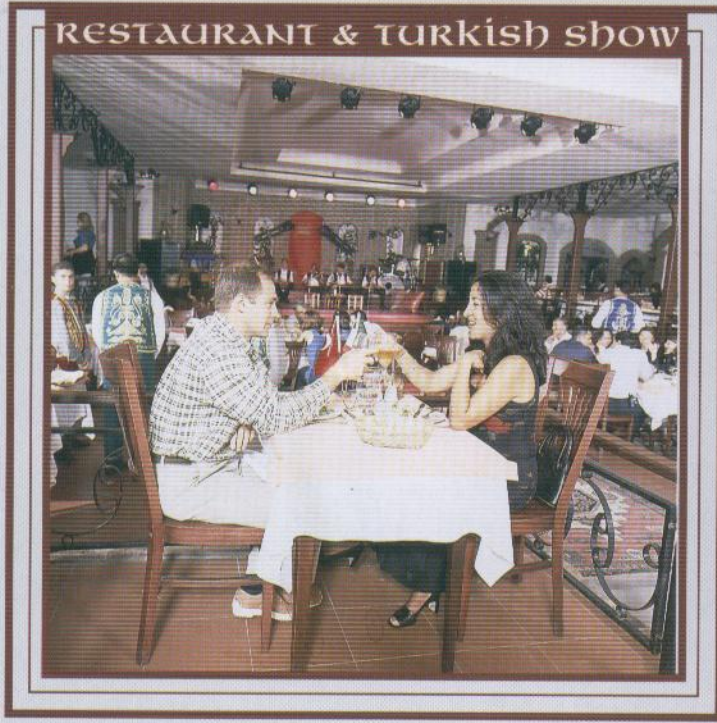
Tel/Fax: (0212) 259 47 92 - 258 42 55 - 259 86 16 - 259 86 46

www.murray.com.tr

Kazablanka

İSTANBUL'UN EĞLENCE MERKEZİ BEYOĞLU'NDA PERA'DA 55 YILLIK NOSTALJİYİ ASLINA UYGUN BİR ŞEKİLDE HAZIRLAYIP, SİZLERİN HİZMETİNE SUNDUK.

PROGRAMIMIZ SİZİ DEJENERE EDİLMİŞ EĞLENCE ANLAYIŞININ DIŞINDA, KÜLTÜRLE YOĞRULMUŞ BİR EĞLENTİ TRAMVAYINDA DOLAŞTIRACAK, OSMANLI VE TÜRK MUTFAĞI'NIN SEÇKİN LEZZETLERİNİN TADINA ULAŞMANIZI SAĞLAYACAKTIR.

REZERVASYONLARINIZ İÇİN;
TEL.: (0212) 293 62 12 • 252 68 30
FAX: (0212) 244 38 33

Tarlabası Bulvarı Tepebaşı / İstanbul
Tel.: (0212) 293 62 12 • 293 20 19 • 293 20 64 • Fax: (0212) 244 38 33

TESAN®

Merkez: Yolcuzaade İskender Cad. No.:60 Şişhane 80020 İstanbul-TÜRKİYE Tel:(90-212) 254 88 54 Pbx,Fax: (90-212) 253 06 28
Şube: Refik Saydam Cad. No:191/A Beyoğlu 80020 İstanbul - TÜRKİYE Tel: (0-212) 245 49 35 - 293 53 82 Fax: (0-212) 245 35 06

E-mail: tasah@com.tr **http://**www.tesan.com.tr

TUTKUNLAR®

ÇELİK KAPI

Özel tasarım çelik kapılar

İŞYERİ ve FABRİKA GÜVENLİK SİSTEMLERİ

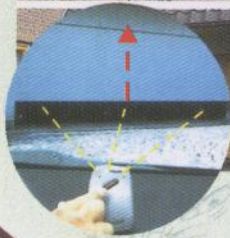
Elektromekanik sürgülü fabrika kapıları

Uzaktan kumandalı bahçe giriş kapıları

GARAJ GÜVENLİK ve BARIYER SİSTEMLERİ

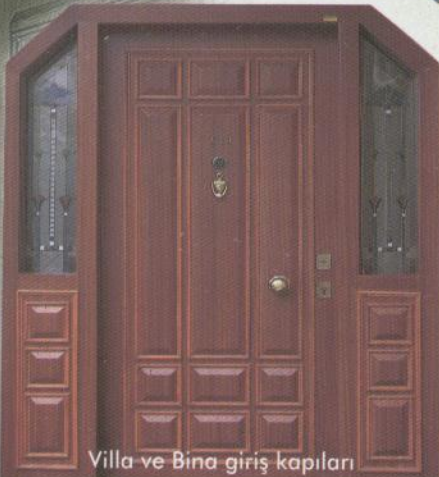
Daire giriş kapıları

Garaj stor kapıları

Hidrolik trafik bariyerleri

Villa ve Bina giriş kapıları

DEPREM GÜVENLİK SİSTEMLERİ

Çelik deprem masası

Çelik yatak deprem korunağı

TÜRKİYE'DE
Tüketici Odullu
İlk ÇELİKKAPI

TUTKUNLAR® Endüstriyel Ürünler San. ve Tic. Ltd. Sti.